

Roč. VII.
Čís. 8.-9.
1947.

*mesáčník
pro duchovní
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Chvála Márii Panne 305. — Náš nadprirodzený život 306. — „Moja“ svätá omša 312. — Psychologické a pedagogické základy svätej spovede 321. — Myšlienky na rozjímanie 333. — Skutočnosť smrti 338. — Prirodzené predpoklady duchovného života u ženy 342. — Kňaz a dnešný laik 353. — Kňazský celibát 358.

Duchovnosť vo svätých:

Smrť v očiach lásky 377. — Životné pásmo Karola de Foucaulda 379. — Litánie k najsv. Krvi Kristovej 383.

Duchovnosť v živote:

Najhorší spánok 385. — Evanjelium 385. — „Kresťania nie sú lepší ako iní“ 386. — Z maliarovho zápisníka 387. — Posvätený odpočinok 391. — Matka Božia na Rusi 393. — Návrat k prameňom 394.

Poznámky o knihách 397.

Zo smeristickej rodiny predišiel nás na večnosť so znakom viery Msgr. Dr. Pavol Ž i š k a. — Modlime sa: „Bože, ktorý si medzi apoštolskými kňazmi ráčil svojho služobníka Pavla ozdobiť kňazskou hodnosťou, udeľ, prosíme, aby pridružený bol tiež k ich večnému spoločenstvu. Skrze Krista, Pána nášho.

*

Horlivosť študenta Michala Sivču v získavaní nových čitateľov Smeru medzi študentmi je ozaj príkladná. Odporúčame bratom študentom-smeristom, aby požičali Smer na ukážku svojim spolužiakom, získavali ich za odberateľov a poslali nám ich adresy. Aj toto je istý druh apoštolátu: tlačou šíriť božie kráľovstvo vo svojom prostredí

*

Keďže budúcim (decembrovým) číslom končí siedmy ročník Smeru, prosíme úctivo svojich čitateľov, aby pomaly prihlasovali nových odberateľov. Keby každý len jedného získal, na aké utešené číslo vystúpil by počet tých, ktorí jedným duchovným putom sjednocujú sa v práci, smerujúcej na napĺňanie seba a iných Pánom Ježišom Kristom! Keď Kristus nenechá pohár vody bez požehnania, o koľko viacej odmení podanie duchovnej čaše.

*

Dôstojných bratov profesorov náboženstva prosíme, aby sme pre nedostatok hmotných vecí neboli hatení v šírení duchovného dobra.

*

Dôstojných bratov profesorov náboženstva prosíme, aby láskavo upozornili študentstvo na **Radostný život** od Víta de Larigaudieho. Jeho duchovný závet patrí najmä do rúk a srdca študujúcej mládeže.

O TAJOMNOM TELE KRISTOVOM

vyšla u nás v druhom vydaní. Načrta veľkolepý plán ľudstva, obnoveného v Ježišovi Kristovi a Ježišom Kristom. Učenie o Kristovom tajomnom tele je základ katolíckej akcie, z neho vyviera kresťanský apoštolát. V uskutočnení tohto učenia sociálnosť, vospolnosť, sbratanie ľudstva dosahuje vrchol, na aký svetonázor, odchodný od Kristovho svetonázoru, ani pomyslieť si nemôže. Preto študujme túto večne sviežu náuku v diele najpovolanejšieho učiteľa.

Kristovho námestníka.

Po 30.—, pre študentov 24.—.

Dr. Jozef Ligoš :

P Ú T N I K O M V E Č N O S T I .

Homiletická práca pre kňazov. Tlmočíme úsudek, ktorý istý skúsený kňaz nám poslal o tejto knižke: „Opus Dr. Ligoš P ú t n i k o m v e č n o s t i est pro sacerdote in cura animarum existente praetiosum. Ideae aeternae non aride porrectae, sed ex immis cordis venientes, vivae, animam legentis ad diligendum Deum elevantes! In corde legentis iucundum influxum benefici roris modo relinquunt. Talia viva opera erunt nobis semper grata!”

Po 70.—.

Používanie novinových známkov povolilo Riaditeľstvo pošt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhľbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Chvála Márii Panne.

Geoffrey Chaucer.)*

Ak Ťa mám chváliť
najlepšie, ako môžem,
a ak mám chváliť tento biely kvet Talie,
ktorý Ťa nosí, Teba, večnú Pannu,
tak pousilujem sa povedať, čo chcem.
Nie že by som si nárokoval
zvýšiť Tvoju poctu,
lebo si pocta sama a tým koreňom,
v ktorom je dobrota sama
a útecha pre duše.

Ó Matka panenská, ó Panna-matka čistá!
Ker nedotknutý, horiaci pred očami Mojžiša,
Ty vytrhla si z Boha svojou poníženosťou
Ducha, ktorý na Teba sostúpil
a z ktorého moc keď vošla do Tvojho srdca,
počala tam múdrosť Otcovu.

Ó Matka, pomôž mi, aby som k úcte Tvojej spieval.
Pani moja, dobrota Tvoja a Tvoja veľkodušnosť,
ctnosť Tvoja a veľká pokora Tvoja,
ktorá reč by vyslovila to, ktorá veda?
Lebo vždy, Pani moja, prv než Ťa prosia,
Ty predchádzaš ich svojou láskavosťou
a ideš hľadať im svetlo svojimi prosbami,
aby si ich viedla až ku drahému Svojmu Synovi.

Moje vedomosti sú také slabé, ó blahoslavená
Kráľovná,
aby som zvestoval Tvoju veľkodušnosť,
že nemôžem zniesť toto jarmo.
Ale dieťa, ktoré má rok a niečo menej,
ktoré vie sotva povedať jediné slovko,
taký som ja, a preto Ťa prosím,
sprevádzaj môj spev, ktorý Ti spievam.

Preložil J. Haranta.

*) Anglický autor z r. 1400.

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Príroda a nadpríroda.

Žiť kresťansko - katolícky život v jeho skutočnej plnosti znamená spájať v sebe dva svety: prírodu a nadprírodu. Boží zásah, pozdvihujúci človeka k nadprirodzenému životu, otvára kruh ľudského života a mení ho v parabolu, ktorá vystiera svoje ramená do nekonečna. Oblasť prirodzená a oblasť nadprirodzená spájajú sa v nás v bohatý a utešený celok integrálneho kresťanského života. Človek, zapojený do nadprirodzeného poriadku, nadobúda vzácnu hodnotu dieťaťa božieho, ktoré nežije už len životom čisto ľudským, prirodzeným, ale aj životom božím, nadprirodzeným.

Ide nám o poznanie nášho nadprirodzeného života, čo sa týka jeho povahy i zákonitosti. Žiada sa, aby sme si najprv jasne vymedzili pochopy „príroda“ a „nadpríroda“. Získame tak predpoklad pre zreteľné rozlišovanie poriadku prirodzeného od poriadku nadprirodzeného a tiež života prirodzeného od nadprirodzeného.

Výraz „príroda“ má v dnešnej reči viacej významov. Keďže ide o základný termín kresťanského slovníka, hodno sa pri ňom pozastaviť.

Bežná reč pod pochopom „príroda“ najčastejšie rozumie súhrn všetkých vecí tak, ako jestvujú samy osebe, bez ľudského zásahu. Prirodzený v tomto smysle znamená toľko ako nedotknutý, nezmenený ľudským zásahom, samorastlý. Príroda tu označuje protipól všetkého toho, čo sa dá nazvať kultúrou v širšom slova smysle, ako výsledkom ľudskej činnosti, či už v oblasti ducha alebo hmoty.¹

¹ Guardini: Unterscheidung des Christlichen; Mainz 1935, 223.

Guardini: Welt und Person; Würzburg 1940, 1 an.

Výraz „príroda“ je známy aj vo všeobecnejšom smysle. Aj každodenná reč označuje ním všetky stvorené veci, nevynímajúc ani človeka a jeho dielo, utvorené čisto ľudskými schopnosťami. Prívlastok prirodzený znamená podľa toho to isté ako zodpovedajúci normálnemu behu vecí. Príroda v tomto význame sa poníma ako opak mimokozmických zjavov, ktoré môžu pochádzať alebo priamo od Boha alebo od anjelov, či už dobrých alebo zlých. Tento význam slov „príroda“ a „prirodzený“ je na mieste aj vtedy, keď hovoríme o rozlišovaní prirodzených zjavov od nadprirodzených zásahov v kresťanskom smysle.

O „prírode“ hovoríme aj u jednotlivých vecí. Aj v obyčajnom ľudovom hovore sa často spomína ľudská „náture“. Rozumie sa tu pod slovom príroda povaha, charakter človeka. V podobnom smysle používame tento výraz aj o iných bytostiach. Pre tento význam slova prírody používame niekedy výraz „prirodzenosť“. „Prirodzený“ zodpovedne tomuto významu výrazu „príroda“ chce povedať toľko ako zodpovedajúci povahe človeka alebo povahe bytosti vôbec. Tým bežná reč vystihuje svojím spôsobom už dosť presne špecifický význam pochopu „príroda“, ktorý má tento výraz v katolíckej teológii.

Nám tu ide o tento špecifický význam. Jeho výmer nám výstižne podáva svätý Tomáš, poukazujúc aj na pôvod toho slova: „Treba vedieť, že slovo príroda sa hovorí alebo berie od rodiť. Preto sa to slovo najprv používa na to, aby označovalo rodenie živých bytostí, ktoré sa volá narodenie alebo liahnutie, aby sa príroda volala ako by rodením.“ Potom bolo prenesené meno príroda na označenie zdroja tohto rodenia. A keďže u živých bytostí zdroj rodenia je vnútorný, bolo ďalej odvodené toto meno na označenie akéhokoľvek vnútorného zdroja pohybu, ako hovorí Filozof (Phys. II,

text. 3), že „príroda je zdrojom pohybu v tom, v čom je sama osebe a nie prípadkovo“.² Ako ďalšie odvoedeniny významu pochopu „príroda“ svätý Tomáš spomína na tom mieste ešte, že príroda znamená niekedy podstatné složky veci alebo podstatu vôbec.

Pochopom „*príroda*“ v najvlastnejšom smysle rozumieme teda *podstatný vnútorný princíp činnosti jednotlivých bytostí*. Ide o základný zdroj života a pohybu vôbec, ktorým vec sleduje svoj cieľ a začleňuje sa do poriadku ostatných bytostí.³

Všetko, čo patrí k veciam podľa ich prírody, takto vymedzenej, je pre ne prirodzené. Za prirodzené treba teda pokladať predovšetkým všetky podstatné složky veci: „... o tom sa hovorí, že je pre vec prirodzené, čo jej patrí podľa jej podstaty; a takým je, čo je samo osebe jej súčiastkou.“⁴ Podľa toho u človeka telo i duša sú jeho prirodzenými složkami. Všetky zjavy, ktoré vyplývajú z podstaty veci, sú tiež pre ňu prirodzené: „... pri veciach prírody to, čo je prirodzené... ako plynúce z tvaru... ako plynúce z látky.“⁵ Jednotlivé schopnosti duševné (rozum, vôľa) i telesné so všetkou svojou činnosťou sú pre človeka prirodzené. Konečne všetko, čo si vec sama sebou vyžaduje pre svoje normálne jestvovanie a pre svoju normálnu činnosť, treba pokladať pre vec za prirodzené. Tak u človeka pomoc božia, ktorou Boh udržiava človeka pri živote a pomáha mu pri každom jednotlivom skutku ako prvý Hýbateľ, nepresahuje rámec zjavov prirodzených. Súhrne možno teda povedať, že pri každej veci treba pokladať za *prirodzené* „predovšetkým jej *podstatu s jej schopnosťami a činnosťou*,

² S. t. III, 2, 1; porov. I, 29, 1 ad 4.

³ Scheeben: *Natur und Gnade*; Freiburg im Breisgau 1941, 31.

⁴ S. t. I-II, 10, 1.

⁵ S. t. I-II, 10, 1 ad 1.

ktorej je zdrojom, *cieľ*, ku ktorému podstatne speje (tak hovoríme o prirodzenom ciele človeka), a *súčinnosť božiu*, ktorá je veci potrebná, aby mohla vykonávať svoju prirodzenú činnosť".⁶

Od prírody a od tých skutočností, ktoré sme nazvali prirodzenými, treba rozoznávať to, čo je *protiprirodzené*, *mimoprirodzené* a *nadprirodzené*.⁷ Čo treba pod týmito výrazmi rozumieť?

Protiprirodzeným treba nazvať všetko, čo je v rozpore s prirodzenými danosťami nejakej bytosti. Protiprirodzené prichádza k veci vždy ako násilie, nech je to už násilné spojenie dvoch skutočností alebo činnosť, ktorá je v rozpore s povahou veci. Takými zjavmi sa nám teraz netreba zapodievať.

Za *mimoprirodzené* zjavy treba pokladať tie, ktoré sa, pravda, neprotivia prirodzenému stavu bytostí, ale vymykajú sa z ich normálneho behu. Napr. jestvovanie ľudskej duše oddelene od tela patrí medzi také zjavy. (Mimoprirodzenými volajú niektorí aj zjavy, ktoré pochádzajú od nejakej vyššej stvorenej bytosti — účinky anjelov. Vhodnejšie pomenovanie pre tieto zjavy je, keď ich nazveme relatívne nadprirodzenými. Podobne aj zjavy nadprirodzené, čo sa týka spôsobu, — ako zázračné uzdravenia chorých zásahom božím — niekedy voláme mimoprirodzenými. Prednosť dávame rozdeleniu, ktoré podľa ostatných tomistických teológov podáva Garrigou-Langrange.)

Nadprirodzenou skutočnosťou je všetko to, čo presahuje složené, dôsledky a požiadavky stvorenej bytosti a pritom sa jej neprotiví; dáva sa ako niečo, čo stvorenej bytosti nepatrí, ako dar, ktorý ju zošlachtuje, obohacuje, povznáša. Takýto zjav môže pochádzať od nejakej

⁶ Garrigou-Lagrange: *Le sens du mystère, nature et surnaturel*; Paris 1934, 242.

⁷ Porov. Garrigou-Lagrange, citované dielo 243 an.

vyššej stvorenej bytosti a preto presahuje len prírodu určitej konkrétnej bytosti, nie prírodu vo všeobecnosti. Preto ho treba nazvať *relatívne nadprirodzeným*. Rozumové poznanie je v tom smysle nadprirodzené pre svet živočíšný.

Skutočnosti, ktoré presahujú nielen prírodu niektorej konkrétnej veci, ale celú stvorenú prírodu, sú *absolútne nadprirodzené*.

Tu treba rozlišovať, také zjavy, ktoré sú *absolútne nadprirodzené svojou podstatou* a *absolútne nadprirodzené, čo sa týka spôsobu*, akým sa prevádzajú.

Za *absolútne nadprirodzené svojou podstatou* treba pokladať jednak samu božiu podstatu (*nadpríroda nestvorená*), jednak veci, ktoré zo štedrosti božej v danom poriadku spásy patria k stvoreniu: svetlo večnej slávy (*lumen gloriae*), milosť posväcujúca, vliate ctnosti a dary Ducha svätého (*nadpríroda stvorená*).⁸ Tieto dary dostáva človek pri znovuzrození za dieťa božie a vlastní ich stále, kým je v milosti posväcujúcej. Ide teda o bytostné obohatenie človeka, o pozdvihnutie na vyšší bytostný stupeň. To je podstatný prínos pravého náboženstva pre človeka.

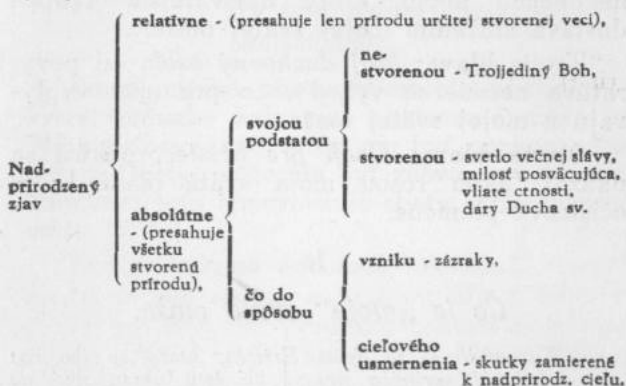
Nadprirodzené zjavy, čo sa týka spôsobu ich vzniku, neprevyšujú svojou podstatou okruh prírody. Len ich priebeh sa vymyká prirodzeným silám. Napr. zázračné prinavrátenie života mŕtvemu je zjav zaiste nadprirodzený. Keď ho analyzujeme treba povedať, že samo prinavrátenie života, teda spôsob, akým sa tento život dáva, absolútne presahuje sily prírody. Život sám vo svojej podstate je zjav prirodzený. Do tejto skupiny nadprirodzených zjavov patria zázraky v pravom slova smysle.

⁸ Stvorit' znamená urobiť niečo z ničoho. Nadprirodzené dary vyvádza Boh z poslušnostnej možnosti (*potentia oboedientialis*) človeka. Keď teda hovoríme o nich, že sú *nadpríroda stvorená*, výraz „*stvorená*“ treba chápať v širšom smysle: Bohom spôsobená a patriaca k stvoreniu.

K nadprirodzeným skutočnostiam, čo sa týka spôsobu vzniku, treba pripočítať aj *nadprirodzené zjavy, čo sa týka cieľovitého zamierenia*. Také sú prirodzené skutky, usmernené nadprirodzenou láskou k nadprirodzenému cieľu.

Zodpovedne týmto jednotlivým vymedzeniam nadprirodzených zjavov možno hovoriť o nadprírode. Nám ide predovšetkým o uplatnenie nadprirodzených darov v ľudskom živote. Preto nadprírodou konkrétne rozumieme životnú oblasť človeka, žijúceho nadprirodzeným životom.

Prehľadne si môžeme zadeliť nadprirodzené zjavy takto:

Nielen bežný žargón polovzdelaných ľudí, ale aj niektoré „vedecké“ publikácie sa dnes uspokojujú tým, keď náboženstvo vyhlasujú za cit. Sú presvedčení, že sa tým o náboženstve povedalo všetko. Nevšímajú si alebo nevedia, že náboženstvo znamená pre človeka predovšetkým *bytosťne* nové možnosti, novú, podstatne vyššiu životnú úroveň, ako má od prírody. Uplatnenie nadprirodzených skutočností v ľudskom živote si treba predovšetkým všímať, ak chceme zodpovedne hovoriť o náboženskom živote.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

DRUHÁ ČASŤ.

*Dieľo, ktoré konám slúžením svojej
svätej omše.*

Prvá hlava: *Čo je „moja“ svätá omša*, vysvetlí, v čom spočíva tento podstatný nábožen-
ský úkon, ktorý vykonávam v spolupráci s Kri-
stom.

Druhá hlava: *Božia sláva*, podrobne opíše
nekonečnú poctu, ktorú najsvätejšia Trojica
dostáva slúžením mojej svätej omše.

Tretia hlava: *Môj duchovný ošoh*, mi povy-
ratáva nesmierne výhody, čo pre mňa vyplý-
vajú z mojej svätej omše.

Štvrtá hlava: *Ošoh pre očistec*, pokúsi sa
ukázať, akou rosou moja svätá omša kropí
očistcové plamene.

I.

Čo je „moja“ svätá omša.

*Tu uvidíme, že Ježiš Kristus, ktorý sa iba raz
obetoval, prináša presne tú istú obeť ako na
Kalvárii, a že keď slúžime svoju svätú omšu,
máme šťastie byť prítomní na Golgote.*

„Moja“ svätá omša je Kalvária.

Svätá omša, ktorú každý veriaci slúži s Kri-
stom, nie je obeť odchodnej povahy, obnovo-
vaná na oltári; je to vždycky tá istá obeť,
obeť križa, ktorú tajomný Kristus, to jest
Ježiš, spojený so všetkými svojimi údmí, obe-
tuje a podáva znova najsvätejšej Trojici.

Videli sme, že je iba jeden najvyšší Kňaz
a jediný obetný Dar; priam tak je iba jedna
Obeta.

Lahko chápeme, ako nemôžu tam byť dve: obeta kalvárska je *úplná*, bo je nekonečná; dokonale a *definitívne* dosiahla štyri ciele, pre ktoré ju Kňaz-Ježiš obetoval: nekonečné klaňanie, ďakovanie, prosenie a zadosťučinenie.

Svätý Pavol nástojí na tejto základnej pravde, že *Kristova obeta je jediná*: „Kristus raz sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých.“¹ Inde apoštol znova to potvrdzuje: „On priniesol iba jednu obeť za hriechy a zasadol si navždy po pravici božej... Lebo jedinou obeťou natrvalo urobil dokonalými tých, čo sa dajú posvätiť.“²

Teda je iba jedna obeta: obeta kríža.

No táto jediná obeta môže byť obnovovaná.

Čo aj nijaká obeta nejestvuje vedľa obety kríža, jednako kalvárske obetovanie môže byť Bohu pripomínané, môže mu byť opakované od Kňaza-Obety, môže mu byť znova podané, sprítomnené; toto obnovovanie obety kríža je *svätá omša*.

Zaraz ukážeme dokonalú totožnosť, ktorá je medzi svätou omšou a krížom; ale z toho, čo práve povieme, už vyvodíme celkom potešujúci záver: „*Naša*“ *svätá omša je Kalvária*. Zúčastňujeme sa na samej Golgote. Každého rána sme pod ozajstným krížom, ako Mária bola, obetujúc s ňou pravého Syna Božieho.

Hádam voľakedy sme závideli šťastie Kristovým súčasníkom, vraviac ako ten bojovník: „Keby som bol tam býval!“

Sme tam s Kristom, obetujúc sa a obetujúc s ním a skrze neho. A ten istý Kristus prosí ešte a vždy o ochranu proti mučiteľom svojho tajomného tela.

¹ Žid. 9, 28.

² Žid. 10, 12 a 14.

Svätá omša je presné obnovovanie Kalvárie.

Náš Pán Ježiš Kristus znova podáva ako obeť pri svätej omši *ten istý* obetný dar. Svätá omša — a toto musíme zdôrazniť — nijako nie je zobrazenie Kalvárie, akási snímka; nie je predstavením v tom smysle, v akom chápeme divadelné predstavenia, ktoré znázorňujú a pripomínajú dajakú udalosť prostredníctvom domnelých osôb, čo hrajú v postavení a miesto ľudí, ktorí už nie sú tu.

Nie, svätá omša je obnovovanie kalvárskej obety, ozajstné obnovovanie, podstatne to isté vo svojom obetnom dare a vo svojich účinkoch: *ten istý* obetný dar, mysticky obetovaný od tej istej osoby Ježiša Krista, najvyššieho Kňaza, vzdávajúceho tú istú poctu Najvyššiemu.

Každá z týchto myšlienok si zaslúži, aby sme ju skúmali.

Svätá omša a Kalvária: ten istý Kňaz, ten istý obetný Dar.

Kňaz pri svätej omši je presne *ten istý* ako Kňaz na Kalvárii: náš Pán Ježiš Kristus. „Keďže ostáva vždy nažive a oroduje za nás“,³ je ochotný opakovať svojmu Otcovi najvyššiu poctu, ktorou dokonale splnil svoju kňazskú úlohu. Zapájajúc nás do veľkého náboženského úkonu, ktorý spasil svet, súhlasí s tým, aby sme z neho ťažili.

Kalvársky obetný Dar je tiež omšovým obetným Darom. Keďže obetný dar býval zničený pri každom obetovaní, treba ho bolo obnovovať. Teda keď náš obetný Dar raz umrel, získal právo najsamprv na vzkriesenie — na vzkriesenie, ktoré ho obnovilo a znova prerobilo v celej jeho dokonalosti — potom na nesmrteľnosť: „Kristus ako vstal z mŕtvych, viac už neumiera.“⁴ Preto nekonečne dokonalý a slávny obetný

³ Žid. 7, 25.

⁴ Rim. 6, 9.

Dar trvá naďalej bez zmeny cez všetky obetované sväté omše; svojim ustavičným trvaním udržiava *podstatnú totožnosť* oltárnej obety s kalvárskou obetou.

Ale akože náš Pán môže byť obetným darom bez toho, aby umrel pri každej svätej omši?

Môže to, bo *iba raz* potreboval prijať smrť, aby získal nekonečnú zásluhu a najsvätejšej Trojici zadovážil dokonalú chválu. Keďže je držiteľom práv, získaných touto *jedinou* smrťou, — práv, ktoré nemôžu byť zväčšované, bo sú nekonečné, — opakuje všetky jej účinky klaňania, chvály, ďakovania, zadosťučinenia, obnovujúc ich Bohu svojim obetovaním na oltári vo chvíli premeňovania.

Úkon Ježiša Krista, Kňaza a obetného Daru pri svätej omši, je totožný s úkonom Ježiša Krista, Kňaza a obetného Daru na kríži, je to obetovanie tej istej smrti.

Teda je totožnosť medzi svätou omšou a Kalváriou. Kresťania majú veru *iba jedinú obetu*: obetu Krista, Kňaza a obetného Daru.

Kristovi záležalo na viditeľnom sprítomnení kalvárskej udalosti pri svätej omši.

Aby nám náš Pán celkom zrejme ukázal jednotu dvojakeho obetovania, obetovania na Kalvárii a pri svätej omši, pri ustanovení oltárnej obety kládol váhu na smyslové obnovovanie drámy umučenia pred našimi očami. Jeho múdrosť zrobila aj z tvorenia Eucharistie kópiu golgotskej udalosti, aby nám umožnila z viditeľnej podobnosti vyvodiť totožnosť, ktorá je medzi omšovou poctou a poctou kríža.

Keď náš Pán ustanovoval svätú omšu, nevybral náhodne dva prvky, prvý: chlieb, ktorý premení sa na jeho telo, druhý: víno, ktoré premení sa na krv.

Toto telo a táto krv, oddelené na oltári, dávajú smyslový obraz, ktorý každý veriaci, aj najjednoduchší chápe, smyslový obraz *ozajst-*

ného oddelenia tela a krvi, ktoré uskutočnilo sa na Kalvárii. Teda náš Pán ustanovil svätú omšu v podobe vecného poučenia, ktorého význam je na dosah všetkých.

Premeňujúce slová podčiarkujú a ustávajú smysel tohto vecného poučenia. Kristus nie nezámerne premenil *zvlášť* chlieb a víno. Mohol naraz povedať nad obidvoma prvkami: „Toto je Kristus“ alebo jednou vetou: „Toto je moje telo a moja krv“ a tým istým úkonom uskutočniť premenenie dvoch podstát. No nezrobil to.

Ale najprv vzal chlieb, „vďaka vzdával, lámal a dával im ho a povedal: „*Toto je moje telo.*“⁵ Potom pozdvihol kalich s vínom a vravel: „Pite z neho všetci, lebo *toto je moja krv.*“⁶

Teda náš Pán dal najsamprv svoje telo pod spôsobu chleba, potom svoju krv pod spôsobu vína, aby presne znova predstavil kalvársku obeť, ktorá *oddeľuje* krv od tela.

Omšová obeť neviditeľne sprítomňuje obeť na kríži.

Čože sa deje neviditeľne na oltári za týmito smyslovými znakmi chleba a vína, oddelene premenenými, ktoré nám predstavujú Ježiša Krista pri svätej omši so stanoviska násilnej smrti?

Kristus svojim obetovaním pod spôsobmi sprítomňuje svojmu Otcovi kalvársku obeť. Jeho obetovanie je presne to isté ako na Golgote, lebo Kňaz-obetný Dar omšový je totožný s tým, ktorý bol na kríži. Keďže jeho poslušnosť, jeho podrobenosť Otcovi sa nezmenily, ani jeho počta sa nezmenila; vždy podáva najsvätejšej Trojici to isté množstvo nekonečných zásluh, ktoré už nemôžu byť viacej zväčšené, ktoré získal raz navždy svojou jedinou krvavou smrťou na Kalvárii, ktorej hrôzy by daromne opakoval, lebo by nemohly nič pridať na odteraz dokonalej hodnote prvého obetovania.

⁵ Luk. 22, 19.

⁶ Luk. 22, 20.

Pri svätej omši znova nachádzame presne všetko to, čo tvorilo Kalváriu: Kňaza, obetný Dar, ktorého obetovanie, jasne naznačené na oltári, sprítomňuje božskej Velebnosti tú istú nekonečnú poctu klaňania, chvály, ďakovania a zadosťučinenia. Môžeme vyhlásiť, že Kristus má iba jednu obetu, tú, čo každý úd tajomného tela môže volať *svojou* svätou omšou.

Eucharistia je obeta a súčasne Sviatosť.

To, čo práve vravíme, jasne ukazuje, aké úmysly mal náš Pán, keď ustanovoval Eucharistiu:

1. Keďže bol celkom zaujatý záujmami svojho Otca, pomýšľal ustanoviť *svätú omšu*, to jest predlžovať vo svete svoj kňazský úkon, aby budúce údy jeho tajomného tela mohli skrze neho, s ním a v ňom spĺňať svoju prvotnú a základnú povinnosť dokonalého velebenia najsvätejšej Trojice.

2. Pobádaný starostlivosťou o dokonávanie spojenia svojich údov so sebou, lásky hodnou Hlavu, rozmnožovaním lásky, kázal im, — „Vezmite a jedzte... Vezmite a pite všetci“ — aby sa zúčastnili na jeho obete nielen citovým a vôľovým spojením, ale aj úradným úkonom naraz vonkajšieho a vnútorného prilipnutia a spojenia, *svätým prijímaním*.

3. Tiesnený láskou k nám a mimo toho vediac, že iba vtedy budeme vernými klaňateľmi božskej Velebnosti, keď budeme vždy podporovaní, ráčil predĺžiť svoju skutočnú prítomnosť nad trvanie obety a stať sa ustavičným hosťom našich svätostánkov.

Teda vidíme, že Eucharistia je *Sviatosť* na našu potrebu, najsamprv vzhľadom na obstarávanie nekonečnej slávy Bohu, ktorá prýštieva z *obety*.

Taký poriadok Kristus ustálil; neprevracajme ho. Klaňajúcimi sme skrze *svoju* svätú omšu,

ktorú len vtedy úplne slúžime, *keď v nej prijímame.*

Doista, máme sa pozeráť na *osobný* úžitok Sviatosti, veď má nesmiernu dôležitosť; no nesmie nám vziať s očí myšlienku, že náš vlastný pokrok má ako konečný výsledok zrobiť z nás údy, viacej spojené s Hlavou, a tým lepšími klaňateľmi božskej Velebnosti s ňou.

Chápeme, do akého bludu vpadajú isté osoby, oslepené duchovným sebecťvom: myslia si, že Kristus je v Eucharistii iba pre ne; prosia ho len za svoje osobné záujmy, zabúdajúc na božie!

Tiež vidíme, ako sa mýlia tí, čo milujú Eucharistiю, ale *bez* svätej omše; čo chcú prijímať mimo svätej omše, „aby nestrácali čas“; čo vo svätej omši nevidia pravú, všemohúcu kalvársku obeť, ale nevyhnutný prostriedok na získanie posvätených hostií.

Proti všetkým týmto bludom nedobre poučenej pobožnosti postavme pravé a sväté poznanie oltárneho tajomstva, zvečňovanej obety križa, a využime Sviatosť Eucharistie najmä na zväčšenie svojho spojenia so svojou Hlavou, žeby sme sa tak každý deň dokonalejšie zúčastnili na jeho nekonečnej pocte.

Liturgia zdôrazňuje totožnosť svätej omše s Kalváriou.

Obrady, ktorými neomylná Cirkev obklopila božsky ustanovený úkon premenenia, smerujú k tomu, aby urobili čo najviditeľnejšou skrytú skutočnosť, totižto ozajstnú obeť nášho Pána.

Liturgia⁷ nástojí na oddelení tela a krvi na oltári, úmyselne zdôrazňujúc slová nášho Pána a jeho vôľu ukazovať sa pred naším zrakom

⁷ Dozaista nechceme tvrdiť, že Cirkev od počiatku jasne predvidala a chcela liturgický symbolizmus. Modlitby kánonu rímskej omše jestvovaly v podstate od 5. storočia. Teda symbolizmus, *ktorý tam bol obsiahnutý vôľou Prozreteľnosti*, celkom unikol cirkevným Otcom. Nachádzame ho hmlisto naznačený v 12. storočí u Pascháza Radberta, v 13.

pri omšovej obete v podobe, akú mal na Kalvárii, keď podstupoval „jedinú“ smrť, odteraz navždy platnú.

V kánonových modlitbách, čo nasledujú po premeňovaní, čítame, veru, túto vetu: „... aby sme všetci, ktorí spoločne s tohto oltára prijímať budeme najsvätejšie telo a krv tvojho Syna...“ Kým kňaz vyslovuje tieto slová, rukou robí dva výrazné posunky; vraviac „*telo*“, robí znamenie kríža *nad hostiou*, vyslovujúc „*krv*“, robí ho *nad kalichom*. Týmito dvoma úkonmi presne vymedzuje smysel týchto slov „Kristovo telo“: to je Eucharistia pod spôsobom chleba; a týchto slov „Kristova krv“: to je Eucharistia pod spôsobom vína.

Teda Cirkev chce celkom zvláštnym spôsobom ukázať vonkajším zvýraznením kalvárskej obety, pri ktorej bolo telo *naozaj* oddelené od krvi, že svätá omša je totožná s krížom.

Iný obrad, daný na koniec kánonu, s novým nástožením prezrádza snahu Cirkvi jasne nám vyložiť, že svätá omša a Golgota sú tou istou Kristovou obetou.

Kňaz hneď pred Otčenášom vyslovuje túto podivnú vetu: „*Skrze neho (Krista) a s ním a v ňom vzdáva sa tebe, Bohu Otcovi všemohúcemu v jednote Ducha svätého všetka pocta a sláva.*“

Túto formulu sprevádzajú posunky, čo dávajú tejto vete mimoriadne prekvapujúci smysel.

Keď kňaz začína túto vetu, pravou rukou dvíha hostiu ponad kalich, ako keby dával Ježiša Krista *do polohy, ktorú mal na Kalvárii*.

Na Kalvárii bol na kríži; kňaz *ide ho tam dávať*. Keď vraví „*skrze neho a s ním a v ňom*“,

storočí u Alexandra Halenského, oveľa jasnejšie u svätého Tomáša. Po svätom Tomášovi stáva sa všeobecným. No liturgia bola napodobneninou Evanjelia a jej symbolizmus bol odkrytý za niekoľko storočí teologickým rozborom. Cirkev, ktorá ho tam nezamýšľala vložiť, *našla ho tam*; Boh sa o to postaral.

nad predrahou krvou robí s hostiou tri znaky kríža, ktoré ukazujú ukrižované telo nad krvou. Spolu tri vyslovené slová načrtajú celú kalvársku ekonomiu, v ktorej *skrže neho, s ním a v ňom* uskutočňuje sa nekonečné dielo.

Táto bezmedzná pocta obracia sa na najsvätejšiu Trojicu: na Otca a Ducha svätého skrže Synove zásluhy. Cirkev novým posunkom kňaza nám jasne naznačuje najprv to, že tieto tri božské osoby sú rozdielne od ľudskej prirodzenosti, ktorá sa obetuje v Kristovi, a potom že vykúpenie rozširuje sa ďaleko poza Golgotu na celý vykúpený svet. Preto slúžiaci kňaz, stále držiac pozdvihnutú hostiu, posunuje ju napred a mimo kalicha, potom robí medzi kalichom a svojou hrudou nad oltárom prvé znamenie kríža vraviac: „tebe, Otcovi všemohúcemu“, potom druhé hovoriac: „v jednote Ducha svätého“, ukazujúc tak, že Kristova pocta na kríži rozširuje sa poza kalvárske miesto, kde vyliata bola krv, na celý svet a vystupuje až ku klaňania hodným osobám najsvätejšej Trojice.

Naostatok aby Cirkev shrnula toto také živé obnovovanie kalvárskej drámy, prikazuje slúžiacemu kňazovi, ktorý stále drží hostiu medzi svojimi prstami, aby ju znova dal nad kalich, takto zasa položiac telo ponad jeho prevzácnu krv; potom predpisuje kňazovi, aby súčasne pozdvihol kalich a hostiu trocha ponad oltár, vysloviac koniec vety: „všetka pocta a sláva“. V niektorých kostoloch miništrant zacengá, aby upozornil na toto pozdvihovanie.

Či „všetku poctu a slávu“ naozaj nedostala najsvätejšia Trojica odvtedy, čo Kristovo telo povýšené bolo na kríži, ako býva pozdvihnuté na oltári, podľa samých slov nášho Pána: „Keď budem pozdvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem k sebe“?⁸ Či toto pozdvihnutie živo nespriťomňuje to, čo uskutočnilo sa na kríži?

⁸ Ján 12, 32.

Tento koniec kánonu, taký veľkolepý a spolu veľmi starý, — hádam dátuje sa od apoštolských čias — je najvýraznejšie vyjadrenie, čo mohlo byť dané na naznačenie, že *ten istý úkon*, obsahujúci *tú istú poctu*, uskutočňuje sa na oltári a na kríži.

„Moja“ svätá omša aká je len prevzácna!

Ja, Kristov úd, každého rána môžem byť pod krížom, ako bola Mária, pri Ježišovi, ktorý sa podáva ako obeta.

Každého rána môžem znova obetovať najsvätejšej Trojici poctu samej Kalvárie!

Každého rána môžem sa úzučko spojiť s Kristovým obetovaním nielen dokonalou shodou smýšľania a cítenia, ale úradným úkonom požívania obetného Daru, úkonom, ktorý obsahuje naraz vonkajší znak prilipnutia a vnútorné sdieľanie najhojnejších milostí.

„Moja“ svätá omša je najbohatšia z pomedzi všetkých bohatstiev.

Ako rád by som slúžieval „svoju“ svätú omšu s kňazom, keby som ju poznal, ako si to zaslúži!

Psychologické a pedagogické základy svätej spovede.

Alojz Z e m l a, salezián.

Až donedávna bol v pastorálnej teológii zdôrazňovaný sakramentálny charakter svätej spovede natoľko, že si náležite nevšímali pedagogických a psychologických vzťahov, ktoré jestvujú pri udeľovaní a prijímaní tejto sviatosti medzi kňazom a kajúcnikom.

Vieme síce, že sviatosti účinkujú *ex opere operato*, jednako ich dobré prijatie vyžaduje patričnú dispozíciu a aktívnu účasť, a to ako na strane spovedajúceho tak na strane spove-

daného. Väčšia alebo menšia miera prijatej milosti závisí od vzájomnej spolupráce týchto dvoch ľudských činiteľov a potom i od ich spolupráce s Bohom. Žiada sa preto na ich strane, aby sa osobne sblížili, jeden druhému prispôbili, aby tak nič ľudského neprekážalo pôsobeniu milosti.

Kňaz, spovedajúci mládež, musí si uvedomiť viac ako iný dôležitosť ľudskej stránky svätej spovede. Neraz nielen dobré, ale i vôbec platné spovedanie sa mladých závisí od psychologickkej pripravenosti a zbehlosti toho, komu sa spovedajú. Keď si ešte uvážime okolnosť, že dnes do spovednice prichádza stále väčší počet mladých ľudí, ktorí sú duševne a nervovo nie celkom zdraví, nepripravenosť kňaza bola by potom veľkým nedbajstvom vo veci takej svätej. Vážne slová o tejto ľudskej pripravenosti a z nej vyplývajúcej zodpovednosti hovorí svätý Alfonz (*Praxis confessarii, Introductio*): „*Luget atque lamentatur ecclesia, videns tot filios suos propter malorum confessariorum sive imperitiam, sive incuriam, sive impietatem, ad gehennam destinari.*“¹

Dôkladná znalosť psychológie sa dnes zdôrazňuje u pastoračne činného kňaza ako nevyhnutný predpoklad jeho zdarného pôsobenia a to práve tak vo spovednici ako na kazateľnici a v škole.² Kňazské povolanie je povolanie vodcovské, ktoré vyžaduje od kňaza pripravenosť rozumovú i mravnú, aby sa v opačnom prípade neuskutočnily na ňom slová Spasiteľa: „*Si caecus caecum duxerit...*“ Vo spovedi zastáva kňaz mimo úradu sudcovského a učiteľského i povolanie lekárske. Kňaz podľa pastorálnej morálky³ je lekárom duší, ale lekárom takým, ktorému sú veľmi dobre známe súvislosti medzi

¹ Cituje Blouet, *Theologie pastorale*, str. 189.

² Beran, *Psychologie a zpovědnice*, str. 68.

³ Foltynovský, *Duchovní správa*, str. 197.

dušou a telora, medzi slobodnou vôľou a temperamentom, medzi účinkom milosti a vplyvom dedičnosti. Taký spovedník nielen absolvuje, ale i ordinuje vo spovednici; absolvuje, lebo je kňazom, ordinuje, lebo je lekárom duší.⁴

Od kňaza — práve tak ako od lekára — sa žiada, aby liečil kajúcnika individuálne, vžíjúc sa do jeho osobitného duševného stavu a posudzujúc povahu jeho hriechov i s jeho osobného stanoviska. Kňaz ako lekár musí nielen hriechy odpustiť, ale musí kajúcnikovi i poradiť a odborne ho poučiť, ako sa nabudúce správať, žeby do tej istej duševnej choroby neupadol.

Ako to dokáže kňaz, ktorý nie je dostatočne oboznámený s problémami psychologickými a psychoterapeutickými? Či sa mu neprihodí potom, že sa vo svojom úsudku prenáhli alebo celkom pomýli, keďže nepochopí význam, podstatu a dosah niektorých duševných stavov? Dr. Beran, terajší pražský arcibiskup, vo svojej štúdií „Psychologie a zpovědnice“ pripomína, že taký spovedník i pri svojej dôkladnej teoretickej znalosti morálky vo vedení duší mnoho nespraví, ba často mnoho pokazí.⁵

Týmto však nechceme tvrdiť, že by poslanie psychológie malo väčší význam pre kňaza ako poznanie morálky. Psychológia je a ostane spovedníkovi vždy iba vedou pomocnou. Lekár ani psychoterapeut nikdy nenahradia kňaza. Viedenský psychológ Allers hovorí v tomto súvisi, že lekárovi chýba mravná legitímácia, aby v náboženských otázkach zásadne rozhodoval. Ni-jaká, ani najdokonalejšia technika duševného vedenia prostredníctvom lekára nebude môcť dosiahnuť sakramentálny účinok onoho kňazského „ego te absolvo“, ako zdôrazňuje P. Bichlmayer.⁶

⁴ Pecka, Vychov. listy, 1935, str. 49.

⁵ Beran, c. d., str. 20.

⁶ Allers, c. d., str. 306.

Porov. tiež P. Bichlmayer, Psychotherapie u. Kath. Seelenführung, Der Seelsorger, 1928, str. 89.

Preto pôsobí celkom divne a prezrádza absolútne nepochopenie nadprirodzeného charakteru katolíckeho kňazstva a vôbec svätej spovede smýšľanie niektorých nekatolíkov, ktorí odporúčajú, aby Cirkev svojich bohoslovcov pripravovala na kňazstvo „v ústavoch prírodovedeckých a nie v seminároch“.⁷

Takýto názor o kňazstve a o spovedi redukuje kňaza na psychologického odborníka, ktorý by podľa príkladu moderných psychoanalytikov mohol otvoriť duchovnú poradňu, kde by možno uzdravoval autosugesciou, ale istotne nie milosťou božou. V tomto je práve zásadný rozdiel medzi sviatosťou pokánia a psychoanalýzou: kým vo svätej spovedi spytovanie svedomia stáva sa integrálnou čiastkou sviatosti a vyžaduje ako prirodzený dôsledok osobnú ľútosť a skrúšenosť srdca, zatiaľ pri psychoanalytickom liečení je poznanie v podvedomí skrytých zážitkov a dojmov z minulosti jediným predpokladom ozdravenia.

Nezapierame určité pozitívne výsledky psychoanalytického liečenia hysterie, neuróz, fóbii a iných duševných úchylností. S nášho stanoviska jedine pripomíname, že výsledok týchto uzdravení neprekračuje oblasť biologicko-psychickú a že nemá nijaký vzťah ani k otázke viny a odpustenia a že sa už celkom nijako netýka oblasti nadprirodzenej. Takže psychoanalytikom uzdravený chorý potreboval by i tak kňaza, aby bol s katolíckeho stanoviska „úplne zdravý“. Mimo toho je dnes známe, že to, čo psychoanalýza priniesla ako nové objavy (individuálna psychológia, psychológia citov, hĺbková psychológia atď.), to už od dvoch storočí Cirkev uplatňuje vo sviatosti svätej spovede, najmä pri spytovaní svedomia, ktoré preniká až na dno duše

⁷ Velenovskij, Přírod. filosofie I., str. 137, cituje Beneš, c. d., str. 68.

a odtiaľ z hĺbky podvedomia privádza na svetlo božie i najtajnejšie viny a ľudské slabosti.⁸

Dobrý spovedník preto viac ako psychoanalýzy bude si všímať psychoterapie, ktorá odmieta akékoľvek vyvolávanie sugescií a hypnóz, ale ťažisko svojho liečenia prenáša do ľudskej vôle. Vo svätej spovedi ostáva platná psychotherapeutická zásada, že od zlej vôle sa dá prísť k dobrej — iba dobrou vôľou. Liečenie duše stáva sa tak liečením vôle samej, hovorí Dr. Bergmann, nemecký lekár, ktorý prvý vyslovil požiadavku, aby dnešný kňaz bol odborne vzdelaný a pripravený pre vedenie psychopátov, ktorých rady sa najmä v mestách čoraz viac rozmnožujú.

Požiadavka zaiste celkom oprávnená, ktorá si zaslúži povšimnutia od každého pastoračne činného kňaza, nakoľko mu pripomína mravný záväzok jeho odbornej pripravenosti ako lekára duší.⁹

My na tomto mieste chceme zdôrazniť nie duchovné vedenie mladých psychopátov, ale normálnych duševne zdravých mladých ľudí, pri ktorých treba predovšetkým prizerať na psychologické a pedagogické predpoklady sviatosti svätej spovede, ktoré sú obsiahnuté v spytovaní svedomia, v mravnom naučení po spovedi a v udelenej pokute. Preto týmto trom výchovným činiteľom venujme aspoň malú pozornosť.

a) *Spytovanie svedomia.*

Spytovanie svojich vín a slabostí vyžaduje od mladých ponorenie sa do seba, zamyslenie

⁸ Porov. Tóth, Jugendseelsorge (nem. prekl.), str. 311.

⁹ Dr. Bergmann žiadal na akademickom kongrese v Kevelaer (30. IX. 1938), aby sa na teologických fakultách vyučovalo vede o psychopatiách ako osobitnej disciplíne v rámci všeobecného bohoslov. štúdia, a aby vo väčších mestách bolo poruke niekoľko kňazov (aspoň vo väčších kostoloch), ktorí — odborne pripravení — boli by k dispozícii pri spovedaní a duchovnom vedení psychopátov. Porov. Metzger, Kath. Seelsorge der Gegenwart, str. 255 an.

sa nad sebou samým, čomu ako základný predpoklad slúži úprimnosť a priamosť so sebou samým. Spytovanie svedomia žiada čas a duševný pokoj, ak sa nemá zredukovať iba na chytré konštatovanie spáchaných vín. Mladí majú veľký sklon robiť veci povrchno a neradi sa zamestnávajú tým, čo sa stalo v minulosti. Ich duša túži po nových zážitkoch; život leží pred nimi, vábi ich svojimi možnosťami, preto neradi sa vracajú späť, najmä vtedy, keď sa v niečom pomýlili. Sú príliš obrátení k vonkajšku a prítomnosti. Preceňujú zdanie a povrch u vecí a u ľudí práve tak, ako ľahko preceňujú svoje vlastné sily a schopnosti.

V tomto práve spočíva veľký výchovný význam spytovania svedomia, že prinúti mladých aspoň na chvíľu, aby sa vrátili do seba, s úmyslom poznať sa i súdiť sa. Tým sa uchráni pocit povrchnej spravodlivosti a spokojnosti so sebou samými. Linus Bopp nazýva takéto spytovanie svedomia „vyčistením atmosféry“, v ktorej jedine je možný zázrak náboženského znovuzrodenia.¹⁰

Mladým treba objasniť pochop spytovania svedomia v tom smysle, že spytovať sa neznamená mučiť sám seba, neznamená oddávať sa strachu zo spravodlivosti božej, ani nie znechucovať sa a traťiť dôveru v seba i v Boha. Správne chápané spytovanie svedomia vedie síce k zoškliveniu si seba samého a svojich hriechov, ale končí v úprimnej dôvere a láske k milosrdnému Bohu. Svätý Augustín vyjadril tento duchovný proces vetou: „Inhorruí timendo, ibidemque inferbuí sperando et exultando in tua misericordia, Pater.“¹¹

Aby spytovanie svedomia naozaj výchovne pôsobilo, treba mimo správneho názoru naň vypestovať v dušiach mladých chlapcov i správny spôsob jeho vykonávania. Veľmi často sa stre-

¹⁰ Bopp, Liturgische Erziehung, str. 58.

¹¹ Confessiones IX, 4, 9.

távame u dospievajúcich, ako pochop svätej spovede a spytovania svedomia ustrnul u nich na detských predstavách a ako vôbec už nezodpovedá ich duševnému a rozumovému vývoju. Pri spovedaní žiakov jednej triedy stretávame sa neraz s okolnosťou, že všetci žiaci sa spovedajú viac-menej z tých istých hriechov, že používajú skoro tie isté stereotypné výrazy pri označovaní svojich slabostí a že cez niekoľko rokov sa spovedajú z tých istých vecí.

Spovedník, ak nie je obozretný a nemá smyslu pre duševný stav dospievajúcich, bude spovedať nie živých ľudí, ale akési schémy. Stáva sa, že rodičia i učitelia si sťažujú na nevychovanosť a neposlušnosť toho alebo onoho mladého človeka, jeho kamaráti vedia o jeho zlých skutkoch, o nemravných rečiach, ktoré hovorí, len spovedník sa o tom vo spovedi nič nedozvie. Prečo? Či hádam preto, že chlapec chce úmyselne klamať? Nie. Dôvod je ten, že chlapec si zvykol spovedať sa slovami svojho katechizmu a nie svojimi vlastnými. On cíti síce, že staré výrazy už nevystihujú terajší jeho duševný stav, ale nikdy sa nepokúsil dať si námahu vyspovedať sa zo svojich vlastných hriechov. Preto sa spovedá z hriechov, ktoré našiel v knižke.¹²

Táto pastoračná skúsenosť pri spovedaní mládeže, niekedy až veľmi často sa opakujúca, býva výsledkom nepedagogického postupu pri chystaní mladých na svätú spoveď: dá sa im do ruky spovedné zrkadlo, ale nepovie sa im, ako ho majú používať a aký význam pre nich má. Žiaci, či sú chlapci alebo dievčatá, majú vedieť, že nie všetky hriechy sú jednako dôležité, ani nie všetkých sa dopustili, ale že pri spytovaní len to treba uznať za hriech, pri čom sa ozve hlas ich svedomia ako výstražné znamenie. Najmä väčším žiakom treba zdôrazniť, že zrkadlo je iba pomôcka pre ich pamäť, ale že

¹² Porov. Könn u Mostertsa, str. 193.

to nie je pohodlný prostriedok, ktorý im umožní chytré a bez námahy sa vyspovedať. Používanie spovedného zrkadla nemožno celkom vyľúčiť, najmä pri menších chlapcoch, ako by si to niektorí vychovávatelia želali. Mnohí z mladých by pri spovedaní stratili akúkoľvek istotu a boli by pomätení pri vyznávaní svojich hriechov. Jednako treba ich naučiť, aby si, čím sú starší, od spovedného zrkadla odvykali. Tóth radí, aby si najmä väčší chlapci spovedné zrkadlo niekedy cez rok prečítali, ale aby sa bezprostredne pred spoveďou z neho nechystali.¹³

Žiakov treba navykať, aby sa spovedali svojimi vlastnými slovami z hriechov, ktorých sa dopustili a nie slovami spovedného zrkadla. Tým sa vyhne nešťastnej šablóne pri spovedaní, ktorá prílišným zdôrazňovaním zrkadla redukuje sa iba na číre vyhľadávanie chýb. S pedagogického stanoviska pôsobí deprimujúco, keď mladý človek musí sa pred spovedníkom zmieňovať iba o svojich slabostiach, chybách a hriechoch a keď nemá možnosti niekedy i pochváliť sa svojimi prípadnými úspechmi a víťazstvami. Jeho oduševnenie a odvaha budí sa nie tak vyznaním vín ako priznaním ctností a uskutočnením minulých predsavzatí. Dobrý spovedník bude si počínať ako svätý Ján, ktorý sa takto príchováral mladým ľuďom: „Píšem vám, mladíci, lebo ste zvíťazili nad zlým... mladíci napísal som vám, lebo ste silní a slovo božie ostáva vo vás.“¹⁴ Tým dosiahneme, že žiakom svätá spoveď nebude iba nepríjemnou vecou, prípadne osobným utrpením, ktorému budú chcieť pod všelijakými zámienkami vyhnúť (choroba, odcestovanie a pod.), ale naučíme ich vážiť si svätú spoveď ako prostriedok dvíhania ich sebavedomia a osobnej odvahy skrze milosť posväcujúcu.

¹³ Tóth, *Jugendseelsorge* (nem. prekl.) 314.

¹⁴ 1 Ján 13, 14.

b) Po spytovaní svedomia je to predovšetkým *spovedné napomenutie*, ktoré hrá veľmi významnú úlohu vo výchove mladých kajúcnikov. Napomenutie je podľa pastorálnej morálky¹⁵ nepodstatnou časťou satisfakcie a nie je preto potrebné k úplnosti svätej spovede, jednako na jeho psychologický význam nemožno zabúdať a Cirkev sama tento význam nezmenšuje, keď kňazom pripomína povinnosť lásky, ktorú osvedčil milosrdný Samaritán vo svätom Písme. (Ut more periti medici superinfundat vinum et oleum.)¹⁶ Ak táto záväznosť platí voči dospelým, tým väčšia je jej platnosť pre mladých, ktorí prichádzajú do spovednice nielen duševne doráňaní prudkosťou svojich vášní, ale i oklamaní svojou slabosťou a neskúsenosťou. Pre tých vhodne volené a povedané slovo povzbudenia bude znamenať podanie záchranej ruky v pravý čas.

V pastorácii mládeže malo by byť zásadou, radšej nespovedať ako spovedať bez poučenia a povzbudenia. To znamená, že kňaz by nemal určovať si čas na spovedanie vtedy, keď sa nemôže náležite venovať svojmu úradu „učiteľa a lekára“. Svätý František Salezský hovorí: „Je omnoho užitočnejšie spovedať málo a dobre, ako spovedať mnoho, ale unáhlene a bez duchovného osahu.“

Pri dávaní napomenutia spovedník má venovať hlavnú starosť špecificky osobnej chybe mladého kajúcnika, ktorá má svoj koreň v jeho temperamente alebo v zlom návyku. Toto liečenie osobnej chyby bude žiadať od spovedajúceho trpezlivosť a pokojnosť ducha a mimo toho múdrosť a obozretnosť. Veľmi zle a nevhodne pôsobí poučenie, dané všeobecnými a nič nehovoriacimi slovami, poučenie šablónovité, ktoré nehľadá na individuálne potreby a dušev-

¹⁵ Porov. Foltynovský, c. d., str. 98.

¹⁶ IV. lateránsky koncil, porov. Denzinger, Enchiridion, str. 205.

ný stav kajúcnikov. Zrejme, že o poučenie, ktoré má byť duchovným vedením, nepojde pri spoločných školských spovediach, kde niet na to veľa času a kde práca náhli. Všímanie si duchovnej osobitosti mladého kajúcnika bude otázkou spovede, ktorá sa koná pri vhodnejších podmienkach a mimo toho bude to spoveď častejšie vykonaná.

Jednako i pri obyčajných spovediach treba povedať vždy niekoľko slov napomenutia, najmä u starších chlapcov, ktorých povzbudíme k patričnej bolesti nad spáchanými hriechmi a upozorníme ich na nebezpečenstvá a príležitosti k hriechu. Mladí ľudia prichádzajú do spovede niekedy veľmi roztržití, bez potrebnej prípravy a bez patričnej ľútosti. Tu spovedník musí spojiť dôraz s jemnosťou, aby vedel svojimi slovami nájsť prístup až do najtajnejších záhybov duše. K tomu bude treba niekedy položiť kajúcnikovi niekoľko otázok na doplnenie a objasnenie toho, čo kajúcnik povedal. Koncil tridentský predpisuje tomu, kto pristupuje k spovedi „diligentem sui discussionem“, ale svätý Alfonz pripomína, že spytovanie svedomia nie je vecou iba kajúcnika, ale i spovedajúceho kňaza. Nie je správne, keď spovedník zase príliš uľahčí kajúcnikovi povinnosť dobrej prípravy na spoveď tým, že mu kladie otázky a spovedajúci sa obmedzí iba na prisviedčanie alebo zapieranie. Toto je dovolené iba v niektorých prípadoch, keď ide o osobnú bojzlivosť a bezradnosť, ale zásadne sa tento druh spovedania nemá zaužívať v pastorácii mládeže.

V súvisi s kladením otázok najmä v matérii de sexto, treba nám spomenúť ešte jednu okolnosť: spovedník musí byť obozretný a šetrný pri vyzvedaní sa na okolnosti hriechu. Mnohé svätokrádežné spovede u mladých kajúcnikov boli zavinené nie tak bázňou vyznať sa z hriechov samých, ako skôr strachom pred odhalením okolností, v ktorých sa hriechov dopustili.

Dobre pripomína Blouet, že srdcia mladých sa samé do polovice pootvorila, len čo pochopia, že okolnosti, najmä pri niektorých hriechoch, môžu a majú byť zamlčané.¹⁷

c) *Výchovná hodnota spovednej pokuty.*

Tridentský snem, ktorý pripomína kňazom povinnosť uložiť pokutu za hriechy, uvádza spolu i výchovné dôvody pri ukladaní pokánia, lebo hovorí, že „cautiores et vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis et vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt“.¹⁸ Pod „pozostatkami hriechov“ treba rozumieť tuhá tie škodlivé dispozície, ktoré si človek predchádzajúcim hriešnym životom získa a ktorých sila absolúciou sa síce oslabí, ale nie celkom zničí. Ich skrotenie a zneškodnenie ostáva úlohou pedagogického vplyvu pokánia.

Spovedná pokuta môže len vtedy výchovne pôsobiť, keď sa nestane vecou iba niekoľkých minút po spovedi (odmodlenie sa niekoľkých Otčenášov), ale keď trvá určitý dlhší čas po spovedi vo forme novej dispozície vôle, ktorá je vyjadrená v dobrom predsavzatí.

Prvotná Cirkev nepoznala jednoduchý skutok pokánia (singularem actum poenitentiae), ale spomínala vždy „disciplinam poenitentialem“. I Rímsky katechizmus rozoznáva tri druhy pokánia: modlitbu, pôst a almužnu. Tohto ducha Cirkvi bude sa treba pridržať i pri spovedaní mládeže, keď vedľa modlitby, ktorá ostane vždy bežným druhom pokánia, budú sa ukladať i také liečivé pokuty, ktorými sa spáchaný hriech bude liečiť po spovedi a to cvičením sa v ctnosti, hriechu protivnej.

Prakticky to znamená, že chlapec, ktorý rád číta knihy a časopisy a pritom zanedbáva svoje

¹⁷ Blouet, c. d., str. 204.

¹⁸ Denzinger, Enchiridion 319—320.

povinnosti, dostane za pokutu zriekanie sa svojho čítania; ten, ktorý je maškrtný, bude musieť kajať svoju slabosť malým pôstom pri stole; ten, ktorý je ľahkovážny, úctou a šetrnosťou v reči voči svojim spolužiakom; kto je prchký, bude sa cvičiť v trpezlivosti; kto pomalý a náklonný k lenivosti, bude presný a svedomitý pri svojich prácach. Len vtedy bude pokuta pôsobiť výchovne, keď bude opakom prirodzených hriechnych sklonov a keď bude spojená s vynaložením mravnej sily.

Čo sa týka ukladania pokuty vo svätej spovedi, treba sa dívať na osobné dispozície a iné okolnosti, aby pokánie nebolo prijaté s nevôľou alebo aby pre svoju nevhodnosť príliš nepreťažovalo mravné sily kajúcnika, čím by stratilo celkom na svojej výchovnej cene. Pokuta má vo výchove mladých viac pozitívny ako negatívny cieľ! Nie je tak zadosťučinením za spáchané viny ako skôr prostriedkom na získanie novej mravnej odolnosti. Povinnosť všímať si osobitného us্পsobenia duše kajúcnika ako i jeho zvláštností, vyskytujúcich sa v jeho životnom prostredí, predpisuje Rituál slovami: „Salutarem et convenientem satisfactionem injungat, habita ratione status, conditionis, sexus et aetatis, et ítem dispositionis poenitentium.“¹⁹

Toto výchovné hľadisko sviatostnej pokuty ako i spovedného napomenutia, prichádza do úvahy tým viac u často sa spovedajúcich a často klesajúcich, kde vedenie ich duší bude podstatným znakom a spolu cieľom pedagogického vplyvu sviatostnej milosti.

¹⁹ Cit. Blouet, c. d., str. 208.

*Mám a nosím so sebou vždy a všade Boha
svojho srdca a srdce svojho Boha*

(svätá Margita Mária).

Byť bez Ježiša je hrozné peklo a byť s Ježišom je sladký raj (Tomáš Kempenský).

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Úvod.

Duchovný život — to nasledovanie Krista. Evanjelisti vymaľovali Krista na prvom mieste ako Krista modliaceho sa: erat pernoctans in oratione Dei. Keď prepustil zástupy, keď už každému preukázal svoje dobrodenie, keď uzdravoval celý deň, keď už bol celkom vyčerpaný, dopriava si jediného odpočinku, že sa v samote na hore modlí. Je mnoho miest, ktoré boli svedkom jeho nábožných modlitieb. Ale zo všetkých sa najradšej modlieva na horách, na púšti, v samote. Zvlášť miluje modlitbu meditatívnu, rozjímovú. Keď teda chcem byť nasledovníkom Kristovým, musím ho nasledovať aj v modlitbe. Musím sa modliť. Musím meditovať.

No celkom by som narušil pochop modlitby, keby som o nej hovoril len ako o príkaze božom, Kristovom alebo príkaze Cirkvi. Modlitba je hlboko zakorenená aj v samom človekovi. Je eminentne ľudským činom. Je prejavom schopnosti človeka čím viac sa dostať do priameho styku s nekonečným Bohom. Je začiatkom, pokračovaním a dokonaním divinizácie, zbožštenia človeka. Je dýchaním človeka. Keď prestáva dych modlitby u človeka, v tom okamihu nastáva smrť. A z človeka ostáva len zvieracia schránka. Kto nemá času na modlitbu, nemá času na ľudské žitie, na prejavy toho, čo človeka robí človekom.

Modlitba je príliš zakorenená do človeka. Ale nielen do jednotlivca. I do spoločnosti. I do celého mystického tela Kristovho, ktorého som údom. Keď sa ako úd tohoto tela nemodlím, zapchávam ústa Kristovi, aby sa ďalej nemohol modliť v dejinách.

Modlitba je hlboko zakorenená i do celej prírody. I do neživého, nerozumného vesmíru. Lebo celý vesmír túži po Bohu ako po svojom cieľi. Chce sa teda modliť. Len nemá ústa. Také, ktoré sa vedia modliť, boly dané len človeku. Príroda ich nemá. Závidí ich človeku. Preto niet inej možnosti, len aby sa i neživá príroda modlila cez ústa človeka. Tak to zariadil Stvoriteľ. Preto celá príroda slepo slúži kráľovi celého tvorstva: človeku. Strávi sa v jeho službe. A to len za jednu službu, ktorú za to človek preukáže prírode: že otvorí svoje ústa, aby sa nimi mohla príroda modliť k svojmu Stvoriteľovi, aby mu vzdala chválu, ďakovala mu. Keď sa teda nemodlím, dopúšťam sa hrozného zločinu nielen sám na sebe, nielen sa degradujem na úroveň zvierata, nielen bojkotujem proti celému mystickému telu, ktorého som údom, ale dopúšťam sa aj hrozného zločinu na celej prírode. Neplatím jej dlh, ktorý som jej dlžný za všetku službu, ktorú mi dáva v celom mojom živote.

Modlitba je aj hlboko zakorenená do osudov celého ľudstva. Boh už od večnosti rátať s našou modlitbou. Jej dal účinný vplyv na vývoj situácií. I na frontoch, i v politike, i v nemocniciach, i v zúfalých polozeniach. Modlitbou sa stávam formovateľom celých dejín. Ešte lepším, ako keby som bol neviem akým politikom alebo vedcom alebo vojacom. Nesmiem byť slepcom, ktorý nevidí do nadprirodzenej politiky, ktorý všetko poznáva a plánuje len podľa novín, podľa vonkajších, hmatateľných, hrubých, materiálnych síl, a pre éterické, imponderabilné síce, ale tým závažnejšie sily, nemá smyslu. Neviditeľná elektrina, atomová energia má väčšiu silu, i keď je v jednom atome, ako celý vrch viditeľnej a hmatateľnej hmoty. Modlitba je ešte účinnejšia ako atomová energia.

Abý modlitba mala taký účinok, je potrebné aby bola naozaj modlitbou. Nie vonkajšou for-

malitou. Ozajstný styk tvora so svojim Stvoriteľom, dieťaťa so svojim Otcom, brata so svojim Bratom. Nie kopa slov. Čím som k Bohu bližšie, čím ho lepšie poznám, tým je moja modlitba hlbšia, tichšia, ozajstnejšia, tým menej obmedzujúca sa na slová. Mám právo na dôvernosť, intímnosť s Bohom. Huku, kriku je vo svete dôst. Potrebujem ticho, a mám na to ako človek právo. A to nielen kňaz, bohoslovec. Ale i každý roľník, robotník, študent, učiteľ, úradník, univerzitný profesor. Mám právo na rozjímanie. Inak nepoznám hierarchiu hodnôt, keď nemám času na to, čo ma robí človekom. Inak podobám sa nerozumnému mladíkovi, ktorý chce prekonať veľkú dráhu na motocykli, a preto nemá času ani na chvíľu zastaviť sa a nabrať, zásobiť sa benzínom na cestu!

Aby naša modlitba bola takouto, podávam niekoľko myšlienok na rozjímanie pre jednotlivé nedele a sviatky v cirkevnom roku. Nie rozjímania, ale myšlienky na prerozjímanie. Na prvom mieste pre bohoslovcov, kňazov, ale i laikov. Aby to bola skutočne modlitba údov mystického tela Kristovho, látku najviac beriem z cirkevnej modlitby, z omšových formulárov.

Na začiatku uvádzam schému meditácie podľa Dr. J. Urbana (Duchovní život, Praha 1946):

1. Prípravná modlitba.
2. Voľba predmetu (prečítaním alebo počúvaním látky meditačnej).
3. Vstup:
 - a) uvedomenie si dôležitosti toho, čo idem robiť: hovoriť s Bohom;
 - b) tichosť srdca (odstrániť všetko, čo by ma pri rozjímaní rušilo);
 - c) živé uvedomenie si prítomnosť božej. Toto vedomie mať cez celé rozjímanie.

4. Vlastné rozjímanie:
 - a) Vidím (poznávanie pravdy).
 - b) Túžim (vzbudzovanie afektov po pravde).
 - c) Chcem (predsavzatie, rozhodnutie).
5. Výstup:

rozhovor s Bohom o rozjímanom predmete.
6. Záverečná modlitba.

1. *Peďesa adventná.*

Začiatok cirkevného roku. V ňom sa nielen pripomína, ale i vecne sprítomňuje vykupiteľské dielo Kristovo. Cirkevný rok nie je podaním zaprášených historických spomienok, ktoré nemajú nijaký vzťah na dnešný život. Naopak, práve tu prežívame najpodstatnejšiu časť Cirkvi ako celku i jednotlivca.

I. Celá dnešná svätá omša je výkrikom všetkého ľudstva po vykúpení. Jej jediným výkrikom je: *Excita-Veni!* — *Vzbuď-príď!*

Tak:

Introit: „Ad te levavi animam meam... etenim universi, qui te expectant, non confundentur... — *K tebe sa obraciam, ... lebo nikto sa nesklame, kto ťa očakáva.*“

Modlitba: „Excita, quaesumus, Domine, potentiam tuam et veni... — *Prosíme ťa, Pane, vzbud' svoju moc a príď!*“

Epištola: „Hora est iam nos de somno surgere... — *Je už tu hodina, keď sa máme prebudiť zo sna.*“

Evanjelium: „Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et majestate... — *A vtedy uvidia Syna človeka prichádzať na oblaku s mocou a veľkou slávou.*“ Ani takéhoto príchodu sa nebojí. Ba priamo

túži po ňom. To je jej posledný cieľ. A dosiahnutie posledného cieľa je spojené s najväčším uspokojením.

II. Takto smýšľa Cirkev. A ja?

I ja tak často volám vo svojom živote: Excita, Domine, potentiam tuam et veni. Volám ho, aby prišiel ku mne. Ale len ako pacholík. Volám ho, aby mi tu na zemi urobil pohodlie, oslobodil ma od toho alebo iného nešťastia, a potom aby odišiel preč a nechal ma na pokoji.

Nedôverujem Bohu. Chcel by som sa i k nemu dostať, ale bojím sa pustiť zeme, pohodlia, zdravia, života, milovanej osoby. To dvoje však nemožno spojiť. Dvom pánom nemožno slúžiť.

Maličké dieťa. Obidvoma rukami sa drží stoličky. Príde k nemu otec alebo matka. Lákajú ho k sebe. To preto, aby sa naučilo chodiť. Ak dieťa to má docieľiť, musí odvážiť sa pustiť stoličky, ktorej sa drží, a dať sa smerom k otcovi, k matke. Koľká to dôvera dieťaťa, že sa pustí istej opory. To robí preto, že vie, že otec nedovolí, aby spadlo, že v nebezpečenstve mu podá pomocnú ruku a miesto, aby sa prekoprclo, ocitne sa v náručí otca, matky.

A ja sa tohoto bojím. Bojím sa pustiť stoličky tohto sveta. Tej viac dôverujem ako svojmu nebeskému Otcovi. Ten sa mi zdá tak ďaleko. Preto pochybujem, že by ma zachytil, keby bolo so mnou zle. Takto rozmýšľam: Kto vie, keby som sa pustil istej zeme, či miesto v náručí otcovom by som sa neocitol v dajakej prázdnote.

Prví kresťania mali túto odvahu. Pustili sa hmoty. Pod nohami necítili nič pevného, preto nie div, že potom tak vrúcne volali: „Excita, Domine, et veni! — Vzbud', Pane, a príď!“ Ich už nikto nemohol zachrániť len On. Ja som však nie taký. Som materialista. Cítim pevnú hmotu ešte pod nohami, som ňou všade obklopený, všade okolo seba vidím, aký je životný

zápas o ňu. Preto sa neodvážim s Cirkvou zavolať synovské, plné lásky: Excita, veni. Moje: excita, veni je len otrocké.

Cez advent sa musím odtrhnúť od hmoty najrozličnejšieho druhu. Len tak sa istejšie dostanem k Otcovi. Len tak i moje prosby, moje: Excita, veni bude sa podobaf volaniu prvých kresťanov, prvotnej Cirkvi.

Skutočnosť smrti.

Dr. T. K. P.

Novembrová úvaha.

Skutočnosť smrti je pred nami každý deň a preto musíme byť s ňou vyrovnaní. Otázku smrti musíme mať ujasnenú. Smrť veľmi rýchle príde. Aj keby sme dlho žili, aj v deväťdesiatich rokoch boli by sme ňou prekvapení: „Už je tu?“ A my to vždy posunujeme a myslíme: „To na mňa nepríde!“ Smrť vždy prichodí bez vizitky, nehlási svoju návštevu a nepýta sa, či ju prijmem alebo nie. Je tu, je po nás.

Smrť je na prvý pohľad úžasný problém. Každý živý organizmus búri sa proti smrti, proti svojmu vlastnému zničeniu. Z pudov najsilnejší je pud sebazáchovy. Stvoriteľ nám ho dal. Preto smrť je pre nás dačo úžasne nepríjemné, nepochopiteľné. Ľuďom je to nepochopiteľné, myslia, že otázku smrti najlepšie vyriešime tak, ak na ňu vôbec nemyslíme. Odsunujeme ju stále od seba. No nijaký problém nevyriešime odsunovaním, ale vnútorným správnym riešením.

Smrť je chladnou, nepochopiteľnou, ohromným problémom, tajomstvom a atentátom na naše jestvovanie vtedy, keď sme svoje jestvovanie obmedzili na biologicko-fyziologické, na život čisto živočíšny, na povrchnosť, rozptýlenosť a zábavu. Vtedy smrť je nepochopiteľná,

vtedy je nemilosrdná. Prečo? Lebo nás olúpi o všetko, stotožňuje sa s ničéním. Keď som len komplex, súhrn, shluk pudov, rozličných tendencií, vtedy ma smrť nechá nielen prázdny, ale ma zničí; a každý život búri sa proti svojmu zničeniu. A duchovný život? — Tiež!

Preto je moje zničenje nepochopiteľné. Keď ako duch nemôžem chápať úplné zničenje seba, vtedy smrť stala sa mi celkom nepochopiteľná. Keď som sa obmedzil na povrch, oddal preludu, neskutočnosti, falošným ideám a len tým žil, vtedy smrť je úžasne nemilosrdná, lebo ničí preludy, ktoré plytký a naivný človek má rád. Keď je človek nezrelý, neprehľbí sa, zatvorí sa do preludu, a keby to aj neboly sny, jednako chce, aby nimi boly. A smrť príde ako gangster a všetky tie pekné karty, veci a fantázie odstráni ako penu z mydla, a človek ostane prázdny, chudobný, no nie tou chudobou, čo sa z lásky odrieka, ale tou, čo ostane v sebe nešťastnou. Ale keď som žil ako človek, keď som prežil Krista a odkryl svoju najhlbšiu podstatu, teda keď nežijem ja, ale skutočne ontologicky, bytostne žije vo mne Kristus, vtedy smrť nie je pre mňa problém, ale je len epizódou, príhodou môjho života. Keď viem, že som privtelený, inkorporovaný do jeho tajomného tela, vtedy smrť nie je pre mňa koncom, lebo Kristus nemôže zomrieť; veď Boh je nekonečný a ja som nositeľom Boha. Smrť je vtedy momentom môjho života, kedy môj božský, Kristov život dosiahne vo mne svoju plnosť, zrelosť, úplne rozkvitne a dostane svoju definitívnu istotu.

Teraz, keď prekonal som poslednú prekážku, skúšku, keď som zomrel v Kristovi, zaspal v ňom, teraz už ani ja ani nič iné nemôže ma odstrániť z Kristovho náručia, vyhnať božský život zo mňa.

Preto smrť nie je zničenje môjho bytia, tragický a prázdny moment, ale posledný a najveľkolepejší čin môjho života, lebo mi dáva

príležitosť, aby som dal najväčšiu obeť, akú len stvorenie môže dať, obeť svojho biologického života z lásky k Bohu.

Smrť je posledný hrdinský čin kresťana, údu Kristovho tajomného tela, v ktorom žil. V smrti pokračuje Kristova bolesť, jeho umieranie, utrpenie, a moje utrpenie doplňuje Kristovo utrpenie v tom smysle, že Kristovo utrpenie dalo spásu všetkým, a moje utrpenie je kanál, cez ktorý prechádzajú Kristove milosti na mňa a na ľudí môjho obdobia. Cez moju agóniu, cez moje umieranie Kristus opakuje a pokračuje svoju vykupiteľskú smrť na kríži, cez moju obeť ešte raz opakuje „Dokonané je“.

Tak aj ja volám s ním. Splnil som svoju úlohu v jeho mystickom tele a teraz idem do Otcovej slávy, ad dexteram Patris, na pravicu Otcovu. Preto smrť nie je bolesťou môjho života. To sú najcennejšie chvíle, vyvrcholenie, najvyšší bod môjho života, čas najhlbšej lásky, ktorou všetko dávam Bohu, nie frázovitej prázdnej lásky, ale ozajstnej lásky.

Keďže moja smrť je pokračovaním Kristovej smrti, nie som v smrti sám. Som Kristovým telom, celá Cirkev je tu prítomná. Preto Cirkev modlí sa za umierajúcich: „Príď, duša kresťanská!“ Mária, mučeníci, všetci svätí sú prítomní pri mojom smrteľnom lôžku. A keď ma už všetci opustili a ja nemôžem dať znať nikomu, vtedy anjeli sú okolo mňa, anjel strážca, svätí, Mária, matka umierajúcich, ku ktorej modlil som sa po celý život, Kristus aj celá najsvätejšia Trojica sú pri mne. Preto musíme sa veľa modliť za všetkých, ktorí umierajú, aby cez našu modlitbu pocítili teplotu Cirkvi, mystického tela, aby zacítili, že nie sú sami, že Kristus je v nich aj vtedy, keď ich všetci opustili. A Kristus je s tými, ku ktorým nemôže prísť kňaz. Modlíme sa za všetky milióny, ktoré kdekoľvek po celom svete umierajú. Všetci sú ľudia, všetci sú naši bratia. Modlíme sa za

všetkých, aby pocítili prítomnosť toho, ktorý za nich umrel na kríži, ktorý je ich Brat, ich Stvoriteľ.

Teda keď náš život je v skutočnosti to, čo bytostne je pokračovaním Krista, smrť je vchodom do slávy, aj keď prejdeme obdobie čistenia v očistci. Vtedy naša smrť je stretnutie s Bohom s tváre na tvár — facie ad faciem — s Bohom, ktorého sme neviditeľne nosili vo svojom tele a duši od krstu, ktorého telo sme jedli v Eucharistii, a preto naše telo nebude vidieť pravú smrť. To telo, ktoré jedlo Eucharistiú, počuje: „Vstaň!“¹ bude vzkriesené. Preto Cirkev vo svätej omši za zomretých má evanjelium o Eucharistii: „Kto je moje telo a pije moju krv, má (v sebe) život večný, a ja ho vzkriesim v posledný deň.“ A preto nám kňaz vždy pri prijímaní hovorí: „Telo nášho Pána Ježiša Krista nech zachová tvoju dušu do večného života.“ Prečo? Lebo celá naša podstata, život s Kristom, privtelenie ku Kristovi, teda my, nezmizneme so scény ľudstva do nirvány, do ničoty, kde sa všetko zabúda. Smrť nemôže nás rozlúčiť, ďalej ostaneme zapojení do tajomného Kristovho tela a so všetkými sa aj my vnútorne spojíme. My sme cez Krista večný prítomní, stále prítomní, nie: bolo, bude, ale stále sme. Pravda, na druhom mieste, v druhej podobe, no sme! Ako sme sa na svete cez Krista stretávali so svojimi najbližšími, aj na druhom svete sa cez neho budeme stretávať: manžel s manželkou, snúbenec so snúbenicou, brat so sestrou, rodič s deťmi; láska s láskou ďalej ostáva prítomná a jedna s Kristom.

Teda Kristus premohol a definitívne, celkom zničil smrť. Ona už nie je tragédiou zničenia, je len udalosť, ktorá nič podstatného nepremení. Túto kresťanskú náuku o smrti ako prechode do iného, ozajstného života, vzkriesenie

¹ Luk. 7, 14.

a budúcu nesmrteľnosť utešene vystihuje pre-
fácia svätej omše za mŕtvych: „Naozaj je dô-
stojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné tebe
vždy a všade ďakovať, svätý Pane, všemohúci
Otče, večný Bože, skrze Krista, Pána nášho.
V ňom nám zažiarila nádej blaženého vzkrie-
senia tak, že hoci nás i zadržuje v zármutku
istý údel smrti, predsa nás teší sľub budúcej
nesmrteľnosti. Veď život tvojich veriacich, Pa-
ne, sa len mení a nezničí a zrúcaním domu tohto
zemského bývania pripravuje sa nám večný
príbytok v nebi.“

Preto svätý Pavol mohol sa smiať smrti a
hovoriť: „Smrť, kdeže je tvoje víťazstvo?“²
In ligno crucis victa — premožená na dreve
kríža. Mors morte victa — smrť smrťou pre-
možená. Preto prosme Krista, aby sme chápali
svoju podstatu, že náš smysel je byť druhým
Kristom. Prosme ho o milosť, aby sme pocho-
pili, že prípravou na smrť v Kristovi je denné
odpútavanie sa od stvorených vecí pre Krista,
zriekanie sa, ustavičné odumieranie, obetovanie.
Keďže smrť je naša posledná obeta, obeta
Kristova, preto prijmem a obetujeme aký-
koľvek druh smrti. Svoj život a svoju smrť
obetujeme mu za svoju spásu a spásu celého
sveta.

Prírodné predpoklady duchovného života u ženy.

Dr. Jozef Lígoš.

Predpokladom riadneho duchovného života
je sformovanie vlastnej prirodzenosti. Gratia
supponit naturam. Sformovanie prirodzenosti
však predpokladá jej poznanie. Každá pri-
rodzenosť nie je rovnaká. V základoch áno, nie
v podrobnostiach. Preto zdravý duchovný život

² 1 Kor. 15, 55.

predpokladá dôkladné poznanie nielen ľudskej prirodzenosti vo všeobecnosti, ale i vo všetkých jej zvláštnostiach. Preto je potrebné poznať vlastnosti jednotlivých letor ako i psychologické vlastnosti dieťaťa, mladého i dospelého muža, dievčaťa i ženy. Tie sa majú zošľachtiť a potom sa má na ne naviazať ozajstný, hlboký duchovný život. U cholerika je to túžba po cti, na ktorú treba naviazať duchovný život, u sangvinika slnečná radosť a bezstarostnosť, u melancholika citlivosť a útrpnosť, u flegmatika statočnosť a vytrvalosť, u dieťaťa veselosť, prítulnosť k osobe, obrazotvornosť, obetavosť a činnosť, u mladíka túžba po cti a po láske. Ale u ženy sú to tieto jej typické vlastnosti, na ktoré sa nesmie zabúdať pri jej duchovnom živote:

1. *Veľká emocionalita, citlivosť.* Opak to muža u ktorého prevláda rozum a s ním i vášeň, pudový život. Žena „nepôsobí a neúčinkuje len rozumom, ale i srdcom. Má jemný cit pre najjemnejšie životné sily, čo je neviditeľné a nehmateľné, ale dôležité, ba veľmi dôležité pre človeka“.¹ Boh to tak chce. Preto už v začiatkoch sa ženská duša ukazuje takouto. Tak, ako zasiaté semeno potrebuje teplú zem, aby sa mohlo zdarne vyvíjať, podobne i dieťa pre svoj zdarný vzrast potrebuje teplou láskou presiaknuté srdce matky. Úbohé by bolo to dieťa, ktoré by bolo od samého malička vychovávané len suchým a chladným rozumom muža. A nielen dieťa, ale i muž i rodina i celé prostredie potrebujú teplo ženskej duše práve tak, ako potrebuje prísnu logiku muža.

2. *Smysel pre maličkosti.* Žena vie všetko zariadiť útulne, domácky. Muž by to nikdy nedokázal, i keby bol neviem ako šikovný. Žena svojím porozumením pre konkrétnosti doplňuje abstraktnosť muža. Bez tejto vlastnosti ženy muž by často vyzeral celý abstraktný: vo svo-

¹ Otto Karrer, Duša ženy, 20.

jom vonkajšku, vystupovaní, v domácom zariadení. Preto „ženy, ktoré z lásky k nejakej veci niečo veľkého vykonajú, sú najväčšími výnimkami — lebo to nezodpovedá ich prirodzenosti“ (C. G. Jung). Ženy sú stvorené pre „maličkosti“ rodinné, ako zas muž pre „veľkosti“ svetové. Ale „maličkosti“, ktoré žena vykoná v rodine, sú často príčinou „veľkosti“ muža vo svete a často tieto „maličkosti“ viac stoja ako „veľkosti“ muža.

3. *Viazanosť na osobnosť.* „Až keď má vec vzťah k nejakej osobe, k živej bytosti, až vtedy vzbudí sa v žene záujem o ňu. Človek, živý človek ju viac upúta ako ľudské dielo. Dielo nevidí žena nikdy oddelene od celku, ale prostredníctvom osoby, pre ktorú ono niečo znamená. Je v povahe ženy, že môže všetko vykonať z lásky k nejakému človekovi.“² Je to vlastnosť spoločná s dieťaťom, a rozdielna od vlastnosti muža, ktorý zas ide za ideálom, pravdou samou, a nie za človekom, ktorý ten ideál zosobňuje alebo tú pravdu hlása.

4. *Smysel pre poslušnosť.* Ten vyplýva z predchádzajúcej vlastnosti. Žena je viac ako muž viazaná vo svojom duchovnom svete na osobnosť. Preto sa dá a chce sa dať viesť osobnosťou, ktorá je pre ňu ideálom. Preto už malé dievča hľadá niekoho, o koho by sa oprelo, komu by mohlo preukázať nejakú maličkú službu, koho by mohlo z lásky poslúchať, pre ktorého by žilo, pre ktorého by niečo znamenalo. Nerobí to z vedomej erotiky, ale jednoducho už v prvých rokoch svojho života prejavuje typickú vlastnosť ženy: „je m'attache où je meurs“ (opriem sa o niekoho, alebo zahyniem).

5. *Smysel pre altruizmus.* Žena je viac altruisticky založená ako muž. „Je hlboko zakorenené v jej povahe, že by chcela rada pomáhať. A tak vábivo jej to zneje, keď niektorý povie:

² Karrer 19.

»Ty ma môžeš vyslobodiť, jedine ty ma môžeš zachrániť — poď, pomôž mi!« Takémuto vábeniu nemôže obyčajne srdce ženy odolať.³

6. *Smysel pre krásu.*

7. *Intuitívne poznanie.* Žena často nenarába sylogizmami. Naraz vypovie nejaký úsudok. Muž sa stavia proti takémuto „nerozmyslenému a nerozumnému“ názoru. Nakoniec však často musí uznať, že žena mala pravdu. To je tiež boží dar ženy ako budúcej matky. Ako taká musí často hneď zakročiť, pomôcť, rozhodnúť sa. Keby v takýchto prípadoch prichádzala na závery len so zdĺhavými sylogizmami, často by bolo už neskoro.

8. *Prevládanie erotiky v pohlavnom živote.* Všetky predošlé vlastnosti sú vlastne len prejavom väčšej duchovnosti a altruizmu u ženy. Tie isté vlastnosti sa potom prejavujú aj v jej pohlavnom živote. U muža prevláda sexus, u ženy naopak (a to i u dospelých, vydatej) eros, túžba po duchovnej láske, po duchovnom doplnení. „Pre ženu, keďže všetko v každom ohľade jemnejšie cíti ako muž, neznamená telesné samo v sebe nikajú hodnotu. I pohlavnosť je pre ňu prejavom duchovného, symbolom vnútorného darovania, vyžarovania lásky ponad sféru osobných vlastností. Až to duševné dodáva podľa jej mienky i telesnému pravú hodnotu a význam.“⁴ Pre túto rozdielnosť v pohlavnom živote je žena tak často mužom oklamaná. Ona u muža hľadala ozajstnú lásku, a našla u neho len pud, sexus. Takéto sklamanie u ženy často nastáva nielen v čase predmanželskom, ale i v samom manželstve. Verí, že podobne ako u nej, i u muža všetky nežnosti sú len prejavom ozajstnej duchovnej lásky, a zatiaľ zbadá, že ony u muža smerujú len k egoistickému ukojeniu sexu. Žena často na toto nebezpečenstvo so strany muža nepríde, rozumove neuzná. Preto sám Stvoriteľ

³ Tamtiež 35.

⁴ Tamtiež 56.

sa o to postaral, aby ju pred týmto nebezpečenstvom chránil. Daroval jej ešte jednu vlastnosť:

9. *Stud.* Ten je u ženy omnoho silnejšie vyvinutý ako u muža. Je jednou z najsilnejších ochrán ženy proti útokom nečestných mužov.

Všetky tieto predpoklady Boh vstúpil do duše ženy, aby sa usilovala vo svojom živote čo najviac priblížiť k ideálu, ktorý je už samou prírodou daný každej žene: *Byť matkou a byť spolu i pannou.* A to:

U slobodnej ženy: Byť matkou v smysle duchovnom a byť pannou aj v smysle telesnom.

U vydatej ženy: Byť matkou v smysle telesnom, ale zostať aj pannou v smysle duchovnom.

Len harmonické spojenie týchto dvoch, napohľad extrémnych ideálov tvorí pravý ideál každej ženy.

Materstvo je totiž prejavom ozajstnej, čistej, na seba zabúdajúcej lásky, panenstvo zas je zachovaním si najvnútornejších hodnôt a ich výlučným rezervovaním Bohu. Materská starostlivosť budí u druhého lásku, panenstvo, úctu. Preto každá žena musí v sebe inkarnovať tento ideál:

Slobodná žena popri svojej panenskosti, ktorú si musí zachovať, ak chce byť raz ozajstnou dobrou matkou, už dávno pred vydajom musí byť aj matkou, ale v smysle duchovnom. Jej materinská starostlivosť sa má prejavovať v starostiach o svojich mladších súrodencov, o dievky aj cudzie a opustené, v starostlivosti o chorých, starých atď. V tomto smysle musí byť matkou aj rehoľná sestra, aj nevydatá žena. Inakšie i prvá i druhá sa stane „starou dievkou“, mrzutou, otravujúcou život každému, kto má s takouto osobou žiť, žandárom, ktorému beda sa dostať do ruky, „pannou“, ktorá práve so svojou „panenskou“ každého odpudzuje od seba.

Podobne i vydatá žena si musí zachovať duchovné panenstvo, neporušenosť. Podľa svätého Augustína žena síce stratí v manželstve telesné

panenstvo, ale duchovné panenstvo si musí zachovať. Svojou cudnosťou, jemnosťou i v manželstve si potom zadováži taký rešpekt aj pred svojím vlastným mužom, že sa tento neodvážia ju zneužiť len na ukojenie svojich vášní, že sa bude pozeráť na ňu priamo ako na sväticu, že bude cítiť prítomnosť jej anjela strážcu, ktorý by priamo zasiahol, keby i v manželstve nečistou rukou siahol na svoju manželku. Touto duchovnou panenskosťou v manželstve sa láska a vzájomná dôvernosť neschladzuje, ale zosilňuje. Naopak, kde žena odhodí v manželstve všetok stud, kde i u nej prevláda sexus, tam z kráľovnej, ktorá svojou láskou a úcty hodnosťou sa mala zmocniť nadvlády nad srdcom svojho muža i celej rodiny, stane sa otrokyňou a nástrojom muža na ukojenie jeho vášní.

Aby žena dosiahla prvú časť svojho ideálu, panenskosti, či už v smysle duchovnom alebo i telesnom, je potrebné zošľachtiť, vychovať tieto jej prirodzené predpoklady:

a) *Musí sa zbaviť pocitu menejcennosti.* Koľko žien povie, že by boly radšej mužom ako ženou. V tomto povedomí je žena vychovávaná už od maličkosti. Už pri narodení dieťaťa celá rodina, matka a najmä otec je celý blažený, keď má chlapca. Naopak, koľko je zvady, smútku, hnevu, koľko i sama žena vytrpí od vlastného muža preto, že prišlo na svet „len“ dievča. Koľký otec sa v takomto prípade bojí ukázať na svet, lebo čaká, že mu budú jeho priatelia prejavovať sústrasť. Keď je takto dievča na svete od vlastných rodičov privítané, už od malička sa jej vtíka názor, že len vtedy dosiahne svoj cieľ ako osoba, keď sa vydá. Tak sa potom tvoria celé légie žien, ktoré sú celkom vážne i samé presvedčené, že keď sa nevydajú, ich život nemá cieľa. K tomu, keď žena dospeje, je často, najmä v dnešnej dobe, spolu zamestnaná s mužmi a to pri prácach, ktoré vyžadujú vysoké napätie fyzických síl. I tam skúsi, že svo-

jou fyzickou silou, svojimi svalmi, nevyrovná sa mužovi. Zvlášť v dnešnom zmaterializovanom svete sa potom ľahko presvedčí, že je menejcenná, že jej práca v rodine, pri kolíske, pri stole a šporáku sa nedá porovnať s prácou muža na roli, v úrade, v továrni, v dielni.

A v tomto názore je práve najväčšie nebezpečenstvo najmä u mladého dievčaťa. Príde na presvedčenie, že len v manželstve dosiahne svoj životný cieľ. Aby to dosiahla, bude sa usilovať dosiahnuť, získať si muža, nech sa robí, čo chce, aj za stratu čistoty. Pre pocit malocennosti nebude môcť odporovať pudovosti mladého muža. Tým však utratí to najväčšie čaro, ktorým k sebe príťahuje mladého muža. Lebo mladý človek, i keď je neviem ako skazený, využije síce ženu, ktorá sa mu ponúka, na ukojenie svojich vášní, ale onedlho ju odkopne, a pre svoju životnú cestu si hľadá čistú ženu.

Alebo hodí sa do druhého nebezpečenstva: pri pocite svojej „malocennosti“ bude usilovať sa vyrovnáť mužovi, napodobniť ho v tom, čo muža robí v jej očiach „cenným“. Stane sa mužatkou. Životný cieľ ženy, ktorý jej dal Stvoriteľ, nepozná, alebo sa jej bude zdať malým, a bude sa usilovať vo svojom živote dosiahnuť cieľ, Stvoriteľom daný mužovi. Vtedy však zo ženy i v očiach muža, stane sa najväčšia karikatúra, obluda. Tak si možno vysvetlíť to smutné dnešné opičenie sa ženy po mužovi: chodenie v nohaviciach, mužský účes, fajčenie, tisnutie sa na miesta, ktoré na prvom mieste vyhovujú mužskej prirodzenosti. Veľká chyba žien, že sa na tento fakt pozerajú len svojím ženským rozumom a nevedia sa naň pozrieť i „okom mužským“. Vtedy by poznaly, akým smiešnym, ba poľutovania hodným stvorením sa staly takým správaním.

Pocit menejcennosti vedie aj k ďalšej skutočnosti:

K odhodeniu studu. On je — ako to už bolo

povedané — jednou z najsilnejších ochrán ženy proti sexuálnej brutalite muža. On je jednou z najväčších prekážok, aby muž dosiahol ukončenie svojich pudov. Žena presvedčená, že jej životným cieľom je len manželstvo, vo svojom pocite menejcennosti odstráni aj to najkrajšie svoje čaro: stud, rumeň na svojej tvári. A tým stane sa ešte úbohejšou karikatúrou ženy.

Konečný dôsledok tejto chyby nejednej ženy, pocitu menejcennosti je, že zvráti sa i vo svojom pohlavnom živote. Že i u nej začne prevládať sexuálna stránka miesto stránky erotickej. Že z bytosti, ktorá je od prirodzenosti založená altruisticky, stane sa sebeckým sexuálnym objektom, ktorý sa vydá napospas kdejakej chůtke muža.

Aby sa z krásneho ideálu ženy nestala takáto karikatúra, je najsamprv potrebné, aby si žena *bola vedomá svojej ženskosti*. Aby si uvedomila, že Stvoriteľ práve tak, ako mužovi i jej dal veľký, krásny cieľ, ktorý má vo svojom živote dosiahnuť. Aby bola hrdá na to, že je žena a že ako ideálna žena musí dať svetu to, čo by muž svojím rozumom, svojimi svalmi svetu nikdy nedal. Musí si byť vedomá, že práve tak, ako muž by sa stal karikatúrou, keby začal napodobňovať ženu v jej ženských vlastnostiach, podobnou karikatúrou sa stáva i ona, keď sa neusiluje dosiahnuť prvú časť svojho prirodzeného životného cieľa:

Ako mladé nevydaté dievča pomocou kresťanskej cudnosti, zdravého sebavedomia svojej ženskosti si zachovať až po manželstvo aj telesné panenstvo.

Ako vydatá žena zas tými istými prostriedkami, primeraným studom, svojou jemnosťou, sebavedomím svojej ženskosti zachovať si aj v manželstve mravnú nadvládu, určitú nedotknuteľnosť, duchovné panenstvo.

A potom k tejto časti životného cieľa pripojiť ešte časť druhú: *Stať sa matkou*. A to v tomto smysle:

a) Nevydatá žena :

1. *Zošlachtiteľ svoju emocionalitu, svoju citlivosť, svoje srdce.* Nehanbiť sa za túto vlastnosť svojej prirodzenosti. Nezávidieť chladný rozum mužov. Byť v celom svojom prostredí, vo svojej rodine, medzi svojimi súrodencami, priateľmi a priateľkami imitáciou, odbleskom Lásky božej tak, ako muž má byť odbleskom Rozumu božieho a jeho stvoriteľskej sily.

2. *Zošlachtiteľ i svoj smysel pre maličkosti, konkrétnosti.* Nechcieť byť „veľkou, slávnou“ v mužovom ponímaní. U ženy je celkom iné meradlo veľkosti, slávy ako u muža. To, čo je u muža veľké, je u ženy nízke, malicherné a opačne. Preto sa nehanbiť konať i neviem aké malé práce, lebo práve pri nich žena sa stáva veľkou a čarovnou.

3. *Zošlachtiteľ aj svoju viazanosť od osobnosti.* Hľadať vo svojom živote i abstraktné pravdy, ale ešte viac hľadať ich znázornené v konkrétnych osobách. Nájsť ozajstný, zosobnený ideál, a usilovať sa potom podľa neho aj svoj vlastný život usporiadať.

4. *Zošlachtiteľ smysel pre poslušnosť.* To nie je nedokonalosťou ženy. Lebo i rozkazovanie má svoje druhy. I muž i žena rozkazuje, len každý svojím druhom: muž krikom, príkazom, žena poslušnosťou, bez kriku, jediným pohľadom, lebo i bez neho, čírou svojou prítomnosťou. Sama poslúcha a tým si robí z muža otroka, ktorý by i život za ňu dal.

5. *Pestovať zvlášť svoj prirodzený altruizmus.* Vedieť sa obetovať za druhých. Nič nie je tak protiprirodzené, ako keď žena je sebecká, bezohľadná. Tým ničí v sebe jednu z najkrajších vlastností ženy.

6. *Tak isto i smysel ženy pre krásu, pre svoj vonkajšok, byt, celé prostredie má veľký význam.* Len tento smysel netreba zneužiť. Ale naopak ho zapriať do propagácie najväčšej Krásy.

7. Konečne využiť, ale i kontrolovať svoje *intuitívne poznanie*. Využiť piaty smysel, ktorý má žena pre vyššie, i keď imponderabilne hodnoty.

Keď nevydatá žena má všetky tieto zošľachtené vlastnosti, ktoré jej byly dané už prirodzenosťou od Stvoriteľa, stáva sa matkou, matkou v duchovnom smysle vo svojom prostredí. A to i vtedy, keby mala len desať-šestnásť rokov.

b) A žena vydatá ?

Spomenuté prednosti má na prvom mieste použiť pre výchovu svojich dietok a svojho vlastného muža. Len takto bude ozajstnou matkou. Nielen matkou v smysle telesnom. Lebo žena len preto, že dala dieťaťu telesný život, si nezaslúži, aby bola titulovaná týmto krásnym menom: matka. I zvierá dáva telesný život svojim mladým, a predsa sa nestáva matkou, ale len ich rodičkou. Keď žena vyššie spomenuté vlastnosti nemá, nie je matkou, i keby neviem koľko dietok bola porodila, nie je ozajstnou ženou, ale len úbohrou jej karikatúrou a to i vtedy, keby mala päťdesiat-šesťdesiat rokov.

Nie je ťažko domyslieť, že keby takto byly dievčatá i ženy pripravené, že keby byly na prvom mieste ozajstnými ženami v smysle vyššie uvedenom, i náboženský život by bol u nich omnoho hlbší a prirodzenejší.

Ako ľahko sa potom hovorí o láske k Bohu žene, ktorá má prirodzené šľachetné srdce.

Ako ľahko sa podujme i na najmenšie práce, ako ľahko bude pre Krista pracovať i vtedy, keď o tom nikto nebude vedieť, keď bude mať táto žena vyvinutý prirodzený smysel pre maľičkosti.

Ako ľahko ju možno viesť k nasledovaniu Krista, keď predsa od prirodzenosti ju tiahne zosobnený ideál.

Ako ľahko sa podrobí duchovnému vedeniu, predpisom božím aj cirkevným, keď celá jej

prirodzenosť je stvorená, aby rada poslúchala a svojou poslušnosťou panovala.

Ako ľahko ju zapriahnuť do apoštolátu chorých, malých, biednych, hladujúcich (či už telesne alebo duševne), keď celá jej povaha je altruisticky založená.

Ako ľahko jej hovoriť o Bohu ako o nekonečnej Kráse, ako ľahko ju naviesť na to, aby bola vo svojom živote imitáciou nekonečnej Krásy, aby raz potom s touto Krásou bola na veky spojená, keď má taký vyvinutý smysel pre krásu.

Ako ľahko hovoriť i o pravdách, na ktoré čírou logikou nemôžeme prísť, keď sama sa presvedčí, že koľko ráz príde na nejakú pravdu, ktorú jej nediktoval číry rozum.

Ako ľahko jej hovoriť o panenskej čistote, keď vôbec nepozná silné pohlavné boje, ktoré musí prežívať mladý muž.

Ako ľahko je zvlášť hovoriť o Matke Božej ako ideále každej ženy, keď u nej sú tak eminentne spojené dve časti ideálu každej ženy, ako u nijakej inej, totiž: ozajstné (nielen duchovné) panenstvo a spolu ozajstné (nielen duchovné) materstvo.

Naopak žena, ktorá nemá tieto prirodzené vlastnosti zošľachtené, ťažko bude chápať tieto pravdy. A i keby nábožensky žila, tento život nie je na pevných základoch, a tak taká žena stane sa nielen karikatúrou ženy, ale i karikatúrou človeka, duchovne žijúceho.

Preto žena musí napred v sebe uskutočniť prirodzený ideál ženskosti: byť matkou a spolu i pannou, preto žena musí byť napred ozajstnou ženou, aby mohla byť svätou ženou!

Sestra, brat, doista túžiš po duchovnej hĺbke. Bez rozjímavej modlitby ju nedosiahaš. Preto venuj jej denne polhodinu alebo aspoň štvrt-hodinu!

Kňaz a dnešný laik.

Dr. Pavol Strauss.

Cirkev je mozaika Kristovej podoby; živá a žitá mozaika: utrpenia, vzoru i činnosti. Naše storočie možno smelo nazvať storočím katolíckej akcie. A práve pre vystupňovanie síl a možností laického apoštolátu sú interferencie práce, života i cielovosti kňaza a laika častejšie ako doteraz v dejinách svätej Cirkvi. Zintenzívnením duchovného života sa stretajú častejšie u Sviatostí, sviatostným životom sa častejšie shodujú vo formovaní individuálneho bytia, za svätosťou zacieleným bytím sa sídu v apoštoláte a metafyzike zodpovednosti.

Metafyzika zodpovednosti je východiskom a kľúčom pre veľkosť a tragiku kňazského stavu i každého živého apoštolátu.

V občianskom živote je jedno, kde je človek, ide o to, akým je. Nie miesto robí človeka veľkým, človek robí miesto významným. Jedine kňaz je vždy povýšený svojím kňazstvom. Ak je malý, stáva sa menej malým; ak je veľkým, stáva sa väčším.

Svätý Augustín sa k tomuto bytostnému príhovoru božiemu stavia taktos: „Nie ty sa zmeníš vo mňa, ale ja sa zmením v teba.“ A z tejto oslepujúcej výšavy, do ktorej je človek vyzdvihnutý, treba chápať dýchacie ťažkosti úzkopresejších duší i závraty a vyhábania slabých.

Niet vznešenejšieho stavu nad kňazský. Ba nie je ani pomysliteľný. Byť kanálom sviatostí a božej milosti, byť Kristovým zástupcom a zvedľadovateľom jeho tajomného tela, byť poradcom, lekárom, otcom a záchrancom ľudí v ich ostatných potrebách, v krajnostiach súženia a radosti, je vrcholom ľudskej moci.

Svet je plochý pre plytkého, nudný pre nudného, chorý pre neduživého. Ale ako Romain Rolland povedal: „Každý je tak opustený,

ako sa sám opúšťa." A preto nevyhnutne musí vládnuť určitá koincidencia medzi formátom srdca a danou úlohou. A tu sme u celej problematiky naznačenej témy.

Ona má stránku historicko-vývojovú, stránku psychologickú i stránku metafyzickú.

T Cez storočia kňaz bol jediným poverencom Kristovým, jediným a akosi jedine oprávneným apoštolom. Objektom jeho apoštolskej činnosti bol, pravda, laik. Všetka sila hierarchického apoštolátu bola vynaložená na získanie a zintenzívnenie laického sveta. Čo získalo srdcia? Veľkosť Kristovej pravdy a nekompromisné nasledovanie Krista a oddanosť v živote svätých. Tých najlepších z radov laických si i pre apoštolát privábila neochvejná, v živote i slove s pravzorom Kristom súhlasiača živá viera, jej plnosť a neoblomnosť v utváraní žertvy vlastného života [večnej Obety božej.] *князов.*

Dlho sa muselo trepať na srdcia, primurované zbytkami pohanstva, až do duší zasvietilo neodvolateľné rozhodnutie pre slnko Kristovho života. Ale keď sa ho raz možoľnaté a úprimné srdcia chytily a celkom sa mu odovzdaly, žiadaly to veľké a tvrdé, čím boly získané, predovšetkým aj od tých, ktorí ich tým získali. A keď tu nastaly kolízie, odfarbily i v životných vzťahoch. To je vývojová stránka hodnoty laického apoštolátu v pomere ku kňazovi.

T Obsahom a smyslom svätej drámy kňazského a rehoľného života je toto: žiť v Bohu, v žiare jeho centra a pre neho, cítiť ho čím najintenzívnejšie, čím najintímnejšie.

Kňaz je Kristov pomazaný a súdiť ho prísluší preto iba Kristovi, ako vraví svätá Katarína Sienská. A keď sa odvažujeme dotknúť problematiky kňazskej existencie, smie sa to vždy iba po náležitom uvedomení si veľkosti kňazského stavu.

Veď čo je nad to: dať sa cele a bezvýhradne Najvyššiemu. Vzdať sa seba samého, ba i

svojich ľudských záväzkov, vzdaf sa natoľko, že sa podoba blíži božskému Vzoru. K ťažkostiam údelu ťažkého ľudského bytia dobrovoľne sa priberú ťažkosti ľudskej osihotenosti a neobľomnosť strážcov a správcoť božích tajomstiev. Všetko veľké je vystrčené. I kňazský život trčí nad životnú šedľ a všelijaké hrmavice sa okolo neho odohrávajú. Je izolovaný nielen zjavom, ktorý už sám je vyznavačstvom v tejto zdivenej dobe, ale často vrodenným údelom. A v tomto je tiež kus vznešenej tragiky. Patričný by sa svojimi rozumovými vlohami uplatnil na popredných miestach civilného života — a predsa nemôže nebyť kňazom. Je v tom kus svätej kliatby.

Byť človekom, znamená trpieť. Byť kňazom, znamená podľa Demla: „...„Tajomne trpieť v tajomnom tele Kristovom.“ Kňazovi je božou dôverou pridelený väčší úsek na spoluvykupiteľskom diele. Kňaz a obeta sa vnútorne rýmuju. A heroizmus je mu prisúdeným postojom.

Kňaz je spojivom ku Kristovi a prvý vzor za Kristom. Kňaz je cesta, na ktorej sa hmatateľne a oficiálne stretáme s Kristovou láskou, dobrotou, čistotou a ostatnými božskými ctnosťami.

Kňaz je darcom vrcholnej Pravdy tým, že nám dáva život božích detí. Kňaz je ostatnou možnosťou ľudského vývoja.

Aby sa žilo v tejto výške, kňaz musí udržiavať na bode varu svoj vnútorný život. Lebo veď všetko je formované duchom, všetko je utvorené vnútri. Ak sa kňaz vyšmykne z takejto vnútornej intenzity, ktorá by prežarovala sama sebou i všetok jeho život praktický, narazí v dnešnej dobe predovšetkým na laického apoštola a na každého pobožného veriaceho.

Katolícki laici, ktorí žijú intenzívnejší duchovný život, by v obraze kňaza alebo rehoľníka radi videli premožené vlastné slabosti. A tu de facto treba zistiť, že kňaz nie je sú-

kromníkom, ani na chvíľu. Remeselník, úradník, robotník, si odrobí svoje a hotové; je len cez niekoľko hodín denne remeselníkom, úradníkom, robotníkom. Shodí pracovné šaty a je iným človekom. Kňaz nikdy neprestáva byť kňazom, t. j. ten, ktorý má za údel rozduchovať Kristovu pahrebu v dušiach. Niet tej chvíle, žeby z tejto svojej zodpovednosti vypadol. Lebo u kňaza a rehoľníka platí dvojnásobne veta svätého Jána z Kríža: „Každou myšlienkou, ktorá sa nevzťahuje na Boha, okrádame Boha.“

Ale laik-apoštol stretá sa na svojej horlivostou podmienenej ceste napr. s jedným mrazivým zjavom, s osobnosťou nie nábožného kňaza, ktorý zahorí, keď ide o umenie alebo o spoločenskú udalosť, o politiku alebo o vinohradníctvo, ale ktorý tlie pri problémoch náboženských a nábožensko-filozofických alebo dokonca pri náboženských výkonoch. Jedno príšerné slovo je u nás zažitá, keď ide o náboženské výkony, slovo: odbaviť. Niet strašnejšieho rúhania ako odbaviť breviár alebo pohreb alebo už čokoľvek, čo sa týka oblasti náboženskej; toto slovo muselo vzniknúť pri najnižších stupňoch horlivosti náboženskej. Vieme, že sa pri častejšom opakovaní i veľkých vecí ľahko otupí myseľ i srdce; ale bôľno je milujúcemu srdcu, keď chce vidieť Milovaného milovaného každým, tobôž jeho vyvolenými.

Ťažko padne vidieť v rekordnom čase odslúžené omše, pri ktorých sa kríže, robené nad kalichom, podobajú skôr na gestá, ktorými odháňajú muchy, ako hovorí Fiedler v knihe „Warum im Zick-Zack gehen“. Veď vylúčené je percipovať čo len rozumom bleskovým tempom sa chrliace modlitby, nie to ešte ich prežitie, čo aspoň vôľou uvedomované, alebo ich precítenie. Ťažko padne vidieť bagatelizovať úkony askézy. Ťažko padne vidieť občas minimálny záujem o pastoračnú činnosť.

To nie sú premrštené požiadavky. Veď na

každom slove svätej omše sú sosnované storočia a na každom je soschnutá krv mučeníkov a vyznavačov. A dnešný nábožný človek si to veľmi živo uvedomuje, a práve dnešná doba ho núti k tomuto postoju úplnej vnútornej odovzdanosti veci Kristovej. A žité kresťanstvo bez zriekania je kontradikcia; a apoštolská činnosť je základom všetkého.

Nie z jalového kriticizmu sa tieto veci spomínajú; fakt je, že nedostatky sa vidia najostrejšie v očiach lásky a v zrkadle nenávisťi. Nie pohania a bezbožníci sú natoľko zodpovední za pohromy tohto sveta, ale my všetci predovšetkým, laici i kňazi, ktorí sme krviprišační, ale často falošní svedkovia Ježišovi. Naše plytké srdcia nesú hlavnú ťarchu viny.

Boh nedostane od človeka nikdy dosť. I všetko mu je len málo. Ale keď sa z mála všelijakými koncesiami a deťskými vykrúcačkami uberá, ostane za chvíľu menej ako nič. Ale skoro nevedomosť o svojom stave ešte nie je nevedomie alebo bezvedomie. A preto je spoločné a otvorené uvedomenie zdravým a uzdravujúcim, lebo spoločný cieľ a spoločná služba tomuto cieľu zaväzujú k vzájomnej pomoci.

Dnešný laik si uvedomuje svoje skromné miesto v hierarchickom apoštoláte a vie, že je bez tohto začlenenia len individuálnym súkromným agitátorom, a preto žiada od brata-kňaza viac ako vysluhovanie sviatostí a úradovanie. Túži po apoštolskom vzore v kňazovi so všetkými prívlastkami apoštolskej veľkosti. Túži po vyznavačskom vzore v kňazovi so všetkými prívlastkami vyznavačskej horlivosti, čistoty a oddanosti. Túži po hrdinskom vzore v kňazovi so všetkými prívlastkami mučeníckej tvrdosti a lásky.

Doba je jedinečná. Má nevidané rozmery zloby a zločinnosti, nevidané možnosti hrôz a katastrof, nevidané množstvá klamstiev a priepastných úškľabkov. Rozbehy zla sú jedinečne veľké mimo nás i v nás.

Každý chce každého čím vedeckejším, t. j. čím ničivejším spôsobom zničiť. Atomové bomby hmoty i ducha čochvíľa budú patriť do starého železa.

A predsa ostane v každom ľudskom srdci kútik, čo aký zastrčený, do smrti pripravený na božie orosenie. Všetko tápanie len v pozemských slastiach a vlastiach sa raz ukáže v pravej pochybnosti. Nakoniec zažiarí všetkým národom i ľuďom jedine žiadúca a nevyhnutná vlast nebeská. A do tej nás môžu zaviesť len kňazi, ktorí jediní sú predurčení na to, aby z dnešného ľudstva, ktoré už sotva chce uveriť, že je stvorené na obraz boží, vykresali ozajstné deti božie.

Svätý Bernard z Clairvaux tvrdieval: „Habet mundus iste noctes suas et non paucas.“ Krása a veľkoleposť svätej Cirkvi je v tom, že i z temného horizontu daností šľahá večné Svetlo. Boh dáva svetu kňazov, aby tito dávali svet Bohu. To je bremeno, slasť i krása kňazského bytia.

Kňazský celibát.

V poslednom čase naši dobroprajníci nás upozornili na to, že podaktorí jednotlivci alebo isté spoločenské krúžky uvádzajú námietky proti kňazskému celibátu. Keďže celibát je nesmierne požehnanou podmienkou mocného vývinu duchovného života kňazov a keďže z pozdvihnutej kňazskej duchovnosti dviha sa aj hladina duchovnosti veriacich, tu uvádzame vecný rozbor tejto otázky od Dr. T. Tótha na poučenie a obhajobu.

Odpoviem na dva listy, ktoré som dostal. Oba zaoberajú sa dôležitými, no spolu chúllostivými otázkami. Dôležitými, bo na každom kroku sa s nimi stretávame v spoločnosti a v časopisoch, ale vždy v osvetlení, ktoré vychádza zo zlej vôle a zaujatosti.

Keď som pri výklade piateho prikázania hovoril o láske k deťom a o hodnosti, čo pojí sa

k slovu otec a matka, dostal som od istého poslucháča roztrpčený list. Jeho obsah bol asi tento: „Prosím, nehovorte tak nadšene o manželstve a deťoch! Veď duchovenstvo samo sa nežení! Prečo nedajú ľuďom dobrý príklad, ako treba žiť rodine a vychovávať deti?“

Myslím, že teraz prišiel čas, aby som odpovedal na danú otázku.

Spolu odpoviem aj na druhý list. V istej kázni sťažoval som si, že naša Cirkev nemá dosť kňazov. Tu prišiel druhý list: „Prosím, nenúťte katolícke duchovenstvo k celibátu, a potom bude nával do tohto stavu.“

A keď sa zaoberám touto vecou, nechcem to robiť povrchno; tejto téme venujem dve kázne: *Aké dôvody svet uvádza proti kňazskému celibátu? — A aké dôvody naša Cirkev uvádza v prospech celibátu?*

I.

Aká škoda, že katolícki kňazi sa neženia. Aký krásny príklad ideálneho manželstva a správneho vychovávanía detí mohli by veriacim dať! A aká škoda pre národ, že stráca veľa dobre vychovaných detí!

To je námietka, ktorú tak často počujeme aj od vážnych a pobožných ľudí. Myslím, že málo ľudí by hneď vedelo vyvrátiť túto námietku.

1. Pravda, katolícki veriaci nemajú vo svojich kňazoch príklad pre rodinný život. Je to tak! A jednako čože vidíme? Že život v katolíckych rodinách — čo aj sa od svojich kňazov v tejto veci nič nemôžu naučiť — nie je o nič horší ako život príslušníkov iných vyznaní, ktorých kňazi sú ženatí. Ba viacej! Dneska môžeme plni vďačnosti Bohu povedať, že katolícky rodinný život je usporiadanejší a šťastnejší ako v nekatolíckych rodinách. Akým právom to tvrdíme? Čo je očividné znamenie nešťastného rodinného života? Rozvody! A u katolíkov je najmenej rozvodov!

Z tejto zvláštnej skutočnosti musíme čerpať poučenie, že bezžensťvo kňazov má na rodinný život veriacich istý tajomný, blahodarný vplyv. Vplyv, aký nebude mať život ženatého kňaza. To samovoľne citil aj rímsky pohanský senát, ktorý nútil patricijov, aby sa ženili, žeby nevy-mrely najvznešenejšie rodiny, no spolu si nezvy-čajne vážil panien bohyne Vesty, ktoré žily v panenskej čistote.

Tí, čo si myslia, že manželský život kňazov by mohol byť oporou manželstva, nemali by za-búdať na zaujímavú skutočnosť: dejiny cirkev-ných rozkolov dokazujú pravý opak. Či viete, čím začínali poľutovania hodní zakladatelia no-vých náboženstiev? Najsamprv zrušili kňazský celibát. A aké následky to malo? Vo svojom učení prestali hájiť myšlienku nerozlučiteľného manželstva. Tu máme pádny dôvod pre to, že kňazský rodinný život neposilnil by ideál man-želstva.

Kňazský celibát škodí národným záujmom, — vravievajú — lebo o koľko dobre vychova-ných detí národ je ochudobnený.

Zdanlivo majú pravdu. Ale len zdanlivo! Lebo v skutočnosti práve príklad kňazskej zdr-žanlivosti je neprirovnateľnou oporou rodinného života katolíckych veriacich. Tak tiež pochopíme zaujímavú štatistiku, podľa ktorej najvyšší po-čet pôrodov je práve v katolíckych rodinách. Teda čo národ stráca duchovným celibátom, to na druhej strane bohaté získava početnosťou katolíckych rodín.

B. No takým riešením nemôžeme sa uspo-kojiť.

Nestačí vedieť, že kňazský celibát neškodí manželskému životu. Chceme vám dokázať ešte dačo viac. Kňazský celibát nielenže neškodí manželskému stavu, ale práve naopak *upevňuje základy, vznešenosť a svätosť rodinného života.*

Ako je to možné? To nerozumieme, vravia mnohí. A jednako je to tak. Či poznáte cieľ,

ktorý Cirkev mala na myslí, keď vyhlásila zákon o kňazskom bezženstve? Chcela ochrániť vznešený ideál manželstva pred hrubosťou a ponížením.

Mnohí ešte myslia, že náš mravný zákon žiada čistý, usporiadaný život len po deň sobáša, a keď už dakto vstúpi do manželstva, že je mu všetko dovolené.

„V manželstve je všetko dovolené“, hlása tento prevrátený zákon.

A predsa je to celkom inak! Ako uchovanie neporušenosti pred sobášom je nielen jednou z hlavných ctností mladistvej duše, ale tiež výkvetom charakteru a znamením duchovnej sily, priam tak celá mravnosť a život dospelého človeka spočíva na mravnom manželskom živote. Aj v manželskom živote prichádza čas, kedy zdržanlivosť je nevyhnutná; aby manželia mohli víťazne prežiť tento čas, potrebujú príklad, ktorý im ukazuje, že duša naozaj môže držať telo na uzde. Ani manželskú vernosť alebo dočasnú zdržanlivosť nebolo by možno zachovávať, keby nebolo príkladu, že môžeme si odrieknuť nielen to, ale oveľa viacej, ba že je možná úplná, dobrovoľná, až po hrob trvajúca zdržanlivosť.

Pozrite len, aké bezdôvodné sú výčitky, že katolíci nemajú vo svojich kňazoch príklad pre rodinný život. Veď ostatné požehnané prednosti kňazského celibátu stonásobne vyvážia tento nedostatok.

C. Týmto ľuďom môžeme povedať aj slová Písma svätého: „Dobrý pastier dáva život za svoje ovce.“ To je želanie Pánovo. Ako ťažko splniť toto želanie ženatému kňazovi a ako ľahko neženatému!

Viete, ako sa svätý Karol Boromejský, milanský biskup, správal v čase moru? V palácoch i chatrčiach trpelo mnoho umierajúcich, a biskup prichádzal ku všetkým. Strašná bieda bola, rozdelil celý svoj majetok. Ale nestačilo to. Dal zo svojho striebra razíť peniaze a rozdávať

ich. Ale ani to nestačilo. Celé postelne zariadenie biskupskej rezidencie poslal chorým; no nestačilo to. Jeho klerici nakazili sa od chorých. Sto dvadsať jeho kňazov umrelo a veľký kardinál ani jedného neopustil v strašných smrteľných mukách.

Vznešený obraz, pod ktorý patria len slová: „Dobrý pastier dáva život za svoje ovce.“

Taký obetavý príklad lásky k bližnému opakuje sa v cirkevných dejinách na každom kroku.

Vo svetovej vojne linecký biskup Hittmaier prišiel do nemocnice, aby spovedal vojakov, ktorí mali škvrnitý týfus, a za niekoľko dní ho pochovali. Biskup umrel na túto strašnú chorobu.

Koľkí kňazi udeľujú posledné pomazanie ľuďom, čo majú nákazlivú chorobu, a potom sami umrú na túto nákazu. A teraz povedzte, mohli by katolícki kňazi konať tak odvážne svoje povinnosti, zabúdajúc na seba, keby sa museli starať, čo bude s ich vdovami a sirotami?

Predstavme si, čo by sa bolo stalo, keby svätý Karol Boromejský bol mal ženu a deti? Pravdepodobne aj on by vydal podobný pastiersky list ako anglikánsky arcibiskup dublínsky v čase moru. V tomto liste arcibiskup vyzýval veriacich, aby nevolali kňazov k chorým. Lebo ich úlohou je hlásať evanjelium, učiť národ, napravovať chyby, povzbudzovať malomyseľných, — no na to je vraj najmenej vhodným miestom lôžko umierajúceho. Preto nech nevolajú kňaza ku chorým.

A pýtam sa ďalej: *Čo by sa stalo zo srdca Cirkvi, z jej základného piliera, čo z pápežstva a kňazstva, keby nebolo celibátu? Z prvých 32 pápežov 30 umrelo mučeníckou smrťou: život dali za svoje ovečky. Či by to urobili, keby doma plakaly ženy a deti? V dobe 2.000 rokov na pápežský trón dostali sa vplyvom mocných šľachtických rodov a panovníkov niektorí pápeži*

smutnej povesti; ale čo by sa len bolo stalo, keby títo pápeži mali rodiny a keby aj tam vkradly sa rodové ohľady a protekcie?

D. „Neženatí kňazi nedávajú národu nových občanov, nesplňajú svoje povinnosti na zosilnenie národa“ — to je zdanlivo najsilnejší dôkaz tejto námietky. Lenže národnému životu nestačí, aby len noví občania pribúdali, treba ich aj vychovávať. Nezáleží len na počte, ale aj na akosti. Keď katolícke duchovenstvo neprispieva pre svoj celibát k rozmnoženiu národa, potom tým dôležitejšiu úlohu má vo výchove národa.

Pozrite len na horlivých profesorov a učiteľov náboženstva, ktorým nestačia len vyučovacie hodiny v škole, ale ktorí nešetria ani čas a námahu a poučujú a zamestnávajú sa v rozličných spolkoch a kongregáciách. Mali by na to dosť času, keby sa museli doma starať o svoje vlastné deti?

Prezrime len povznášajúce dejiny ľudskej dobročinnosti. Rozhliadnime sa predovšetkým po našej otčine: skoro v každom väčšom meste sú sirotince, školy, kláštorské školy pre devy, internáty pre chlapcov, nemocnice, starobince alebo iné ústavy lásky k bližnému, ktoré boli zbudované z podpôr katolíckych kňazov. To je nezapierateľná skutočnosť. Za to všetko máme čo ďakovať len kňazskému bezženstvu. Neženatý kňaz nemusí sa starať o budúcnosť, nemusí úzkostlivo shromažďovať majetok pre rodinu; prebytky venuje na dobročinné ciele. Je veľa nesmierne bohatých ľudí na svete, ktorých celý majetok zdedia ich deti; a žil Peter Pázmány, ostrihomský arcibiskup, nemal ženu ani rodinu a zo svojho majetku založil univerzitu, ktorá má jeho meno. To by bola odpoveď na prvý list.

II.

Na druhý list krátko odpoviem, „lebo jeho obsah je celkom mylný. V liste sa vraví: „Kňazi

nemali by byť nútení na celibát, potom by bol nával k duchovnému stavu!"

Aký veľký omyl! Kto ich núti? Len raz zúčastnite sa na kňazskej vysviacke, a presvedčíte sa, že nikto ich nenúti. Celebrujúci biskup povie seminaristom prv, ako im udelí subdiakonát: „Teraz ste ešte voľní a môžete odísť za hlasom sveta. Ale od chvíle, kedy prijmete vysviacku, nesmiete odstúpiť od svojho rozhodnutia a zaväzujete sa večne slúžiť Bohu, ktorému slúžiť znamená toľko ako vládnuť. A vašou povinnosťou je s jeho pomocou uchovávať čistotu až po hrob.“

Tak počuli ste? Kto chce, môže vstať a odísť! Ó v tom nie je dôvod, že je málo kňazov. Sám Pán Ježiš stará sa o to, aby vždy dostatočný počet mladých duší vzbĺkol láskou k obetavému kňazskému životu. Ale prv ako tento oheň môže rozhorieť v ľudskej duši a srdci ľudskom, udúšaný je vo zmätkoch dneskajšieho skazeného sveta. Ako často zhasí ho aj odpor rodičov, ktorých láska k Bohu je mŕtva a ktorí sa vo svojej zaslepanej pozemskej láske domnievajú, že je to nešťastím, keď ich syn chce sa stať kňazom. Ak je málo kňazov, vtedy príčina toho je moderný ľahkomyselný život a slabá viera v rodinách a nie celibát a s ním „neradostný život“, ako to často počuť. Či je kňazský život naozaj smutný? Ó neľutujte nás! Neľutujte nás, lebo neviete, koľko nebeských radostí Pán Ježiš dáva ako náhradu za odrieknuté šťastie rodinného života tomu kňazovi, ktorý celým srdcom venuje sa jeho službe.

III.

Prichádzame k tretej námietke, doista najväčnejšej. Aj pobožní veriaci s bolestným srdcom ukazujú na tých kňazov, ktorí sa *potkyňajú a dostávajú na bludné cesty*.

No s touto námietkou prichádzajú ľudia zlí, neúprimní, kritici, plní jedu. Takí vyčítajú kňa-

zom ich chyby. O malých pokleskoch sa „dôverne“ šepká a priam tým tieto zprávy dostávajú v ústach ľudu desaťnásobné rozmery; a z toho potom zlostní ľudia s víťazným úšklabkom hlásajú záver: Hľa, to je ovocie kňazského celibátu! Ten proti nemu hreší, ten a ten tiež, všetci sú rovnakí.

Ako na to odpovedať? Máme vraviť, že je to lož? Ó bodaj by sme to mohli povedať. Bohužiaľ nemôžeme. Pravda, nie je na tom ani desiaty diel pravdy, čo hovoria v spoločnosti, ale keby na tom bolo len zrnko pravdy, už to by bolo smutné a hrozné!

Čo na to povedať? S chvejúcou dušou musíme vyznať: Pane, je to tak; sú prípady, že aj z družiny tvojich vyvolených niektorý ťa sklame. Neraz opakuje sa najsmutnejšia scéna z tvojho pozemského utrpenia: Judáš, zradca, má nových nasledovníkov. S ľudského stanoviska to chápeme, čo aj to nemôžeme ospravedlniť. Chápeme, že to nie je také ľahké nosiť biele omšové rúcho po celý dlhý život v tomto svete, presýtenom špinou, aby sa ho ani najmenšia škvvrna nedotkla.

Cirkev svätá si želá, aby jej duchovenstvo tu stálo ako vznešený starý gotický dóm, ktorého každá časť až po najmenší kamienok, až po poslednú ozdobu prepracovaná bola na božiu chválu, ako dóm, ktorého každý stĺp, každý oblúk, každá vežička týči sa priamo k nebeským výšinám. Takým gotickým dómom, Bohu posväteným, je kňazský stav. Ale ktorí ste už cestovali v západných zemiach a zblízka videli stredoveké utešené gotické katedrály, istotne ste na nich objavili dačo zvláštneho. Vedľa dôstojných sôch svätcov sú na streche chrámu ďaleko prečnievajúce, upevnené rozličné podivné postavy: ľudské hlavy s vypúlenými očami a široko otvorenými ústami, vlci a dravce. To sú chrličia vody. Pri dáždi ako by strechy chrámové vyplúvaly špinavú vodu a to nakoľko možno čo naj-

ďalej, aby vlhkosť neškodila základom katedrály. Nie sú to estetické sochy, najmä keď nimi von prúdi špinavá voda; no pre ne predsa nebudem len pohrdať veľkolepým dómom! Keby tento dóm nebol zbudovaný z materiálu a nestál na zemi a keby naň nepadala zemská špina, vtedy by na ňom neboly upevnené ani tie obludné postavy. Keby kňazstvo nežilo na špinavej zemeġuli a nebolo z ľudí a keby sa ho nechytala špina tejto zeme, vtedy by v ňom nebolo ani skazených kňazov.

Ľudsky to všetko môžeme pochopiť; rozumieme to, no jednako nad tým horko plačeme! Lebo viete, koho to najviacej bolí, keď daktorý z božích sluhov stane sa obetou ľudských slabostí? Ostatných kňazov! Verných! Kňazov podľa Ježišovho srdca; tých, ktorí vedia, že ani desať anjelov nenapraví to, čo zavini v ľudských dušiach pád jedného kňaza.

„Vy ste soľ zeme. Vy ste svetlo sveta“, povedal Pán Ježiš apoštolom. Ak sa soľ skazí, ak svetlo zhasne v duši apoštola, potom beda! Ó aká nepreniknuteľná temnota zastreie cestu, ktorá vedie k nebu, aký hlboký smútok pokryje Kristovu tvár! Ó beda, keď po stopách apoštolov kráčajú tí, ktorí hanbu robia Kristovmu evanjeliu.

No chcel by som sa voľačo spýtať tých, čo tak radi kritizujú hriechy duchovenstva a pohoršujú sa nad nimi. Povedzte, dali ste vy alebo vaša rodina Cirkvi čo len jedného kňaza? Zasvätili ste v Pánovej službe aspoň jedného osvieteného, múdreho, pracovitého, vzorného mladíka nepoškvrnenej čistoty a ideálneho smýšľania? Nie ste spokojní so svojim kňazom? Potom neodsudzujte, ale dajte bozej službe mladíkov, najlepších mladíkov, a bude všetko dobré. Tak často počujeme: „Mnohí porušujú celibát, prečo ho Cirkev nezruší?“ — Porušujú ho, preto ho máme zrušiť? Ako často predsa aj manželia porušujú manželskú vernosť. Má byť preto hneď

zrušená sviatosť manželstva? Sú lekári, ktorí nespĺňajú lekársku prisahu, a má byť preto zrušené lekárske povolanie? Vojaci stali sa nevernými zradcami; má byť rozpustený celý vojenský stav? Keď daktorí kupci klamú, má byť celý kupecký stav nazvaný zlodejským? Sú slabé stromy, ktoré búrka zlomila; má byť preto vyrúbaný celý dubový les so storočnými kmeňmi?

Nie, nie! Keď pre zachovanie dajakého zriadenia sú vážne a dôležité dôvody, keď jeho požehnaný vplyv je neobyčajne veľký, vtedy nesieme toto zriadenie zrušiť ani vtedy nie, keď jednotlivci stanú sa zradcami a keď sú na hanbu tejto vznešenej myšlienke.

Ale jestvujú pre kňazský celibát také rozhodujúce dôvody? Má toľko výhod, že sa Cirkvi vyplatí, aby nástojila na jeho zachovávaní? Je veľa dôvodov, a ktoré to sú, o tom v nasledujúcej rozprave.

Túto rozpravu chcel by som zakončiť svojou obľúbenou myšlienkou.

Chcem byť úprimný a otvorene priznávam: *Imponuje mi, že katolícka Cirkev mala odvahu rozhodnúť sa pre tento — mohlo by sa povedať — šialene odvážny čin a ešte podnes žiada od svojich kňazov celibát.*

Bo ľudsky povedané, je to predsa smelosť! Či sa Cirkev nebojí, že jej svätyne ostanú prázdne, keď od svojich kňazov žiada také mimoriadne ťažké obety? Často Cirkvi vyčítali, že kňazský celibát zaviedla z chytráckej ľudskej vypočítavosti. Z ľudskej vypočítavosti? To by si musela celkom inak počínať! Cirkev bola veľmi odvážna a zrobila to, na čo iné vyznania neodvážily sa ani pomyslieť a ani teraz ešte sa neodvážia. A jednako Cirkev má po svete rozptýlených tristotisíc služobníkov. Každého z nich sa pýta, skôr ako mu dovoľí vstúpiť do svätyne: „Tiež chceš čisto žiť ako anjeli?“

Tak tvrdo môže sa pýtať iba také náboženstvo, ktoré je presvedčené, že duša jeho kňaz-

stva čerpá denne obnovujúcu silu pri svätej omši z čistej Kristovej krvi, ktorá slabých posilňuje a kolísajúcim je oporou.

Teda neodsudzujme, nepohoršujme sa, nehovárajte; ale viete, čo máme robiť? Modlime sa! Modlime sa veľa a vrúcne, aby každý kňaz mohol s božou pomocou splňať svätý sľub, ktorý vzal na seba v deň vysviacky pre váš ošoh, za vaše duše, pre Krista, a aby všetci poznali, že splňajú sa slová Krista Pána: „Moje jarmo je príjemné a moje bremeno ľahké.“

Dôvody pre celibát.

Keď sme objasnili prvú časť, totižto námietky proti celibátu katolíckeho duchovenstva, teraz budeme sa zaoberať dôvodmi, čo svedčia pre toto zriadenie, dôvody, ktoré pohly Cirkev svätú, že vydala toto nariadenie a že ho až po dnešný deň chráni.

Prv ako budeme uvažovať o dôvodoch tohto cirkevného nariadenia, musím krátko vysvetliť svoju poslednú vetu. Povedal som úprimne a bez vytáčok, že Cirkev dala zákon o kňazskom celibáte a že nepochádza od samého Ježiša Krista.

Na začiatku Cirkev nepredpisovala záväzne celibát a božie služby konali aj ženatí kňazi. To je známe z dejín.

Ale je tiež pravda, že Cirkev od počiatku dávala prednosť neženatým kňazom, až pomaly prešla k dneskajšiemu stavu a utvorila zákon, ktorým predpisovala kandidátom duchovného stavu pre celý život celibát a úplnú zdržanlivosť.

Cirkev na tento zákon nedošla tým, že by pohrdala manželstvom alebo ženským pokolením, tiež nie z túžby po moci, ako sa podaktorí domnievajú; ale mala na to mimoriadne pádne a dôležité dôvody.

Keď skúmame tieto dôvody a hľadáme vysvetlenie pre kňazský celibát, vtedy musíme

najprv povedať, že iba ten pochopí cieľ tohto zriadenia, kto o dôstojnosti katolíckeho duchovenstva smýšľa podľa názoru Cirkvi. Inak celibátu neporozumie. „Človek živočíšny nechápe veci Ducha božieho, lebo sú mu bláznovstvom, a nemôže ich poznať, lebo len duchovne ich možno posudzovať.“¹ O každom katolíckom kňazovi platí to, čo svätý apoštol Pavol povedal o sebe: „Nech nás každý pokladá za služobníkov Kristových a správcov božích tajomstiev!“²

Teda kňaz je podľa učenia nášho svätého náboženstva sluhom a pápež sluhom sluhov. Aj tak sa volá: „servus servorum“, sluha sluhov božích. Byť kňazom znamená byť sluhom. Keď dakto vstúpil do duchovného stavu, nepatrí sám sebe, patrí Bohu a veriacim. To je pravý katolícky názor o duchovenstve. *Kňaz je 1. božím sluhom a 2. sluhom veriacich, a obe úlohy vyžadujú od neho celibát.*

I.

1. Kňaz musí ostať neženatý, aby mohol celkom patriť Bohu. „Kto nie je ženatý, môže sa starať o veci Pánove, ako by sa páčil Pánovi; ale ženatý stará sa o veci tohto sveta, aby sa páčil žene, a je ako by rozdelený.“³ No duša kňaza nesmie byť rozdelená.

Veď čo znamená názov „clerus“? Vyžrebovaný, vyvolený. Sú vyvolení. Odkiaľ vyvolení? Z davu, zo záväzkov všedného, obchodného a rodinného života. Kto pracuje pre Krista, kto je jeho zástupcom, ten musí tiež zaujímať zvláštne postavenie.

Kňaz musí svojim dokonale nesebeckým, zdržanlivým životom stáť nad ľuďmi, aby podľa Pánovho prikázania svietil ako svieca na svietniku. Svojou zdržanlivosťou musí — podľa vznešeného príkladu knihy Zjavení — podobať

¹ 1 Kor. 2, 14.

² 1 Kor. 4, 1.

³ 1 Kor. 7, 32.

sa Baránkovi Božiemu: „Potom som videl: Hľa, Baránok stál na vrchu Sion a s ním stoštyriaštyridsaťtisíc, ktorí mali napísané na čelách jeho meno a meno jeho Otca... To sú tí, čo nasledujú Baránka všade, kde ide..., a sú bez úhony.“⁴

Hľa, katolícky kňaz musí ostať neženatý, aby mohol celkom patriť Bohu.

2. *Ale aj preto musí ostať neženatý, aby mohol byť prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi.*

Keď slová Písma svätého platily už o starozákonnom kňazstve, o čo skorej o novozákonnom: „Medzi sieňou a oltárom nech plačú kňazi, Pánovi služobníci, a vravia: Odpusť, Pane, odpusť svojmu ľudu, a nevydávaj svoje dedičstvo na pohanenie.“

Svätý Gregor Naziánsky napísal, že nikto by si nemal trúfať obetovať svätú omšu, kto prv neobetoval sám seba Bohu. Teraz vám poviem, aký cieľ má obeta kňazského celibátu. Obeta celibátu prináša sa predovšetkým pre *obetu svätej omše.*

Pokúsme sa len predstaviť si mocné dojmy spievanej svätej omše. V preplnenom chráme, pred najsvätejším Bohom modlí sa množstvo veriacich, ľud boží s pokorne skloneným čelom, a na čele tohto ľudu stojí boží kňaz na oltárnych stupňoch v symbolickom rúchu medzi plápolajúcimi sviecami. Aký to krásny obraz! A teraz predstavme si v tomto rámci ženu, manželku kňaza (tým nechcem urážať ženy), a v tej chvíli zo vznešeného obrazu, z kňazskej dôstojnosti stratilo sa voľačo, čo nedá sa vyjadriť, akási zázračná črta.

Či necítíme v hĺbke duše, že tohto človeka kňaza, nemôžeme zajať do hraníc všedného života?

Od človeka, ktorý tam na oltárnych stupňoch spieva s dojatou dušou temer dvatisícroč-

⁴ Zjav. 14, 1—5.

nú prefáciu na božiu chválu, ktorý s chvejúcimi sa rukami vysoko pozdvihuje Syna Božieho, skrytého v bielej hostii, od tohto človeka očakávame viacej sebaovládania, viacej sebazáporu ako od iného smrteľníka. Pri poslednej večeri panický svätý Ján sklonil hlavu na prsia Pána Ježiša. Či nemá byť tiež takým čistým kňaz, ktorý deň čo deň obnovuje tajomstvo poslednej večere? Či kňaz nemá žiariť priam tak ako slnečný lúč, ktorý sa na nás usmieva cez chrámové okno?

Cítite, aké jemné túžby má Cirkev svätá!

Nech dlaň, v ktorej denne spočíva sväté telo Syna Božieho, nesviera inú dlaň, ani dlaň manželkinu! Tie oči, ktoré rozžaruje oslňujúca božia blízkosť, nech sa nenoria do nijakých očí, ani do očí manželkiných! Ústa, ktoré denne do červena sfarbuje krv Syna Božieho, nech sa nedotýkajú iných perí, ani nie manželkiných. Nech nikto nevolá svojou dušou tú dušu, ktorá denne tak bezprostredne pociťuje Kristovu blízkosť a lásku!

Kňazský celibát je ustanovený predovšetkým pre svätú omšu, a zasa naopak svätá omša dáva kňazovi silu na zachovanie čistoty.

Je to nanajvýš zaujímavé: každý reformátor náboženstva a bludár, ktorý zavrhol svätú omšu, zavrhol aj celibát; nemal pre neho smysel a nemohol by ho tiež dodržiavať.

II.

Kňaz je sluhom veriacich a preto musí ostať slobodný.

Kňaz nie je len božím sluhom, ale aj sluhom veriacich, pre ich spasenie musí priniesť veľa obiet, a to zasa vyžaduje, aby ostal bez ženy. Ktorý apoštol vykonal najväčšiu prácu? Doista svätý Pavol. Ten Pavol, ktorý nemal ženu. A prečo sa ostatní apoštolí tiež hneď na začiat-

ku svojej práci vzdialili od svojich rodín? Aby sa tým viacej mohli venovať Pánovej rodine, veriacim! Prečo tiež dneska kňaz nemôže patriť ani žene ani rodine? Aby „všetkým bol všetko“, aby všetkých priviedol k spásu.

Kňazský celibát ustanovený bol pre dobro veriacich! Cirkevné dejiny to zreteľne dokazujú: ľudia vtedy boli najlepší, náboženský život vtedy horel sviežim ohňom, keď bolo najmenej pokleskov proti celibátu. A naopak, zakalenie tohto ideálu zavinilo aj mravný rozklad a úpadok náboženského života veriacich.

Na dôkaz toho, že celibát ustanovený je kvôli veriacim, a aký vplyv má bezženstvo kňaza na prehĺbenie náboženského života, chcel by som uviesť len dva príklady.

1. *Kňazský celibát a spoveď.*

Od kňaza ako od sluhu božieho, ktorý slúži svätú omšu, vyžaduje sa dokonalá zdržanlivosť. *Od kňaza ako od sluhu veriacich, ktorý udeľuje sviatosť pokánia, vyžaduje sa opäť neženatý život.*

Netreba ani hovoriť, akým svätým pokladom je spoveď pre nás katolíkov a aké prekrásne kvety ctností vyrastajú na pôde, skropenej kajúcimi slzami! A preto tiež netreba zdôrazňovať, že dôveru, potrebnú na úprimnú spoveď, oveľa skorej vzbudí neženatý kňaz ako ten, ktorý by mal ženu. Čo sme prv povedali o svätej omši, musíme opakovať aj o svätej spovedi: vo vyznaniach, ktoré odpadly od katolicizmu, dovolili kňazom ženiť sa, ale aj spoveď tam zanikla — čo bolo celkom logické.

Potom, pravda, je otázka, či môžeme volať kňazom toho, kto neslúži svätú omšu ani nespovedá. Kňaz bez právomoci dávať rozhrešenie? Pozrite sa len, čo hľadala väčšina ľudí u božského Majstra? Veľmi mnohí telesnú pomoc a uzdravenie v chorobe. Ale Pán uspokojil sa

⁵ 1 Kor. 9, 22.

tým? Nie! Čo aj to spomenutý nežiadal, Pán Ježiš vravieval: Id', synu, dcéra, odpúšťajú sa ti hriechy!

Keď sa zahlbáme do myšlienky celibátu, vtedy v tomto zriadení Cirkvi nevidíme nijaké sníženie ženského pokolenia, ba naopak práve v tom poznávame jemné, ohľadu plné ocenenie ženského pokolenia. Lebo akú taktnú pozornosť Cirkev preukazuje práve veriacim ženám tým, že uspokojenie precitlivelých nárokov ženskej duše sveruje takým mužom, ktorí v žene nesmú vidieť bytosť iného pohlavia, ale iba božieho tvora a nesmrteľnú dušu.

Keby celibát nedonášal nijaký iný osoh, ako že by uľahčoval veriacim sviatosť pokánia, potom už len preto vyplatila by sa každá obeta, spojená s celibátom.

2. No celibát má ešte inú hodnotu a to je *sila dobrého príkladu*.

Naša svätá viera hlásala a jednota hlása po storočia aj uprostred zúriaceho odboja s neochvejnou neoblomnosťou šieste a deviate prikázanie: povinnosť dokonale čistého života pred manželstvom a povinnosť manželskej vernosti.

Nikdy nebolo ešte tak ťažko uchovať neporušenú bielu laliu čistoty ako v dneskajších časoch špiny a neporiadku.

A viete, čo svet potrebuje? Mládež, ktorá zachová neporušenú dušu aj uprostred mravných nebezpečenstiev mladých rokov. Potrebujeme mužov, ktorí by boli podobní hrdinovi tridsaťročnej vojny vojvodcovi Tillymu, ktorý po 36 víťazných bojoch mohol o sebe povedať: „Nebol som nikdy opitý a nikdy som sa neslušne nedotkol ženy.“

Takých ľudí potrebujeme!

No pozrime sa okolo seba, čo vidíme? Tu medzi nami hemžia sa mnohí falošní proroci a vrie tu ozajstný čarodejný kotol špinavých hesi a bludných názorov. Prichádzajú travič

s potmehúdskymi posmeškami a spaľujú kvety v dušiach a tak zvedú s cesty mnohých slušných mladíkov a odoberú im radosť a chuť do ďalšieho boja.

Lebo poviete: Nie je to, ako keby niekto lial vitriol na zamatové kvety alebo ako by mráz prechádzal po lúkach v májovej nádhere, keď dakto smeje sa do očí mravne bojujúcemu mladému človeku: „Ty chceš žiť čisto? Veď je to nesmysel! Či je prirodzenosť, láska a pud dačo zlého? A ty chceš sa dať do boja s prirodzenosťou? No to je práve hriech. Čo si prirodzenosť tak veľmi žiada, to sa musí robiť!“

A slabá, zápasiaca mládež ponosuje sa: Zdržanlivosť! Ovládanie seba! Čistý život! — to Cirkev žiada! Ale čo to pomôže, keď pudy sa tak mocne hlásia! — vraví 24.-ročný mladík — vidí sa mi, že v mojích žilách neprúdi krv, ale horúca láva! Nie je to znásilňovanie seba samého? Či lžou je hlas prírody, ktorý vo mne zúri?

Celý svet je plný takých hesiel. Tak si sťažujú mnohí dobre smýšľajúci ľudia. Čože im na to odpovieme? Ich námietka zdá sa celkom pravdivá. To, čo si príroda žiada, predsa nemôže byť dačím zlým, a preto nemôžeme jej to odrieknuť!

Čo odpovedať?

A. Najprv uvidieme zaujímavú lekársku skúsenosť. Stáva sa, že ľudská prirodzenosť si dačo žiada, a jednako je to škodlivé. Rekonvalescent z týfu stále býva hladný, ale beda, ak sa mu dáme dosýta najesť: umrie! Umrie, hoci prirodzenosť veľmi si žiada potravu. Keď niekomu prestrelia brucho, nesmie tri-štyri dni nič jesť, nesmie piť ani kvapku vody. Čo by aj neviem ako hladoval a smädil, je to prísne zakázané. Bo ak nedodrží zákaz, zaplatí to životom. V čase svojej vlastnej vojenskej služby mal som podobný prípad. Boli sme v Drohobyczi pri haličských petrolejových prameňoch. Priniesli kapi-

tána s veľkou ranou v bruchu. Lekár mu otvorene povedal: „Nesmiete nič piť, inak bude koniec.“ Ale úbožiaka mučil strašný smäd. Svojmu sluhovi kázal, aby mu priniesol vody. Vojak nechcel. Kapitán na neho skríkol a sluha priniesol vodu. Na druhý deň bol nešťastný dôstojník mŕtvy. Umrel, hoci prirodzenosť žiadala si vodu.

Zvieratá môžu sa celkom spoľahnúť na prirodzenosť, na pud. Čoho sa ten domáha, to im nemôže škodiť. Pasúca sa krava nikdy neštudovala prírodopis, a jednako nikdy nedotkne sa ani jednej jedovatej byliny. No ak sa človek neriadi rozumom, zje priam tak jedovatý hriab ako jedlý. Čo to znamená? Že človek stojí na vyššom stupni ako zviera, ľudský pud má kontrolora: rozum. Preto človek má svoje nízke pudy rozumom držať na uzde. Byť človekom neznamená nechať úplnú voľnosť prirodzeným pudom, ale pudy riadiť podľa veľkej myšlienky. Byť človekom znamená byť svrchovaným pánom v pralese pudov. Dovoľte, aby som zreteľne vyslovil vari podivnú myšlienku: Prečo ten, kto podlieha každému svojmu pudu, pokladá svojich bližných za bláznov a chodí po dvoch a nie po štyroch nohách?

Takto môžeme sa pýtať človeka, ktorý nepanuje nad sebou. No to nie je ešte všetko. Sú ešte iné dôkazy. Ktoré?

B. Prichádzajú mladíci, ktorí zápasia o čistotu, bojovníci predných radov v mravných bojoch, a bedákajú: „Daromné úsilie, nemožno žiť čisto až po sobáš, pud nemožno zdolať!“ V takej chvíli stojí pri jeho boku neženatý kňaz: „Mladík, nariekaš, že je to nemožné? Pozri sa: veríš mi? Je to možné! *Možné! a nielen k oltáru, ale až po koniec života!*“

Cirkev by mohla zrušiť celibát, veď predsa to nie je prikázanie Pána Ježiša, ale tým by tiež stratila jeden z mocných dôkazov, že čistotu možno zachovať až po sobáš aj manželskú ver-

nosť, tým by vyschol i prameň nádeje a povzbudenie pre bojujúcich. Celibát má ako slnko zapáliť oheň nadšenia a vytrvalosti v srdciach ľudí, ktorí bojujú proti telesným pokušeniam, aby videli pred sebou hrdinský prelom do zdanelivo nepromožiteľnej vlády telesných pudov.

Áno, to náboženstvo, ktoré žiada od svojich kňazov zdržanlivosť, trvajúcú po celý život, môže právom žiadať od svojich príslušníkov dočasné sebaovládanie!

*

Nekatolíci často nechápu, prečo katolícki veriaci preukazujú svojim kňazom takú úctu? Nechápu túto úctu. A nie je pre to tiež iné vysvetlenie ako práve celibát. Ľudia vycitujú, že kňaz prináša pre nich túto obeť, aby naozaj celkom patrila Bohu, aby sa mohol lepšie starať o svoje stádo, aby im mohol celkom slúžiť, aby im mohol dávať príklad. Veriaci za túto obeť odvdávajú sa úctou, takže už za živa sa na nich po písmeno splňajú Pánove slová: „Každý, kto opustí dom alebo bratov alebo sestry alebo otca alebo matku alebo manželku alebo deti alebo polia pre moje meno, stonásobne viac dostane a obsiahne život večný.“

Celibát katolíckeho duchovenstva je svätá tradícia, ustanovenie, nie článok viery. Cirkev mohla by ho zrušiť, ale nemyslím, že to dakedy robí. Bola by to ozaj škoda!

Ó šťastný katolícky ľud, ktorý má slobodných kňazov! Kňazov, ktorí nemusia deliť svoje srdce. Kňazov, ktorí celkom patria ľudu! Kňazov, ktorých príklad je oporou. Kňazov, ktorí sú, pravda, tiež len ľuďmi z tela a krvi, no ktorí dali sa dobrovoľne do boja o večnú čistotu, pre ktorý ich denne posilňuje presvätá Kristova krv. Kňazov, ktorých najmilšou modlitbou je modlitba svätej Agnesky.

Vypočujte túto rozochvievajúcu modlitbu, ktorou trinásťročná mučenica svätá Agneska ob-

hajovala svoju ctnosť pred pokušiteľmi: „Preč odo mňa, korist' smrti! Už dávno som sa zaslúbila Väčšiemu. Jeho znamenie ozdobuje moje čelo, aby som okrem neho nikoho netrpela na blízku. Ostanem mu verná, lebo celkom sa na neho spolieham. Jeho telo spojilo sa už s mojím, jeho krv sfarbila moje pery, krv toho, ktorý mal panenskú matku a ktorého Otec nepoznal ženu. Zasnúbená som s tým, ktorému anjeli slúžia a ktorého krásu slnko a mesiac obdivujú. Pre lásku môjho Pána Ježiša Krista pohrdam pozemskou slávou a každou krásou života.“

Zachovávať kňazský celibát spojené je s ustavičným ovládaním seba, bedlivosťou a bojom; ale my sme pre tento boj, lebo vieme, že nás po krutom zápase očakáva nekonečná odmena, večná láska nášho Pána Ježiša Krista.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Smrť v očiach lásky.

Odovzdanosť do svätej božej vôle v ľudskom živote všetko zázračne prepracúva, aj hrôzy blížiacej sa smrti. Nižšie uvedené slová svätej Terézie Ježiškovej z jej posledných piatich mesiacov pozemského života prezrádzajú hrdinský stupeň tejto odovzdanosti a ukazujú, ako vyzerá smrť v očiach lásky, čo sa bezmedzne oddáva dobrému Bohu.

Viem, že už čoskoro umriem. Ale kedy? ... Ach, stále to neprichádza. Podobám sa dieťaťu, ktorému stále sľubujú koláč. Ukazujú mu ho zďaleka ... Ale keď sa priblíži, aby si ho vzalo, ruka sa odtiahne. No prenechávam sa celkom Pánovi v živote aj v smrti. Keby si to prial, rada by som sa uzdravila, aby som mohla ísť do Kočinčiny.

*

Povedali mi, že budem mať ešte strach pred smrťou. Hádám. Keby vedeli, ako málo spolieham sa na seba! Viem veľmi dobre, aká som slabá. Zatiaľ budem sa tešiť z pocitu, ktorý mi Pán Boh práve dáva. Je dosť času znášať opak.

*

Nebojím sa posledného zápasu ani bolesti v chorobe. Pán Boh mi pomáhal od najútlejšieho detstva a viedol ma za ruku. Na neho spolieham sa! Som istá, že až do konca bude stáť pri mne. Možno, že budem trpieť až po krajinu, ale nikdy to nebude pre mňa priveľa.

*

Netúžim viacej po smrti ako po živote. Nechám božskému Spasiteľovi, nech volí za mňa. Nech hocičo urobí, všetko je mi milé.

*

Božský Spasiteľ v úzkostiach umieral na kríži, a jednako to bola najkrajšia smrť z lásky, ktorú kto videl. Zomrieť z lásky neznamená umierať vo vytržení... Priznám sa vám úprimne: Vidí sa mi, že to je to, čo cítim.

*

Spovedník mi povedal: „Čaká na vás veľká obeta, rozlúčenie s vlastnými sestrami.“ Odpovedala som: Ale, otče, myslím, že ich neopustím. Naopak, po smrti budem im ešte bližšie.

*

Keby ste vedeli, aký mierny bude môj súd! Keby ma Pán len trochu káral, aj to by mi bolo sladké. Ak prídem do očistca, veľmi budem spokojná. Urobím to tak, ako tí traja mládenci a budem sa prechádzať v ohnivej peci, spievajúc pieseň lásky. Aká šťastná by som bola, keby

som tým mohla pomáhať iným dušiam a trpieť miesto nich! Tak by som robila dobro, vyslobodzovala by som väzňov.

*

Prečo by som mala byť viacej bez strachu pred smrťou ako iní? Nevravím ako svätý Peter: Nikdy ťa nezapriem.

*

Nehovorievam: Hoci život na Karmele je tvrdý, umieranie je tam ľahké. Ale: Keď je sladko na Karmele žiť, ešte sladšie je tam umierať.

Životné pásmo Karola de Foucaulda.

Karol de Foucauld narodil sa 15. septembra 1858 v Strasbourgu; smrťou matkinou 13. marca 1864 a otcovou 9. augusta toho istého roku ostal osamotený. Jeho štúdiá retoriky a filozofie boli príčinou, že — ako sám hovorí: „dvanásť rokov žil som bez akejkoľvek viery“.

Saint Cyr (1873—1878), Saumur, posádky pri Sézanne, Pont à Mousson a v Sétif (1879—1881) prejavujú jeho záľubu v slobode, hrdosti a pôžitkoch. A je to čoskoro „vedenie do nečinnosti, prepustenie zo služby pre nedisciplinovanosť, spolu pre nedobré správanie“.

Človek sa prejavuje: 1881.

Jeho rozkošnícka odlúčenosť v Evian trvá tri mesiace, potom nastáva prebudenie pred oznámením bojov, na ktorých zúčastňujú sa jeho priatelia 4. pluku „Afrických strelcov“ bez neho. *Nikdy nezaostať* — síde mu na um heslo jeho predkov, a preto žiada znova o zaradenie do armády a odchádza do Južnej Ora-

nais. Foucauld skoro osem mesiacov v styku s neznámou a zradnou, ale aj čarovnou Afrikou prejavuje sa taký, aký nikdy neprestal byť v najvnútornejšom ja: človek a vodca.

Poznanie v Maroku: 1883.

10. júna 1883 Foucauld, preoblečený za žida a sprevádzaný Mardocheom Abi Sevrourom, opúšťa Alžír; vráti sa na konci mesiaca mája nasledujúceho roku a prináša si zo svojho „poznávania Maroka“ žatvu objavov a rozličných poučení a tiež nové poňatie života. To je druhý úder: „pohľad na tú vieru (Musulmanov) týchto duší, žijúcich v stálej prítomnosti Boha, dal mu nazrieť do čohosi väčšieho a pravdivejšieho, ako sú svetské zamestnania“.

Obrátenie: 1886.

O úspech, získaný cestovaním, a o známosti sa nestará: teraz Karol de Foucauld má iný druh záujmov, pochybuje a predovšetkým o sebe samom; závidí tým, ktorí majú šťastie veriť. „Išiel som do kostola bez toho, žeby som veril, cítiac sa dobre iba tu a tu tráviac dlhé hodiny opakoval som túto zvláštnu modlitbu: Bože, ak jestvuješ, daj, aby som ňa poznal.“ A hľa, tretí a posledný úder: stretnutie sa s abbém Huvelinom, vikárom kostola svätého Augustína, v Paríži v dňoch 20. a 23. októbra 1886. Karol de Foucauld prežíva vtedy druhý raz svoje prvé sväté prijímanie. 14. augusta 1901 napíše svojmu veľkému priateľovi Henrichovi de Castries: „Keď niekto pravdu miluje, vždy ju nájde.“

1890 trapistom.

Cesta do Svätej zeme, ústranie v Solesmes, v kláštore trapistov v Soligny, u Matky Božej Snežnej v Ardèche a vo vile Manrèse v Clamarte dokončili jeho osvietenie a jeho orientáciu k poníženému životu Ježiša Nazaretského. 16. januára 1894 prosí o prijatie do kláštora

trapistov Panny Márie Snežnej a o desať dní potom stane sa bratom Mária Alberikom; odtiaľ podľa jeho vlastného vyjadrenia „je to samota a tichosť s dobrým Bohom“.

Sluha u klarisiek: 1896.

Foucauld čo aj teraz našiel Pravdu, jednako vždy hľadá svoju cestu... Hľadá ju ustavične: „Každý deň viacej túžim, aby som dosiahol svrchovanú pokoru v nasledovaní nášho Pána“ (19. marca 1896). Odíde preto do Nazaretu, aby nebol viacej než „sluhom u klarisiek“.

Kňazstvo: 1901.

Štyri razy podnikol cestu do Jeruzalema a vrátil sa do Francúzska, aby sa pripravil na kňazstvo. 9. júna 1901 Karol de Foucauld bol vysvätený za kňaza.

Beni-Abbes: 1901.

Štrnásť dní po vysvätení Karol de Foucauld verí, že našiel už definitívne svoje povolanie. „Založiť na marockej hranici... skromnú malú pustovňu, v ktorej by sa niekoľko chudobných mníchov živilo z trošky ovocia a jačmeňa, pestovaného vlastnými rukami, ... nevychádzali by zo svojho útulku, nekázali by, ale poskytovali by pohostinstvo každému prichodiacemu dobremu alebo zlému... „Páter Foucauld usadil sa v Beni-Abbes 28. októbra 1901. Lebo do Maroka, ktoré ho neprestáva zaujímať, ako sám hovorí, do toho Maroka, ktoré obetoval v určitom smere Francúzsku roku 1883—1884 a ktoré chcel teraz obetovať Kristovi, nikdy viac sa nevráti.“

Tamanrasset:

Karol de Foucauld pokračuje vo svojom napredovaní. „Láska vždy poslúcha, keď má za predmet Boha“, a Boh prostredníctvom veliteľa

Lapperina zavedie pustovníka z Beni-Abbes celkom do srdca Hoggaru do opustenej a tajomnej Tamanrasset. Tu konečne nájdená Pravda stretá hľadanú Cestu.

Medzi nedôverčivými Touaregmi jeho poslanie je jasné: „skrotiť ich, nadviazať s nimi priateľstvo a potláčať vždy viac a viac priehradu zaujatosti, podozrenia, nedôvery, nevedomosti, ktorá ich delí od nás“, lebo Foucauld je viac než hocikto presvedčený a chcel by presvedčiť aj celé Francúzsko, že „ľud má tie isté úlohy voči svojim kolóniám ako rodičia voči svojim deťom; urobiť z nich výchovou a vzdelaním rovných alebo väčších, ako sú sami“.

Brat všetkých:

Mnohonásobné starosti, denné almužny, vykupovanie otrokov, dávané rady, stály príklad najkrajnejšieho zabúdania na seba, — týmto všetkým naplňa sa každý saharský deň brata Karola Ježišovho.

Keď Páter Foucauld spoznáva, že jeho vplyv na ľudí závisí od jeho schopnosti porozumieť ich až po ich najtajnejšiu psychológiu, pracuje až do smrti na štúdiu ich jazyka — Tamahaq a ich písma — Tifinar. Mimo toho je almužníkom Sahary a u neho každý Francúz nachádza odpočinok a pokoj duše. Pre všetkých je a ostáva: „Bratom všetkých“. Keď vypukla svetová vojna, Foucauld by bol chcel odísť na francúzsky front; ale všetci tí, ktorých sa radí, jednotne mu odpovedali: „Ostaňte.“ Veru, jeho cesta neobracia sa k tomuto tiesnenému Francúzsku; dokonáva sa priam tu, v Tamanrasset. Jeho prítomnosť v oázach robí zázrak: domorodci počúvajú jeho rady a zachovávajú najväčší pokoj.

Smrť: 1916.

Lež jednotvárne ticho saharské nepotrúva ďalej: nepriateľskí agenti nachádzajú dosť pozorných a priaznivých uší. Francúzski odvekí ne-

priatelia Senusisti dvíhajú zástavy vzbury, ktorá čoskoro zachváti všetkých. „Žiť ako keby si mal dneska umrieť ako mučeník“, pred mnohými rokmi Páter Foucauld napísal do osobného zápisníka. 1. decembra 1916 zrada a chamtivosť budú vedieť zneužiť jeho milosrdenstvo a jeho bratskú lásku. Ale keď ho vražedná a svätokrádežná guľka zasiahla, umožnila mu naveky vstup na cestu k večnému Svetlu; a keď mu dala smrť, roztvorila mu tým naširoko brány Života.¹

Litánie k najsv. Krvi Kristovej.

† *P. Chryzostom Bardys, OFM.*

Večný Otče, obetujem najsvätejšiu Krv Pána Ježiša za potreby svätej Cirkvi; Ježišu, obetujem tvoju najsvätejšiu Krv za nesmrteľné duše; Duchu svätý, obetujem najsvätejšiu Krv Ježiša Krista za náš pastiersky kruh.

Trojjedíný Bože, obetujem ti najsv. Krv Ježišovu za všetky nesmrteľné duše a potreby svätej Cirkvi. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si sa miešala so smrteľným potom Pánovým, vytop v nás malomyseľnosť a nedôveru. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si prúdila pod údermi bičovania, smy špinu našich hriechov. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si pramenila pod trňovou korunou, daj sa vovíť do našej modlitby. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si sa smiešala s prachom na ceste krížovej, pozdvihni nás z prachu zeme, pozdvihni naše túžby, žiadosti a city len k Ježišovi. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si tiekla pod krížom, každá kvapka tvoja nech volá o zmilovanie pre duše naše a pre celý svet. Amen.

Najsv. Krv, ty morské oko milosti a zmilovania, potop dušu našu až na dno svoje. Amen.

¹ Podľa dominikánskeho časopisu *Fêtes et saisons*.

Najsv. Krv, nežaluj na nás, len pros u Otca za nás, aby si nám bola vstupenkou do neba. Amen.

Najsv. Krv, podmy všetky základy pýchy v srdci, aby sa Pánovi páčilo v nás. Amen.

Najsv. Krv, pojmi všetky kropaje nášho potu a všetky slzy naše z minulého i budúceho života, aby nám bolo za pokánie prijaté, čo trpíme. Amen.

Najsv. Krv, posväť všetky naše radosti, aby nás viedly len k Radosti samej, k Ježišovi. Amen.

Najsv. Krv, zalej našu vôľu, aby sme len vôľu Otcovu hľadali. Amen.

Najsv. Krv, zalej túžby naše, aby sme túžili len po srdci, z ktorého si tiekla na kríži. Amen.

Najsv. Krv, smy pamäť našu, aby sme zabudli na krivdy, nám učinené, a vďačne pamätali na dobrodenia božie. Amen.

Najsv. Krv, očisť náš rozum, aby sa usilovne učil v škole Ducha svätého. Amen.

Najsv. Krv, zúrodni duše naše pre úrodu božiu, ktorou je láska. Amen.

Každým tlkotom srdca zvolávam na celý náš veľký krdel ovečiek a celú svätú Cirkev: sostúp sila tvoja, vylej zmilovanie Otcovo, ktoré skrývaš v sebe, najsv. Krv. Amen.

Pre najsv. Krv voláme: Nebeská Matka, priviň naše srdce, našu dušu k najčistejšiemu srdcu svojmu a smier nás s Otcom, Synom i Duchom svätým. Amen.

Svätý Jozef, pre túto najsv. Krv pokorne prosíme, priviň naše srdce k svojmu otcovskému srdcu a nauč nás milovať Ježiša a Máriu, ako si ich ty miloval. Amen.

Anjel môj strážny, viď na duši našej najsv. Krv a pre túto verne opatruj nás na ceste k Otcovi, aby sme s Ježišom a Duchom svätým smeli byť všetci sjednotení v sláve Otcovej. Amen.

Predrahá najsv. Krv, každú kvapôčku, ktorá kde za triatridsať rokov vytekla, vďačne sbieram do duše svojej, aby som ňa stále obetovať mohol Otcovi za seba a tých, ktorých si mi dal. Amen.

Najsv. Krv Ježišova, osláv sa na duši našej, aby sme boli Ježišovi na večnú slávu. Amen.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Najhorší spánok.

Najhorší spánok.
To nie je chorobný spánok.
To nie je letargický spánok.
To nie je hypnotický spánok.
Najhorší spánok
je spánok dogmatický.

Kardinál Saliège.

Evanjelium.

Teolog rozumuje. Pokúša sa filozofovať o zjavených pravdách. Rozlišuje, porovnáva, vyvodzuje. Robí vieru jasnejšou, živšou, pôsobivejšou? Doista robí ju výslovnnejšou. Dieťa, ktoré dobre vie katechizmus, má jasné poznanie o katolíckom náboženstve. Prví kresťania mali o tom istom náboženstve nejasnejšie poznanie. Ich viera nebola menej pôsobivá, menej živá, menej hlboká.

My veríme to, čo prví kresťania verili, a prví kresťania zahrnute verili to, čo my veríme.

Menej rozumovali.

Vieru prenášalo hovorené evanjelium, žité evanjelium.

Chápem nenávisť pohanského sofistu voči evanjeliu. Evanjelium rúca jeho kategórie. Nemôže ho nenájsť revolučné v istom smysle. Múdrosť Boha nie je múdrosťou

Minervininou. Je iba jeden rozdiel v stupni. Neslučiteľnosť medzi Kristom a modlami. Nikto nemôže slúžiť naraz dvom pánom. To je rozhodnuté.

Božské otcovstvo, Prozreteľnosť, tajomné telo, spása skrze Ježiša, činnosť Ducha svätého, bratská láska, smrť, návrat k Otcovi, apoštolské oduševnenie, optimizmus, odpúšťanie krívd, láska k nepriateľom.

Teológovia učia toto, ale chladne. Evanjelium tvrdí. To je silnejšie, dynamickejšie. Zpiatky k evanjeliu.

Kardinál Saliège.

„Kresťania nie sú lepší ako iní.“

Túto poznámku Fêtes et Saisons adresuje podaktorým francúzskym katolíkom. No sotva treba na nej voľačo meniť vzhľadom na naše pomery. Účinne všimnime si túto výzvu a spolu aj hrozbu.

Túto kritiku, ktorú toľko ráz čujeme, nemáme právo nevšímať si. Načože protestovať ešte? Keď ide o uskutočňovanie čierneho obchodu, lži alebo ziskov, denne mužovia a ženy — ktorí chodievajú na svätú omšu a vravia, že sú kresťanmi — vyhlasujú, že veru treba „robiť, ako každý robí“. No a je to vernosť k Ježišovmu učeniu?

Čujte Pátra Foucaulda:

Sú niektoré slová svätého Evanjelia, o ktorých máme rozjímať a ktoré máme uskutočňovať so zvláštnou láskou: „Milujte sa navzájom, ako som vás ja miloval... Kto chce vziať ti oblek, prepust' mu aj svoj plášť... Tomu, kto ta prosí, daj; ani sa neodvracaj od toho, kto by si chcel od teba niečo vypožičať.“

Keby ste z týchto slov зробili pravidlo svojho života, ako je to vaša povinnosť, či by sa nemuselo povedať, že voľačo sa zmenilo na tomto svete? A veru Ježiš práve to chcel.

Nie tí, čo nemajú vieru, vás obviňujú, ale priam váš život vás odsudzuje.

Vezmite Evanjelium (veľa kresťanov ho ešte nečítalo), čítajte ho, znova ho čítajte!

Usilujte sa podľa rady Pátra Foucaulda „rozjímať a uskutočňovať so zvláštnou láskou“ daktoré evanjeliové

myšlienky. Buďte — podľa jemu obvyklého vyjadrenia — „živými evanjeliami“. Potom môžete byť istí, že už nikto nepovie, že „kresťania nie sú lepší ako iní“.

Byť kresťanom a konať, ako by Evanjelium nejestvovalo, znamená podvoľovať sa odsúdeniu samého Ježiša. „Keby soľ stratila svoju chuť, na nič už nie je, iba ju vyhodit, aby ju ľudia pošliapali.“

Z maliarovho zápisníka.

Mám jediný cieľ — dôjsť spasenia, a jediná cestu — úplnú odovzdanosť do vôle božej. Všetko ostatné je malicherné alebo zbytočné!

*

Dnes na svätej omši som jasne pochopil, že prežiť krížovú cestu na sebe je neporovnateľne viac, ako namaľovať akokoľvek hlbokú, strhujúcu krížovú cestu. Lebo pri maľovaní uplatňuje sa naša vlastná vôľa, potešenie z tvorenia a samého maľovania, nádej na úspech u ľudí a vedomie, že robíme čosi jedinečného, čo málokto dokáže tak urobiť. Ale keď my sami ideme krížovou cestou utrpenia a potupenia, vtedy vyhýbame všetkým týmto chybám, ba dosahujeme a upevňujeme v sebe najvzácnejšie ctnosti a najdokonalejšie sa pripodobňujeme Kristovi ukrižovanému, vtedy robíme to, čo je najvzácnejšie Bohu a nám najosožnejšie. A tiež pre ľudí viac hodnôt prinesie utrpenie maliara ako krížová cesta ním namaľovaná.

*

Stále viac si uvedomujem, že najdokonalejšie diela budem môcť utvoriť, keď budem od ľudí zavrhnutý; vtedy nebudem maľovať pre úspech a zárobok ani pre vlastné potešenie z maľovania, ale vtedy sa mi stane obraz žalmom, v ktorom sa vyžalujem svojmu Bohu, v ktorom ho budem chváliť za účasť na utrpení jeho Syna a budem rozjímať nad Ukrižovaným. Umenie, striekajúce z utrpenia a opustenosti, je vždy najhlbšie. Stretáme sa s tým v každom umení. Rembrandt je tu až klasickým príkladom.

*

V hĺbke prežitia je sila obrazu a nie v maliarskej rutíne!

*

Umenie je mojou cestou, cieľom je Boh. Ale nie jedinou cestou! Bežím naraz po viacerých chodníčkoch, ktoré sa menujú meditácia, manželstvo (= moja rehoľa), škola, styk s ľuďmi, samota. To tvorí moju cestu, v prostriedku ktorej tečie potôčik, ktorý sa volá Eucharistia, po bokoch stoja Stromy modlitby a ženie ma Vietor milosti.

*

Všetky pôžitky krásy a radosti, ktoré rád vyhľadávam, budem mať v nebi v dokonalejšej miere. Len jediné tam nebudem môcť robiť: prijímať z rúk božích kríže a trápenia, ťažkosti a príležitosti k sebazáporu. Preto treba mi zanechať lipnutie na radoostiach a pôžitkoch a s oveľa väčšou dychtivosťou mám prijímať kríže a v nich Boha stále viac milovať. Sebazaprenie musí byť ústrednou prácou môjho života, radosti sú len odpočinkom po tejto práci a nabraním nových síl do ďalších námah. Tak bude môj život prežitý najužitočnejšie a najplodnejšie. Len mi, Duch svätý, pomáhaj toto uskutočniť. Toto nech je mojim každodenným kajúcim rúchom.

*

Tvorenie a vyhotovovanie výtvarných prác má v sebe všetky trápenia duševnej práce (lebo človek si tu nemôže duchovne odpočinúť ako pri iných prácach) a všetky biedy a námahy telesnej práce. Dokonca takého titana, ako bol Michelangelo, vedely tieto práce vysiliť, ba do zúfalstva privádzať. Najmä to vyčerpáva, keď umelec chce to krásno duchovné, ktoré v inšpirácii uvidel, vtiesniť do formy a previesť do nejakého materiálu. Je to také utrpenie, že neraz by som chcel zanechať všetko a oddať sa len duchovnému životu. Ale dnes mi prišlo na um, že aj Kristus, svätý Jozef a mnohí iní znášali bremeno práce. Chcem ho aj ja teda trpezlivo znášať, kým ma Boh ponechá v dielni v Nazarete. Keď príde čas, zavesím nástroje na klinec a pôjdem s Kristom do samoty púšte, do apoštolátu, na horu Premennia, do záhrady Getsemanskej, pred súd a nenávisť davu a krížovou cestou na Kalváriu.

L. Z.

Sebeckto, nezriadená láska k sebe je základom, ko-
reňom všetkých siedmich hlavných hriechov i úzko-
prstosti nášho srdca, takže nie je schopné prijať Boha
a celkom sa mu dať. Tak, aby sme splnili príkaz lásky
k Bohu a bližnému, musíme opustiť seba, „predať všetko
svoje“, stále proti sebe bojovať, „nenávidieť sa“.

*

Na svete je už toľko krásnych, veľkých a monumen-
tálnych náboženských malieb, že moje obrazy tohto dru-
du by znamenaly kvapku do mora. Aj to je otázka,
ako by obstály v porovnaní s tým, čo už je utvorené.
Tu nemá smyslu vkladať celoživotnú energiu. Ak chcem
skutočne niečo kladné priniesť Cirkvi a Kristovi, musím
sa starať o to, o čo sa skoro nik nestará: nájsť pôvodný
mysel tvorenia a umenia vôbec, ktorý mal Boh na mysli,
keď človekovi dal dar tvoriť, a potom musím v tomto
duchu, v spojení s Kristom, pramodelom všetkého, utvo-
riť obrazy, prameniace z hĺbky kontemplujúcej duše a
z inšpirácie Ducha svätého. Preto treba sa mi venovať
predovšetkým prehĺbeniu a pokresťančeniu tvorenia, a
nie maľovaniu veľkých, ohromujúcich alebo zárobko-
vých diel.

*

Keď dlhší čas nemôžem maľovať alebo mal by som
chuť maľovať, zmocňuje sa ma vnútorný nepokoj a ur-
čitá rozpoltenosť, ktorá pôsobí nepriaznivo na duševný
život a na nervy. Tiež pocit lahody z tvorenia, skrsajúci
po maľovaní, ma vyrušuje a nedovoľuje mi sústrediť sa.
Zdá sa mi, že nateraz je len tento liek: nechcieť maľovať
pre maľovanie a hromadenie obrazov, ale maľovať len
vtedy, keď mám čas, aby som si takto oddýchol od iných
prác. A mimo tohto času nezaoberať sa v mysli pôžitkom
z tvorenia ani nemyslieť na budúce maľovanie (toto ob-
medzuje aj slobodu, voľnosť pri samom maľovaní, lebo
rozumove už je cieľ určený a fantázia už nemá toľko
experimentujúcej odvahy) ani nekochať sa v maliar-
skych prostriedkoch. Teda nerozmazávať maľovanie do
iných prác a povinností, ale vždy sa venovať tomu, čo je
práve aktuálne!

*

Sme stvorení pre večné ochutnávanie bezhraničnej blaženosti. Táto túžba po uspokojení nás poháňa od vecí k vecí, od kvetu ku kvetu, aby sme z neho vysali jeho sladkosť. No tragédia človeka je v tom, že nevie alebo nechce túto túžbu nasycovať stále duchovnejšími uspokojeniami. Lebo Boh nato stvoril túto túžbu, aby nakoniec priviedla človeka k najduchovnejšej, bezhraničnej blaženosti — k nemu samému. Človek však nechce postupovať, uteká od duchovných radostí k telesným, lebo väčšmi dráždia nervy. A to je jeho hriech, že Boh mu ponúka seba, a človek ho nechce a tvrdošijne sa drží svojich smyslových radostí. Boh však aj tak vychádza človeku v ústrety, prífahuje ho aj skrze smysly. Ale keď začne pomaly dávať duchovnejšiu stravu, a nižšiu stránku necháva v prázdnote a bezútešnosti, človek sa vracia a hľadá zase korenistú stravu pre svoje smysly — a to je ešte väčší hriech, lebo je to nevďačnosť a nevernosť.

*

Nemôžem žiť pre umenie, to nemôže byť mojím životným cieľom, ale umením oslavovať Boha-Tvorcu všetkej krásy. Ale nie akosi násilne, neumeleckými prostriedkami, ale v medziach rýdzich výtvarných hodnôt.

Dosiaľ som sa odovzdával tvorivej radosti vášnivo, často i na úkor iných svojich povinností a duševnej sústredenosti. Preto som sa neraz chcel zrieknuť tvorenia. Ale to nie je správne: nemôžem zavrhnúť umelecký pôžitok a radosť z tvorenia. Veď ona je odbleskom radosti Boha-Tvorcu a náznakom nebeskej radosti, ale musím ju zaradiť do celého svojho života. Keď sa jej môžem oddávať, dať sa jej, keď však iná povinnosť volá, byť spokojný. Musí mi byť jedno, či mám radosť z tvorenia, alebo sa jej odriekam; tak isto ako mi musí byť ľahostajné, či som zdravý alebo chorý, či som v úteche alebo v utrpení. Hlavné je, že plním vôľu božiu. *L. Z.*

Rovnako krásne je z lásky k dobrému Bohu škrabať zemiaky ako stavať katedrály

(Vít de Larigaudie).

Posvätený odpočinok.

Píšem pod dojmom tohoročnej prázdninovej rekreácie. Často zalietam s radostnou spomienkou do náručia našich veľhôr, kde sme (niekoľko vysokoškolákov a vysokoškoláčok) strávili tri krátke týždne.

Vita nás kúpeľné miesto, ukryté v malom údolí, kol dokola ovenčenom strmými svahmi ihličnatých lesov. Ďaleko od železnice, tak od ruky, alebo ako sa ľudovo hovorí: Pánu Bohu za chrbátom, bolo naše nové „pôsobisko“. Ale nemôžeme to tak doslovne brať. Práve tu sme cítili blízkosť božiu viac ako vo veľkomeste. Ježiš stále prebýval v kruhu svojich verných synov a dcier. On nám udával smer cesty, s ním sme sadali na vlak, v jeho svätých šľapajach sme kráčali sem do tohto kútika našej vlasti a v jeho duchu sme apoštolovali.

Praktizovali sme činný katolicizmus. Z nášho správania vyžarovala jednoduchosť, milota a úprimnosť. Rady sa k nám ostatné, podobne smýšľajúce duše pridávaly. V primeranej zábave a hrách plynuly krásne letné dni. Slniečko sa na nás hrejivo usmievalo a vetrik nám šľahal jeho teplé lúče do mladistvých tváří. Stály pohyb na vzduchu vo voľnej prírode nás utužoval. Tešili sme sa zo zelene a vône hôr a lúčín, načúvali sme ustavičný žblnkot potôčka, obdivovali sme spev nebeského vtáctva ... Ale toto všetko by nestačilo pre úplný život, keby sme nevenovali tú istú, ba väčšiu pozornosť svojej nesmrteľnej duši. Práve preto sme sa mohli tešiť zo života, z božích darov, ako: zdravia, sily, krásy, že sme aj duši venovali patričnú starostlivosť. Veď denný program sme mali i tu dosť pevný: Skoro ráno sme vstali a ponáhľali sa na svätú omšu. Pristúpili sme ku stolu Pánovmu, vykonali sme si rannú modlitbu a rozjímanie. Po raňajkách nasledovalo čítanie alebo ľahké štúdium, ranná prechádzka na sviežom vzduchu. My dievčatá sme mali mimo toho na starosť kostolík. Rozbehly sme sa po všetkých a lúkach nasbierať čo najkrajšie kvety, zdobily a krášľily sme nimi boží stánok. Tak útulný a milý bol „náš“ drevený kostolík. Na poludnie sme zazvonili a pozdravili sme si našu nebeskú Matičku. Po obede sme

podnikali spoločné dlhšie prechádzky a výlety do okolia. Po večeri pri západe slnka sme sa schádzavali do kostolka na spoločnú večernú modlitbu. Pomodlili sme sa desiatok svätého ruženca, zaspievali si a vypočuli krásne meditácie, či z Nasledovania Krista, z Filotey a podobne. Treba pripomenúť, že sme mali aj duchovného vodcu medzi sebou.

Milo a útulno sme sa tiež cítili pri lurskej jaskynke, postavenej vysoko na vršku uprostred šumiacich a príjemnú vôňu vydychujúcich stromov. Či to bolo za ranej rosy alebo pri svetle sviečok, vždy sme sa s detinskou láskou vinuli k Panne Márii, k jej úcte spievali pesničky, a tak chválili Boha, ktorý obveseľoval našu mladosť. Úctivo sme skláňali hlavu pred prevzácnym stromom, svätým krížom a tu sme skladali farchu denného života. Kde sa dalo, sme zasiahli; tomu sme dali radu, onomu potechu, tamtomu nádej v lepši zajtrajšok a mnohých sme priviedli na lepšie chodníčky. S pomocou božou sa nám to darilo, silu a múdrosť sme čerpali zo studnice nevyčerateľnej — z Eucharistie. Mohli sme všetko v tom, ktorý nás posilňoval.

A nakoniec jeden zážitok na povzbudenie: Na lúke hrabaly seno cigánske dievčatká. Všimáli sme si ich reči a správania. Páčili sa nám. Slušne nás pozdravily. Isté dievča z našej skupiny sa k jednej prihovorilo, vraj, aká je pekná ani herečka. A cigánka odpovedala: Čo je na tom, hlavne, že mám dušu peknú. Prekvapila nás. Kto by bol očakával takú múdru odpoveď od prostého cigánskeho dievčaťa? Hľa, výsledok náboženskej a mravnej výchovy! Raz večer vidím, ako ide spomínaná dievčina ešte s jednou do kostolíka. Klaknú si do lavice. ruky sopäté, modlia sa. Keď sa už ostatní poschádzali k pobožnosti, jedna sa ma opýta, či tu môžu aj ony ostať. Prečo by nie, usmiala som sa na ňu. Celý čas byly také sústredené, modlily sa s nami a spievaly bezchybne. Na povzbudenie by mohly byť mnohým, premnohým.

Po prázdninách zas do práce! S pomocou božou sme načerpali nových síl, telesne aj duševne sme pokriali. Preto s chuťou do ďalšieho duchovného pokroku!

V. N.

Matka Božia na Rusi.

Nehľadiac na to, že oficiálne pravoslavie odmietlo v minulom storočí dogmu o nepoškvrnenom počatí Panny Márie, predsa pravoslávna cirkev, podobne ako Cirkev všeobecná uctieva Bohorodičku ako svätú a prenepoškvrnenú vždy Pannu. Veriaci ruský ľud utieka sa k nej v modlitbách ako k ustavičnej pomocnici a ochraňovateľke, oslavuje ju za preukázané dobrodenia. Pravoslávna cirkev ustanovila na jej počtu mnohé sviatky, zasvätila jej mnohé chrámy, uctí si jej zázračné ikony.¹ Každý deň zaznieva liturgická modlitba pravoslávnych kresťanov „Dôstojné je...“, v ktorej Matka Božia je „uctievanejšia nad Cherubínov a bez porovnania slávnejšia nad Serafinov“. A medzi prostým ruským ľudom odpradáva kolujú legendy o Panne Márii, o tom, ako archanjel Michal ukazoval Bohorodičke miesta pekelných múk — „Putovanie Bohorodičky po mukách“. Iná legenda — „Sen Bohorodičky“ hovorí, ako presvätá Panna spala vo svätom meste Betleheme a videla vo sne všetky budúce muky, ktoré hrozia Kristovi.

Najlepší ruskí kazatelia a cirkevní spisovatelia oslavovali od najstarších čias Nepoškvrnenú. S obdivu hodnou krásou reči neraz sa o nej vyslovil v 17. storočí svätý Dimitrij Rostovský a černigovský arcibiskup Lazár Baranovič, ktorého svätý Dimitrij nazval „stĺpom pravoslavia“, vo sviatok Počatia Bohorodičky takto chváloreči: „Akože ťa zvelebíme, prečistá Panna, my, ktorí sme v bezzákoní počatí, teba, bez hriechu počatú? Anjeli sa divia počatiu tvojmu, Prečistá, lebo zo semena počatá na hriechu si sa nezúčastnila.“

¹ Podľa menologia v „Služebniku“ (Euchologion), vydanom nedávno v Ríme pre byzantsko-slovanský obriad, zaradené sú do cirkevného roku tieto sviatky na počtu ikón: sviatok iverskej ikony Bohorodičky; dva sviatky kazaňskej ikony; pamiatka obrazu „Všetkým zarmúteným radosti“; tri sviatky paládia ruskej zeme Vladimírskkej Bohorodičky; pamiatka obrazov tichvinského, konevského, preneseného z Athosu, smolenského a donského. Prevzaté boli tiež: sviatok zázračnej pomoci Bohorodičky Novgorodu a sviatok zázraku ikony Bohorodičky vo Veľkom Ustjuže.

(Viď: J. J. Ponedelnikov: Nový kalendár byzantsko-slovanského obřadu, Vyšehrad, roč. II. 1947, č. 10—11).

Ioannikij Goľatovskij, rektor a igumen kijevského kláštora v 17. storočí v istom svojom spise takto súdi o Bohorodičke: „Tretia vec veľká, ktorú Boh učinil prečistej Panne je, že ju oslobodil od prvotného hriechu, lebo prečistá Panna bez hriechu prvotného sa počala a narodila; ako zem, z ktorej bol starý Adam učinенý, bola čistá, neprekliata, tak zem — prečistá Panna, z ktorej nový Adam, Kristus sa narodil, bola čistá a prvotným prekliatym hriechom neoznačená.“

V našej dobe takto začína isté „Poučenie v deň narodenia presvätej Bohorodičky: „Keď sa kráľ sberá prebývať v nejakom meste alebo nejakej osade, vtedy pre neho dopredu zhotovujú tam zodpovedajúci mu príbytok; tak i Kráľ nebeský prv ako prišiel na zem, pripravil si utešený, rukou ľudskou nezhotovený palác v osobe prenepoškvrnenej Panny Márie. A ak my, prezerajúc si dajaké pamätnosti, upíname svoju pozornosť na krásnu architektúru palácov a rozličných budov, vtedy ako nábožne sa máme skloniť pred zduchovenou schránkou božou?“

Z týchto niekoľko črt ruskej mariánskej nábožnosti vidno, že Matka Božia je mocným ohnivom medzi západným a východným kresťanstvom. Obraciame sa k nej s nádejou, že raz budeme spoločne vo všeobecnej jednote patriť pod jej ochranný plášť.

„Nemáme inej pomoci, nemáme inej nádeje okrem teba, prečistá Panna, ty nám pomôž, v teba dúfame.“

Поврат к прамењом.

Pri všetkých sblížovacích snahách medzi východnou a západnou Cirkvou málo myslíme na to obdobie života Cirkvi, kedy aj východ i západ byly jedno, obdobie siedmich všeobecných snemov, ktorým sa zatvára cirkevná tradícia východu. Bola to základňa, na ktorej stála orthodoxia i catholica ako jeden a ten istý činiteľ vtedajšieho kresťanského sveta. Slová pravoslávny a katolícky byly už od 2. stor. rovnoznačné slová, ktoré označovaly príslušnosť k jednej, svätej, katolíckej a apoštolskej Cirkvi. Po konečnom víťazstve Cirkvi nad he-

rézou ikonoborcov — za čo patrí zásluha najmä pápežovi Hadriánovi I. (787), ktorý sa pridžal učenia svätého Gregora Veľkého o ikonách, — ustanovený bol roku 842 na východe „Sviatok pravoslavia“. „Pravoslávny“ tu očividne označuje protiklad heretikov, ktorých bolo na východe v každom čase dosť. Zdá sa, ako by pravoslavie označovalo tu východný duchovný svet, tým viac, že tento výraz používali a používajú podnes i rozkolníci aj tí, čo sú v jednote s Rímom. Ba i v kánone latinskej liturgie zachoval sa nám tento termín ako „... omnium orthodoxorum“. Je to teda predovšetkým liturgický výraz. Vo východnom bohosloví pravoslavie označuje vieru siedmich všeobecných snemov. Ruský ľud pod týmto rozumie: byť pokrstený, uctievať najsvätejšiu Trojicu, Krista — Syna Božieho, modliť sa k presvätej Panne, svätým, úctiť si biskupov a kňazov, prijímať sviatosti... Pravoslavie tu objíma „súhrn všetkého, čo je vo východnej tradícii pravdivé“. Iba pod vplyvom slavianofilskej bohosloveckej školy a petrohradskej Synody pravoslavie dostalo význam protikladu katolicizmu.¹

Nijako nemožno súhlasíť s poslednou mienkou, diktovanou viac-menej svetskou mocou, prostredníctvom vrchného prokurátora, ale netreba sa nám zriekať toho pravoslavia, ktoré je vlastné katolíckej, všeobecnej Cirkvi, pravoslavia prvých všeobecných snemov, ktorého významným predstaviteľom bol učiteľ Cirkvi svätý Atanáž, nazvaný „otcom ortodoxie“. Lež od čias rozkolu nebolo na východe všeobecných snemov; a tak sa stalo, ako hovorí V. Soloviev, že východná Cirkev zakopala Pravdu do hrobu, privalila naň kameň a postavila k nemu stráž. A západná Cirkev ako pravá a jediná pokračovala v diele prvotnej Cirkvi, svolávala snemy, utvrdzovala svoje údy vo viere.

Dnes je nanajvýš potrebné vrátiť sa k tým prameňom, ktoré utváraly ovzdušie siedmich všeobecných snemov, kedy vo vzájomnom porozumení a povedomí jednoty schádzali sa východní i západní Otcovia Cirkvi a bránili aj utvrdzovali Cirkvi sverenú pravdu Kristovu. Východ a západ sa môže stretnúť iba na duchovnej

¹ A Volkonskij, Katolíčestvo i sviaščennoje predanie vostoka. Paríž.

platforme, na ktorej je vybudovaná všeobecná Cirkev. Musí sa obnoviť tá duchovná jednota, ten duch, ktorý naplňal srdcia svätých Otcov vzájomnou láskou a pocho- pením. Vzkriesenie patristickej teológie malo by ďaleko- siahly význam pre obidva póly kresťanského sveta. Ako bolo v stredoveku potrebné vybudovať mohutnú stavbu vedeckej scholastiky, pre ujasnenie a vyhranenie pocho- pov, ktoré neboly dosť jasne vyslovené učiteľmi Cirkvi, tak dnes vyžaduje sa určitý odklon od číro abstrakt- ného scholastického myslenia k životnému učeniu svä- tých Otcov, lebo ak by mala scholastika ostať niečím celkom výlučným, skrývala by v sebe nebezpečenstvo, že pre samý rozbor a špekuláciu zabudneme na život. Mnohokrát si všimame podrobnosti, a často nám uniká celok so svojou nesmierne životnou súvislosťou.²

Jean Daniélou vo svojom článku v „Études“ pouka- zuje na význam jednej stránky patristickej teológie:³

„Druhá stránka patristickej teológie (problém spásy) ju robí veľmi aktuálnou. A naozaj jednou z charakte- ristických známkou súčasného náboženského života je to, že problém spásy sa dnes omnoho menej kladie na indi- viduálny plán — ako to bolo na západe od čias svätého Augustína — ako na plán kolektívny. Dnešnému človeku duchovný impulz pre obracanie nedáva tak otázka ako si zachrániť dušu, ako skorej úloha: mám zachrániť dušu svojich bratov. Úspech katolíckej akcie pochádza z toho, že toto pochopila. A práve toto stanovisko je stanovisko gréckych Otcov, pre ktorých spása znamená najmä spásu ľudstva, chápaného ako jedinú skutočnosť, ktorú Kristus prenikol božím životom, a ktorá je odvtedy sama v sebe už spasená. Odtiaľ pochádza rozjímavý optimizmus, kto- rý charakterizuje tento názor, a ktorý zdedilo ruské pravoslavie. Návrat k dogme tajomného tela pomohol sprítomniť patristické texty, kde táto náuka vyniká na každej stránke. Treba poznamenať, že tento smer by mohol mať jedno nebezpečenstvo: mohol by zaznávať

² „Vyšehrad“, roč. I., č. 25—27, 1946, str. 46: Ale- xander Heidler, Bohosloví scholastické a keryg- matické.

³ „Études“, avril 1946, Jean Daniélou: Les orienta- tions présentes de la pensée religieuse.

tragiku osobného osudu a zanedbať vnútorný život. Ale inak tento smer znamená ohromné rozšírenie obzoru a istú cestu k odosobneniu, ktoré je kľúčom Kráľovstva.“⁴

Kristofor.

Poznámky o knihách.

Svätý František Saleský: ÚVOD DO ZBOŽNÉHO ŽIVOTA. Vydala dominikánska edícia Krystal 1947. Po 75.— Táto knižka svätého Františka patrí medzi klasické diela o kresťanskej nábožnosti. Je to ľudová knižka, písaná pre laikov, žijúcich vo svete a zápasiacich s veľkými ťažkosťami na ceste duchovného života. Svätý František, jeden z najväčších majstrov duchovného života, vedel nielen predložiť otázku, objasniť ju so všetkých strán, ale aj ju riešiť. Jeho spôsob podania je hlboký a pritom každému srozumiteľný. Vie čítať vo všetkom, vie hľadať obrazy pre najťažšie pravdy okolo seba v celkom jednoduchých veciach denného života, v prírode a v človeku samom. Preto jeho sloh je názorný a jeho slovo pôsobivé. Vodičkov preklad v krásnej, rýdzej reči a s dobre volenými výrazmi je prvý úplný preklad tohto diela do češtiny.

Pius XI.: QUADRAGESIMO ANNO. Encyklika v 5. vydaní vyšla v nakladateľstve Velehrad v Olomouci 1947. Po 15.— Je to slávny spis o robotníckej otázke a doplnok encykliky Leva XIII. Rerum novarum. Svet sa pretvára a postavenie spoločenských tried prekonáva netušené prevraty. Každý by si mal prečítať spis najpovolanejšej osoby, ktorý obsahuje záchranný plán z časových zmätkov. Pravda, encyklika nie je snáškou praktických pokynov. Je nový princíp, nový duch v spoločenskom živote. Vedúcimi zásadami sú: sociálna spravodlivosť a sociálna láska. Pomôže uskutočniť potrebné ďalekosiahle reformy v sociálne-hospodárskej oblasti bez násilných otrasov a podryvania náboženskej základne v duši ľudu.

⁴ Aby azda dakoho nepomýlil citát z Études, zreteľnejšie pripomíname, že úsilie o rozširovanie a prehlbovanie božieho kráľovstva nevyhnutne musí začať v nás samých, v našich osobných životoch. Tak to žiada zákon lásky. No ten istý zákon žiada, aby sme túto vznešenú prácu nesústredili len na seba, ale dali jej aj sociálny ráz. Úsilím o posväcovanie seba nekonám len individuálnu prácu, ale vynikajúco sociálnu, lebo som údom Kristovho tajomného tela, a upevňovaním údu upevňuje sa telo. Takéto chápanie seba istotne postaví ma potom účinne do služieb výbojného apoštolátu. (Poz. red.)

Sv. Ludvík M. Grignon: TAJEMSTVÍ MARIINO. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1947. Po 15.—. Tajemství Mariino je malá duchovní škola, která používá najjednodušší a jednako vari najkrajší prostriedok mariánskej úcty. Keďže toto jemné dielko o mariánskej úcte vychádza už vo štvrtok vydaní, je to dostatočným odporúčaním pre každého milovníka duchovného čítania, najmä mariánskeho.

G. K. Chesterton: SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, Universum v Prahe 1947, str. 224, broš. Kčs 63.—, viaz. Kčs 85.—. Majster štýlu, známy konvertita približuje v tejto knihe modernému čitateľovi osobnosť svätého Tomáša veľmi podareným spôsobom. Z dobového pozadia vystupuje postava najväčšieho scholastika svojím príklonom k zdravému rozumu a k náležitému oceňovaniu prírody ako zjav vrcholne priebojný, voči ktorému sa javí Lutherova „reformácia“ krokom zpiatky. Mimo plastického obrazu svätého Tomáša kniha podáva aj populárny úvod do jeho myšlienkovvej sústavy. Hodno odporúčať všetkým, aj tým, čo si zastierajú oči pred veľkousťou stredoveku klapkami pokrokárstva. šn.

L. Müller, SJ: ROSTE NEBESÁ. Vydalo kníkupectvo Petra, Prešov 1947. Po 75.—, viaz. 90.—. Je to prvý z ôsmich sväzkov, ktoré obsahujú látku na rozjímanie. Zahŕňa časový úsek od prvej adventnej nedele po nedele po Zjavení Pánovom. Rozbory na rozjímanie sú jasné, životné, konkrétne a ľahké. Nebadane privádzajú toho, čo o nich hľba, k vznešenej osobnosti Ježiša Krista, stredobodu života. Pri malom počte pomôcok na rozjímanie v našej duchovnej spisbe toto dielo je ešte tým vítanejšie.

P. Konrád M. Kubeš, SJ: VE ŠLĚPĚJICH NEPOSKVRNĚNÉ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Viaz. 140.—. Je to veľmi obsiahla modlitebná knižka. Vznikla z materiálu, ktorý autor po dlhé roky starostlivo sbieral pre svoju súkromnú pobožnosť zo svätých Otcov a liturgií. Čo bolo najkrajšieho, vybral, roztriedil, doplnil cenným poučením a tak zostavil, že je pre všetky stavy, no najmä pre často prijímajúcich sviatosti, spoľahlivou základňou modlitieb a pobožností, konaných s ozajstným porozumením. Autor zámerne sústredil sobranú látku okolo postavy nepoškvrnenej Matky Božej.

Félix Timmermans: BRAT FRANTIŠEK. Vydal Serafínsky svet, Prešov 1947. Po 60.—. V druhom vydaní vychádza Timmermansovo románové spracovanie života veľkého svätca assiského. Umelecky zachytáva svojrázne črty vznešenej osobnosti svätého Františka, ktorý so svojím svätým priateľom Dominikom dal 13. storočiu rozhodujúci duchovný vývinový popud. Timmermansov sloh spieva, jasá, horí ako celá osobnosť príťažlivého serafínskeho svätca. Jemný lyrizmus účinne prelieva do duše čitateľa svoj prebohatý myšlienkový obsah.

C. M. Travers: VALEUR SOCIALE DE LA LITURGIE d'après saint Thomas d'Aquin, Paris 1946, str. 232. Francúzske Centrum liturgickej pastorácie dáva týmto dielom dôkladnú štúdiu o sociálnom význame liturgie. Kniha v prvej časti filozoficky a sociologicky skúma význam znamenia v ľudskej spoločnosti a na tomto základe poukazuje v druhej časti na hodnotu posvätných znamení v Cirkvi. Ide hlavne o poukaz na sociálny význam sviatostí a svätenín. šn.

Metod Lucký, OFM: DUŠE BIELE, BIELUČKÉ. Vydal Serafínsky svet, Prešov 1947. Po 40.—. Autor vo venovaní naznačil cieľ svojej práce: „Venované dušiam bielym, bielučkým, ktoré som stretol cestou za Kristom a ktoré ma opojily svojou čistotou.“ V časoch, presýtených nemravnou dusnotou, chce dvíhať k večným výškam, ku ktorým vedie cesta kresťanský chápanie čistoty. Pritom používa dejové rozpriadanie zo stredovekého františkánskeho prostredia.

F. X. Vilhum: HRDINOVÉ VĚDY A VIRY. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 70.—. Lásky k ľuďom v neznámych končinách bola misionárom najšľachetnejšou pohnútkou. Bezpodmienečná potreba preniknúť povahu domorodcov, poznať ich zvyky, mravy a spoločenské zriadenie, dala misionárom popud a základ pre všestrannú osvetovú, objaviteľskú a bádateľskú činnosť v početných vedeckých odboroch. Z ich listov Európa soznamovala sa s najodľahlejšími končinami, utvárala si predstavy o nich, poznávala ich dejiny. K listom prikleďali aj mapy, ktoré sami robili. Napínavo čítame záznamy o ich podivných cestách; táto knižka líči ich hrdinstvá.

Miroslav Venhoda: ÚVOD DO STUDIA GREGORIANSKEHO CHORÁLU. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Je to obsiahla a výborne informujúca učebnica znalca gregoriánskeho spevu, žiaka pápežského Ústavu pre štúdium posvätnéj hudby v Ríme. Autor opierajúc sa o výsledky svojho štúdia a celej verejnosti známeho pedagogického pôsobenia v prvej českej Schola cantorum, informuje srozumiteľne a pritom dôkladne hudobníkov aj každého iného záujemca. Kniha obsahuje mnoho ukážok, príkladov, cvičení, rozborov a praktických rád.

Karel Kudr: CANTUS CHORALES. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 105.—. Je to zbierka 21 najzaujímavejších chorálnych melódií, ktoré autor podložil vkusným, technicky nie príliš ťažkým sprievodom organa.

Dr. Konstantin Miklík: PRACOVNÍ SMLOUVA. Vydal Krystal v Olomouci 1947. Po 25.—. Miklíkova Pracovní smlouva zaoberá sa pracovným pomerom hlbšie a na širšom poli, ako by sa vari na prvý pohľad videlo

po prečítaní názvu knižky. Rozoberá teórie o práci a otázku trojakého právneho titulu na vlastníctvo ako aj mravné a právne náležitosti, a to ako so stanoviska zamestnanca, tak so stanoviska zamestnávateľa. Je to vzorná štúdia o etike povolania.

Dominik Pecka: MATKA BOŽI V TRNI. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 66.—. Viaz. 88.—. Peckovo dielo je jasný lúč do temnôt a skepsy českých kňazských románov. Aj Eugén Tesař, hrdina románu, je slabý človek, zmietaný pokúšením; no je aj mužom a kňazom, ktorý vie sa mužne a kňazsky správať. Otázka pomeru kňaza k žene je tu riešená pravdivo a presvedčivo. Rozriešenie „ženskej otázky“, ako ho Pecka podáva, bude sa hádam laikovi vidieť príprísny a pritvrdý, no je to tak. Jeho odôvodnenie uložené je v liste, ktorý Marta Franková píše Márii Jesenskej. Kniha je naplnená krásnymi psychologickými postrehmi, ktoré presne zodpovedajú skutočnosti. Zaujímavá je najmä pre bohoslovcov a kňazov. Tento kladný kňazský román, prekvapujúci svojou ozajstnosťou a životnosťou, je skvelý pomník víťazstva ducha nad hmotou.

Nina Svobodová: SVĚTELNÝ MRAK. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 120.—, viaz. 145.—. Všetko veľké, čo podnes obdivujeme, vyrástlo z ducha celého kresťanského stredoveku. Slávna Karolova doba bola súčasťou dobou Petrarcovou a Orcagnovou, oziarenou stálicami podoby Dantovej, Františkovej, Giottovej a iných. Nie je ľahké zachytiť silu tvorivého kvasu tohto veku a najmä ťažké je utvoriť literárnu prácu, ktorá by svietila koloritom takého bohatého a silného života. Svobodovej sa to podarilo vo Svetelnom mraku.

I. R. Malá: TAJEMNA PISEŇ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 108.—, viaz. 130.—. Tento román zobrazuje pohnutý život umelca maliara, ktorý svoj osud naozaj žil. Vedel sa vášnivo oddať svojej večnej túžbe a išiel aj vo svojom dennom živote za jej hlasom.

Dr. Vojtech Marenčin: ÚVAHY. Vydala Nová bráda v Košiciach 1947. Po 20.—. Autor v heslovitej, často aforistickej forme uvažuje o bežných, časových otázkach, ktoré každý človek rieši.

František Finn, TJ: VILA SNEŽIENKA. Vydal Priateľ dieťať, Prešov 1947. Po 80.—. Chutná rozprávka s hlbším náboženským obsahom.

Josef Blatný: PRVNÍ ETUDY, OP. 23, pre klavír na 2 ruky. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 40.—. Najprv stručne shľňajú a opakujú prebranú látku, potom spracúvajú nové a ťažšie technické prvky s bedlivým zreteľom na schopnosti začiatočníka.